

Decreten
van de
36e Algemene Congregatie
(de 17e sinds het Herstel van de Sociëteit)

2016
3 oktober – 12 november

Antwerpen
2017

Pater Arturo Sosa, SJ
31st Algemene Overste
van de Sociëteit van Jezus

Inhoudsopgave

- iii. Voorwoord bij de Nederlandse vertaling
- 1 Afkondiging van de decreten
- 3 Historische inleiding

Decreten

- 23 Decreet 1 - Gezellen in een missie van verzoening en gerechtigheid
- 39 Decreet 2 - Vernieuwd bestuur voor een vernieuwde missie
- 51 Bijlage: Belangrijke aanbevelingen en resultaten van Ac35, decreet 5

Andere documenten

- 53 Een boodschap en een gebed voor jezuïeten die leven in oorlogsgebieden en conflictzones - Getuigen van vriendschap en verzoening
- 61 Zaken toevertrouwd aan pater generaal
- 62 Aanpassing van de Constituties 701 en 704
- 63 Herziening van de Complementaire Norm 362
- 65 Herziening van de Complementaire Norm 396

Aanvullende documenten

Paus Franciscus

- 67 Toespraak van de Heilige Vader Franciscus tot de leden van de 36e Algemene Congregatie van de Sociëteit van Jezus
- 77 Een tweegesprek van paus Franciscus met de jezuïeten verzameld in de 36e Algemene Congregatie
- Documentatie met betrekking tot het ontslag van pater Nicolás*
- 95 Woord van dank tot pater Adolfo Nicolás S.J. door pater Federico Lombardi S.J.

Homilies

- 100 Pater Bruno Cadoré O.P. (2 oktober 2016)
- 103 Pater James E. Grummer (14 oktober 2016)
- 107 Pater Arturo Sosa: Mis uit dankbaarheid (15 oktober 2016)
- 111 Pater Arturo Sosa: Mis ter gelegenheid van de afsluiting van de 36e Algemene Congregatie (12 november 2016)
- 115 Lijst van de 215 deelnemers aan de 36e Algemene Congregatie

Voorwoord bij de Nederlandse vertaling

Beste Medebroeders en Medewerkers,

Met vreugde bieden wij u een Nederlandse vertaling aan van de decreten en overige documenten van de 36e Algemene Congregatie. Broeder Wiggert Molenaar heeft voor de vertaling verzorgd. Wij zijn hem dankbaar voor het snelle en deskundige vertaalwerk.

De deelname aan de 36e Algemene Congregatie is voor de drie deelnemers uit de Lage Landen, Nicolas Standaert, Theo van Drunen en mijzelf, een unieke en geestelijk stimulerende ervaring geweest. Wij hopen dat de resultaten van deze Congregatie ook voor u een bron van verdieping en bezieling mogen zijn.

Moge de Geest die wij hebben gevoeld tijdens de Congregatie ook u inspireren bij het lezen van de decreten en bij het in praktijk brengen van de aanbevelingen en richtlijnen.

Met broederlijke groet in de Heer

Johan Verschueren SJ
Provinciaal BSE en NER.

Antwerpen, januari 2017

**36e Algemene Congregatie:
Afkondiging van de decreten (2017/01)
Aan de hele Sociëteit van Jezus**

Dierbare broeders in Christus,

De vrede van Christus!

De afkondiging van de besluiten van de 36e Algemene Congregatie is een belangrijke stap in het proces van onderscheiding van ons leven en onze missie als metgezellen van Jezus; een proces dat begon toen de 36e Algemene Congregatie werd bijeengeroepen. Ieder van ons, de communiteiten van de Sociëteit en de apostolische werken, maakte zich gereed om de oproep die de Heer vandaag de dag aan ons doet te midden van de roep van de volken van de aarde om een menselijker leven, te onderscheiden. De Provinciale Congregaties waren een moment waarop de oproep werd gehoord, met openheid van hart en ziel. Hun bijdragen, in combinatie met de talrijke ontvangen postulaten, maakten de weg vrij voor verdere reflectie en bereidden de weg voor de gemeenschappelijke onderscheiding van de Sociëteit van Jezus verzameld in de Algemene Congregatie.

We beleefden een ervaring van onderscheiding gevoed door de voorbereidende werkzaamheden, de broederlijke dialoog met de Heilige Vader paus Franciscus, het persoonlijk gebed en de reflectie van elk van de afgevaardigden, het gemeenschappelijk gebed, de eucharistie en het werk van de hele vergadering. De overtuiging dat ons leven en onze zending nauw geïntegreerd moeten zijn om de bevordering van rechtvaardigheid echt te incarneren - door te streven naar verzoening in al zijn dimensies als een dwingende noodzaak van ons geloof -inspireerde alle beraadslagingen tijdens de zes weken van AC36. De decreten weerspiegelen deze geest en de gevolgen die zijn getrokken voor onze bestuursstructuren.

Door middel van deze brief, in overeenstemming met het besluit van de 36e Algemene Congregatie in haar laatste zitting op 12 november 2016 en in overeenstemming met n. 142 van de Formula, heb ik het genoegen om haar decreten af te kondigen. Zij zijn van kracht vanaf vandaag.

Zo begint de meest verplichtende fase van het proces van onderscheiding door het lichaam van de Sociëteit van Jezus en de mensen met wie we onze missie delen. De decreten van AC36 zijn een uitnodiging om een begin te maken met deze fase waarin we onze identiteit als jezuïeten vorm geven en onze wijze van handelen in de zending bepalen. Ze zijn een uitnodiging om deze weg te kiezen, waarbij wij onszelf onvoorwaardelijk ter beschikking van Hem die ons roept. Het succes van de Congregatie ligt in de vrucht van onze persoonlijke bekering, in de noodzakelijke veranderingen in de levensstijl van onze communauteiten en in de bereidheid om te worden gezonden naar de periferie of de grenzen van de hedendaagse wereld om de vreugde van het evangelie te delen.

Alleen door te bevestigen dat we al onze hoop geplaatst hebben in de Heer zullen we in staat om zijn wil te zoeken, te vinden en om deze te doen, als getuigen van de liefde van God voor alle mensen. Maria, onze Moeder, en haar man Jozef toonden aan degenen die eenvoudig van hart zijn de wonderbare openbaring van God in Jezus, de pasgeborene door het werk van de Heilige Geest. We vragen hen om ons hun Zoon te tonen en onze harten te openen voor deze prachtige openbaring opdat we onszelf geheel in zijn dienst kunnen plaatsen.

Arturo Sosa S.J.
Generale overste

Rome, 6 januari 2017
Feest van de Openbaring van de Heer

(Originele versie: Spaans)

1. Voorafgaande fasen van de 36e Algemene Congregatie

In een brief van 20 mei 2014 (2014/08) informeerde pater generaal Adolfo Nicolás de hele Sociëteit van Jezus dat hij van plan was later dat jaar een Algemene Congregatie bijeen te roepen. Hij merkte op dat, nadat de assistenten *ad providentiam* hun steun hadden gegeven voor het houden van een formele raadpleging over het bijeenroepen van een Algemene Congregatie, hij paus Franciscus op de hoogte had gesteld van zijn plannen. Pater Nicolás legde uit dat hij de provinciaals en assistenten *ad providentiam* had geraadpleegd volgens de in aanvullende norm 362 beschreven procedure. Aangezien zij hun goedkeuring voor het bijeenroepen van een Algemene Congregatie hadden gegeven, kondigde hij de annulering aan van de vergadering van provinciaals in Yogyakarta in januari 2015 die hij eerder had gepland.

Op het feest van de Onbevleete Ontvangenis, 8 december 2014, riep pater Nicolás formeel de 36e Algemene Congregatie bijeen. In zijn brief aan de hele Sociëteit van Jezus gaf hij aan dat alle Provinciale Congregaties hun werk moesten voltooien voor 31 juli 2015 zodat de eerste plenaire zitting van de Algemene Congregatie zou kunnen beginnen in Rome op 3 oktober 2016, het feest van Sint-Franciscus Borgia. Pater Nicolás moedigde de Provinciale Congregaties aan om postulaten die zouden worden ingediend te behandelen en daarnaast nodigde hij de leden uit om na te denken over de

drie belangrijkste oproepen die de Eeuwige Koning vandaag de dag richt tot de hele Sociëteit van Jezus. Hij drong erop aan bij alle jezuiten en communiteiten om te bidden voor alle voorbereidingen die zouden uitmonden in de Algemene Congregatie.

Nog voor de officiële bijeenroeping van de Congregatie richtte pater generaal zeven werkgroepen op binnen de generale curie om de voorbereiding van de Congregatie te vergemakkelijken. Een commissie postulaten [Robert Althann (ZIM), Joaquín Barrero (ESP), Rigobert Kyungu Musenge (ACE) en Antoine Kerhuel (GAL), voorzitter] organiseerde de stukken die door de Provinciale Congregaties werden toegezonden voordat de *coetus praeivus* bijeenkwam. Antoine Kerhuel (GAL) leidde Lisbert D'Souza (BOM) en Daniel Huang (PHI) bij de organisatie en voorbereiding van het werk van de officiële *coetus praeivus* in aanloop op de bijeenkomst ervan. Patrick Mulemi (ZAM) werkte samen met James Grummer (WIS) en Gabriel Ignacio Rodríguez (COL) aan de communicatie. De voorzitter van het logistiek comité, Arturo Sosa (VEN), leidde verschillende leden van de communiteit van de curie [Lauro Eidt (BRA), Robert Danieluk (PMA), Jesús Rodríguez (UCS) en Gian Giacomo Rotelli (ITA)] om de praktische details te organiseren van de voeding, de huisvesting en het vormen van een gemeenschap van gedelegeerden en leden die de Congregatie zouden bijwonen. Ignacio Echarte (ESP) nam de leiding van het comité secretariaat op zich [met Miguel Cruzado (PER) en Tomasz Kot (PMA)] voor de planning van de Congregatie en het secretariaat. Severin Leitner (ASR) coördineerde de andere leden van het liturgisch comité [José Magadia (PHI) en Fratern Masawe (AOR)] bij het bestellen van alben, stola's en gewaden voor de deelnemers aan de Congregatie; het organiseren van de liturgie in de aula en de dagelijkse eucharistievieringen; en het aanwijzen van Clemens Blattert (GER) om de dagelijkse ochtendgebeden te leiden. Na de tragische dood van pater Leitner, trad James Grummer (WIS) op als voorzitter van de groep. Voorzitter Thomas McClain (CDT), Daniel Huang, en Douglas Marcouiller (UCS) stelde procedures en budgetten vast om de financiële aspecten van de Congregatie te organiseren. Pater Grummer hielp de comités bij de coördinatie om te voorkomen dat taken elkaar zouden overlappen.

In reactie op de oproep van AC35 om te voorzien in "de aanwezigheid van een voldoende aantal broeders als electoren" kozen de hogere oversten en gekozen leden van elke conferentie een broeder uit hen die de door de Provinciale Congregaties genomineerd waren. De kiezers waren Ian Cribb (ASL) voor CAP-Asia Pacific, Stephen Power (BRI) voor EUR-Europa, Thomas Vaz (BOM) voor JCS-Zuid-Azië, Guy J. Consolmagno (MAR) voor JCU-Canada en de VS, James Edema (AOR) voor JES-Afrika en Madagaskar en Eudson Ramos (BRA) voor PAL-Latijns-Amerika.

2. De voorbereidende fase van de 36e Algemene Congregatie

In overeenstemming met *Formula 13* en na overleg met de voorzitters van de conferenties en het algemeen consult van pater generaal, benoemde deze de leden van de *coetus praeivus* en riep hij hen op om bijeen te komen op 31 augustus 2015 met de taak om de directe voorbereidingen van de Algemene Congregatie te voltooien. De leden van de *coetus praeivus* waren pater Nicolás (ambtshalve), moderator Douglas Marcouiller (UCS, lid van het algemeen consult), Paul Béré (AOC, professor, *Institut de théologie de la Compagnie de Jésus*, Abidjan), Jorge Cela (ANT, voorzitter van CPAL), John Dardis (HIB, voorzitter van CEP), Stefan Dartmann (GER, rector, *Collegio germanico e ungarico*, Rome), David Fernández (MEX, rector, *Universidad iberoamericana*, Mexico), Thomas Greene (UCS, rector, *Bellarmino House of Studies*, St. Louis), Timothy Kesicki (CDT, voorzitter van JCU), Michael Lewis (SAF, voorzitter van Jesam), Antonio Moreno (PHI, provinciaal), George Pattery (CCU, voorzitter van JCSA), Francis Xavier Periyannayagam (MDU, directeur, *Loyola College of Engineering*, Chennai) en Mark Raper (ASL, voorzitter van JCAP).

De *coetus praeivus* kwam bijeen van 31 augustus tot 12 september 2015 om de thema's en postulaten die de Algemene Congregatie of pater generaal moesten behandelen te organiseren, classificeren, evalueren en selecteren (*FCG 13* §13). Na een zorgvuldige bestudering van de 146 postulaten, 242 oproepen en 20 thema's die de *coetus praeivus* had ontvangen voor herziening en actie, identificeerde de *coetus* de nadruk op integratie die zich had afgetekend tijdens de Provinciale Congregaties in de hele wereld. In elke regio hadden jezuïeten opgeroepen tot een grotere eenduidigheid van de reactie van de Sociëteit van Jezus op de apostolische uitdagingen van

vandaag: de zorg voor onze menselijke, sociale en natuurlijke omgeving; solidariteit met migranten en andere kwetsbare bevolkingsgroepen; en het ontwikkelen van een nieuwe cultuur van dialoog en verzoening. Tegelijkertijd vroegen de Provinciale Congregaties de Sociëteit om te komen tot een diepere integratie van haar spirituele ervaring, het gemeenschapsleven als vrienden in de Heer, en haar apostolische dienst. Deze nadruk op eenduidigheid maakte dat de *coetus* twee commissies in het leven riep: één gericht op een oproep tot vernieuwing van het leven van de jezuiet en de missie; de andere gericht op een hernieuwd bestuur voor een hernieuwde missie.

Toen pater Nicolás de hele Sociëteit verslag deed van het werk van de *coetus praevius* (op 3 oktober 2015), presenteerde hij een samenvatting van de reacties die de provincies en regio's hadden gemaakt op de vraag: "Meditierend met de oproep van de Eeuwige Koning, welke zijn dan de drie meest belangrijke oproepen die de Heer doet aan de hele Sociëteit van Jezus van vandaag?" Hij vroeg in het bijzonder dat alle jezuïetencommunauteiten en werken van de Sociëteit biddend zouden reflecteren op deze samenvatting als een manier om geestelijk deel te nemen aan het proces van onderscheiding van de Congregatie. Pater Nicolás kondigde ook aan, verwijzend naar de mening van de Heilige Vader, dat de *coetus* besloten had om het kleine aantal postulaten dat opriep tot heroverweging van de graden toe te vertrouwen aan de generale overste voor een studie van de mogelijkheden voor het vieren van eeuwige geloften.

3. De eerste fase van de 36e Algemene Congregatie

De *Formula* voor een Algemene Congregatie geïnitieerd door AC35 geeft aan dat het werk van de Algemene Congregatie begint wanneer de voorzitter van elke conferentie de leden van de conferentie bijeenroept (*FCCG* 14 §1). Onafhankelijk van elkaar bijeenkomend op verschillende tijdstippen in oktober en november 2015 begonnen alle conferenties met de eerste fase van AC36. Uiteindelijk kwamen de afgevaardigden uit Zuid-Azië en Afrika-Madagaskar nog voor een tweede keer bijeen. Zoals vereist in de *Formula* bespraken de leden op elke bijeenkomst van de conferentie de stukken die door de *coetus praevius* aan hen waren toegezonden, bestudeerden zij de toestand van de Sociëteit en andere relevante zaken, en deelden zij informa-

tie over wie tot generaal kon worden gekozen. Zij kozen ook een lid voor elk van de volgende commissies: (1) het coördinatiecomité van de Algemene Congregatie; (2) de afvaardiging *De statu societatis*; (3) een commissie die zich bezighield met het onderwerp Vernieuwing van het leven van de jezuïet en de missie; en (4) de commissie die het thema Vernieuwd bestuur voor een vernieuwde missie bestudeerde (*FCG* 14 §§2-6).

Pater generaal was ambtshalve lid van het coördinatiecomité en zat haar vergaderingen voor. De zes mannen die verkozen waren tijdens de vergaderingen van de conferenties waren de andere leden van het comité: Paul Béré (AOC), Jorge Cela (ANT), Stefan Dartmann (GER), Timothy Kesicki (CDT), Antonio Moreno (PHI), en George Pattery (CCU). Onmiddellijk na de verkiezing van de leden van het coördinatiecomité riep pater Nicolás hen op voor hun eerste ontmoeting in Rome die plaatsvond tijdens de eerste twee weken van december 2015. Nadat de door pater generaal ingestelde werkgroepen belangrijke achtergrondinformatie hadden verstrekt, nam het coördinatiecomité haar verantwoordelijkheid op en nam zij beslissingen over de details van de Congregatie.

Het coördinatiecomité wees moderatoren aan voor de *Deputatio de statu*, de commissie over de Toestand van de Sociëteit, [Agbonkhanmeghe Orobator (AOR)], de commissie over Vernieuwing van het leven van de jezuïet en de missie [Francis Gonsalves (GUJ)], en de commissie over Vernieuwd bestuur voor en vernieuwde missie [Miguel Cruzado (PER)]. In afwachting van de vergaderingen van de commissies in januari, stelde het richtlijnen vast om de verschillende groepen te helpen hun taak te volbrengen. Het coördinatiecomité benadrukte het belang van het werken vanuit het perspectief van de universele Sociëteit in plaats van een regio of provincie, van het grondig bestuderen en bespreken van de postulaten en thema's, en van het belang van het zoeken naar integratie zoals voorgesteld door de *coetus praeuius*. Bovendien moedigde het coördinatiecomité elke commissie aan om deskundigen te raadplegen als zij meer informatie nodig hadden over een onderwerp. Elke commissie was vrij om de tekst van een mogelijk decreet voor te bereiden als dit nodig mocht zijn.

Het coördinatiecomité zette een comité op voor postulaten dat werd gemodereerd door Douglas Marcouiller (UCS) en waarin ook zitting

hadden: Rigobert Kyungu Musenge (ACE), Bienvenido F. Nebres (PHI), Alfonso Carlos Palacio Larrauri (BRA), Francis Parmar (GUJ) en Nicolas Standaert (CHN). Deze groep verleende een onschatbare dienst door het bestuderen van de 29 door individuele jezuïeten of groepen jezuïeten ingediende persoonlijke postulaten na de eerste sessie van de *coetus praevius* en de negen postulaten ingediend door leden van de Congregatie voordat het haar werkzaamheden had afgesloten.

Het coördinatiecomité stelde ook een juridische commissie in zoals de *Formula* dit vereist (FCG 15 §2, 7°): Robert Geisinger (CDT), Thomas Greene (UCS), Francis Kurien (HAZ), Michael Lewis (SAF), Benoît Malvaux (BML, moderator) en Luis Javier Sarralde Delgado (COL). Deze groep legde de veranderingen uit die ingevoerd waren in de *Formula* sinds de laatste Congregatie, stelde punten voor waarover de Congregatie een besluit zou moeten nemen en gaf bij verschillende gelegenheden juridisch advies.

Gebruikmakend van eerder geplande vergaderingen, kwam het coördinatiecomité uiteindelijk bijeen eind februari, midden augustus en eind september om de planning en coördinatie van de Algemene Congregatie voort te zetten.

In de afvaardiging over de Toestand van de Sociëteit hadden zitting onder meer de vier assistenten *ad providentiam* [Lisbert D'Souza (BOM), James E. Grummer (WIS), Federico Lombardi (ITA) en Gabriel Ignacio Rodríguez (COL)] en één man verkozen door elk conferentie: John Dardis (HIB), Agbonkhanmeghe Orobator (AOR), Bernardinus Herry Priyono (IDO), Sebasti L. Raj (MDU), Mark Ravizza, (CFN) en Arturo Sosa (VEN).

Zij die gekozen waren om te dienen in de commissie over de Vernieuwing van het leven van de jezuïet en de zending waren Stephen Curtin (ASL), José Ignacio García Jiménez (ESP), Francis Gonsalves (GUJ), Ludovic Lado (AOC), John McCarthy (CDA) en Luís Rafael Velasco (ARU).

Kort nadat de conferenties bijeengekomen waren, ontvingen de commissies een uitnodiging om hun eerste ontmoeting in Rome bij te wonen. Drie groepen waren in staat om bijeen te komen in de curie in Rome op hetzelfde moment, van 13 tot 16 januari 2016: de afvaardiging over de Toestand van

de Sociëteit, de juridische commissie en de commissie over Leven en de zending. De commissie over Zending en bestuur kwam bijeen van 27 tot 30 januari. Elke commissie had de gelegenheid om pater generaal te ontmoeten om meer te weten te komen over hun verantwoordelijkheden en het perspectief van het coördinatiecomité. De drie groepen die op hetzelfde moment vergaderden, hadden de gelegenheid om elkaar te ontmoeten en om samen te bidden, waardoor het gevoel dat de Congregatie naderde en dat er vooruitgang gemaakt werd, werd versterkt nog vóór de eerste plenaire vergadering.

Tijdens hun eerste bijeenkomsten planden de afvaardiging en de commissies hun werkschema's voor de maanden januari tot en met september, zodat ze konden studeren, raadplegen, onderscheiden en schrijven in afwachting van het begin van de plenaire fase van de Congregatie. Alle groepen stelden uiteindelijk voorbereidende documenten op die de electoren en leden konden beoordelen en van commentaar voorzien. Het elektronisch systeem dat in de curie was ontwikkeld, vergemakkelijkte dit werk aanzienlijk.

Pater Nicolás moedigde een aantal praktische initiatieven aan ter ondersteuning van de Congregatie. Om de Congregatie zo papierloos mogelijk te maken, hebben pater Ignacio Echarte (ESP) en de heer Kenneth Yong (directeur van informatietechnologie in de curie) gebruik gemaakt van de nieuwste technologische innovaties voor het ontwerp van een opmerkelijk succesvol systeem. Om de aula zo veilig mogelijk te maken, hielp de heer Fabrizio Salis (lid van de staf van de curie) de paters Echarte en Sosa bij het toezicht op een ingrijpend renovatieproject dat onder meer de installatie van een nieuw verwarmings- en airconditioningsysteem inhield, de ontwikkeling van het beste gebruik van draadloze technologie en de herschikking van de zitplaatsen in de aula. Ondanks onvoorziene uitdagingen en onverwachte vertragingen was alles klaar voor een reeks van oefensessies vóór de eerste plenaire vergadering. Zo konden de leden zich vertrouwd maken met de systemen voor simultane vertaling, toegang tot elektronische documenten, het uitbrengen van stemmen, en elektronische communicatie. Toen de Congregatie aan de gang was, gaf Edward Fassett (CFN) blijk van heroïsche deugd en geduld bij zijn hulp aan technologische beginnelingen die

vele moeilijkheden moesten overwinnen.

Op de avond van 2 oktober sloten honderden jezuiten en vrienden van de Sociëteit zich aan bij de leden van de Congregatie in de kerk van de *Gesù* voor een geconcelebreerde eucharistieviering die Washington Paranhos (BRA) plande en coördineerde als ceremoniaris. Een koor onder leiding van Vlastimil Dufka (SVK), ondersteunde op biddende wijze de volledige en actieve deelname van alle aanwezigen. Pater Bruno Cadoré, magister-generaal van de dominicanen, was de hoofdcelebrant en verzorgde de preek met grote welsprekendheid. Hij sprak met verve en inspireerde de deelnemers door hen uit te nodigen "om zich te bewegen tussen de plicht om de Sociëteit voortdurend op te roepen om met stoutmoedigheid het 'onwaarschijnlijke' te durven en de evangelische bereidheid om het te doen met de nederigheid van degenen die weten dat, in deze dienst waar de mens al zijn energie instopt, 'alles afhangt van God.'"

4. *Eerste plenaire vergaderingen van de 36e Algemene Congregatie*

De eerste plenaire zitting van de 36e Algemene Congregatie begon op maandag 3 oktober met de hymne *Veni Creator Spiritus* en een openingsgebed in aanwezigheid van alle electoren. Pater Nicolás liet de electoren meteen weten dat hij James E. Grummer (WIS) benoemd had als vicaris om de procedures te overzien tot de verkiezing van een nieuwe generaal. Pater Grummer stelde vervolgens de vertalers, amanuenses en het technisch ondersteunend personeel voor; namens de Congregatie bedankte hij hen bij voorbaat voor hun belangrijke bijdrage aan het werk van de komende weken. De congregatie stemde unaniem in met de aanwezigheid van het ondersteunend personeel en verklaarde zich voltallig en legitiem.

Pater Grummer presenteerde het dagelijks rooster dat de Congregatie meestal volgde gedurende de rest van de Congregatie. Elke dag begon om 09:00 uur met een ochtendgebed dat Clemens Blattert (GER) zorgvuldig voorbereidde. Clemens Blattert, Gabriel Côté (GLC, elector), José Yuraszeck (CHL, student aan de *Gregoriana*) en soms scholastieken uit *San Saba* in Rome verzorgden de muzikale begeleiding. Verschillende leden van de Congregatie leidden de meertalige gebeden die altijd een zegen omvatten in de lokale taal van de voorganger. Twee sessies in de voormiddag en twee

in de namiddag van telkens ongeveer 75 minuten gingen vooraf aan de avondliturgieën op vier verschillende locaties om te kunnen voorzien in vieringen in het Spaans, Italiaans, Frans en Engels.

De vicaris wees erop dat de verheugende nieuwigheid van zaken als de *Formula*, de aula, de technologie en de relaties met medebroeders uit de hele wereld gepaard zou moeten gaan met het bewustzijn van mogelijke spanningen over perspectieven en waarden die de vijand van onze menselijke natuur zou kunnen proberen uit te buiten als een manier om onze vertrouwen en vrede te ondermijnen. Hij suggereerde dat de ignatiaanse nadruk in de Geestelijke Oefeningen op generositeit [5], eerbied [3] en alertheid ten aanzien van afleidingen [20] de leden kon helpen tijdens deze lange periode van gezamenlijke onderscheiding.

In een geheime elektronische stemming namen de electoren het voorstel aan dat Agnelo Mascarenhas (GOA) zou dienen als interim secretaris van de Congregatie tot de verkiezing van de secretaris van de Congregatie. De electoren kwamen ook overeen dat Paul Béré (AOC) en Jorge Cela (ANT) dienst zouden doen als examinatoren bij de stemming over het ontslag van de generaal door middel van een toepassing van *FCG* 46 §2. De Congregatie saneerde vervolgens alle gebreken die zouden hebben plaatsgevonden tijdens de Provinciale Congregaties of ergens anders.

In het licht van *FCG* 31 §3, bevestigde de Congregatie unaniem dat de normen voor vertrouwelijkheid die pater generaal voor het communicatieteam had vastgesteld moesten gelden voor allen. Daarom dienden de namen van de afzonderlijke sprekers, de numerieke uitslag van stemmingen en alles wat nog niet opgelost was of dat kon veranderen voor het einde van de Algemene Congregatie vertrouwelijk te blijven. Timothy Kesicki (CDT) en John Dardis (HIB) kregen de opdracht om samen te werken met het communicatieteam van pater Patrick Mulemi (ZAM) georganiseerd met betrekking tot de publicatie van relevante informatie.

Nadat de Congregatie al deze zaken afgerond had, diende Pater Nicolás zijn ontslag in met een eenvoudig en bescheiden overzicht van zijn gezondheidstoestand waarbij hij zijn verlangen benadrukte dat de Sociëteit de leiding ontvangt die nodig is om de Kerk te dienen. Gabriel Ignacio

Rodríguez (COL) presenteerde het perspectief van de assistenten *ad providentiam* met betrekking tot de gezondheid van pater Nicolás nadat deze de aula verlaten had en de vicaris nodigde de kiezers om vragen te stellen. Aangezien niemand verdere punten aanvoerde over de redenen voor en tegen het voorgestelde ontslag, nam de Congregatie een paar momenten om te bidden voordat zij overging tot de geheime stemming door middel van papieren stembiljetten die het ontslag aanvaardde. Pater Nicolás kreeg een daverende en langdurige staande ovatie in dankbaarheid voor zijn trouwe dienst aan de Sociëteit toen hij terugkeerde naar de aula. Pater Federico Lombardi (ITA) bedankte pater Nicolás vervolgens namens de Congregatie en de Sociëteit en gaf hem een icoon die Marko Rupnik (SVN) had vervaardigd. Pater Nicolás bedankte de Congregatie en de hele Sociëteit van Jezus voor de genegenheid en steun die hij tijdens zijn mandaat had ontvangen en toen kwam deze historische sessie die de deelnemers diep raakte ten einde.

In de eerste sessie van de middag stelde de vicaris de Congregatie ervan op de hoogte dat de Heilige Vader al zijn zegen had gegeven over de Congregatie en de verkiezing van een nieuwe generaal en dat paus Franciscus van plan was om alle leden te ontmoeten op 24 oktober. Vervolgens keurde de Congregatie het voorstel van de vicaris goed dat Lisbert D'Souza (BOM), regionaal assistent voor Zuid-Azië en assistent *ad providentiam*, de exhortatie op de dag van de verkiezing zou uitspreken. De vicaris nam vervolgens een paar minuten de tijd om uit te leggen dat in de loop van de komende dagen, bij ten minste tien verschillende gelegenheden, uitwisselingen de electoren zouden voorbereiden op de onderscheiding die het hart vormt van de Congregatie. De besprekingen in twintig kleine groepen zouden tijd geven om meer vertrouwd te raken met de stukken die al voorbereid waren voor de Congregatie (vooral de *De statu societatis*), om zich voor te bereiden op de verkiezing van de secretaris van de Congregatie en zijn assistenten en om beter kennis met elkaar te maken. Zo zouden de vragen om te bespreken zich richten op een nadere kennismaking van de leden met elkaar, het herkennen van de spirituele bewegingen die ontstonden bij de overweging van de documenten en gaven ze de leden de kans om belangrijke punten te identificeren voor verdere behandeling.

Later tijdens de sessie presenteerde Agbonkhanmeghe Orobator (AOR), namens de Deputatio de statu, een beschrijving van de voorbereiding van het rapport, de belangrijkste thema's en suggesties over hoe het te gebruiken in de discussies. Uiteindelijk, na een korte pauze, verdeelden de leden van de Congregatie zich in twintig kleine groepen om de *relatio praevia* en de oproepen te beoordelen.

Gedurende de volgende drie dagen, hoewel een aantal belangrijke presentaties plaatsvond in de aula, ontplooidde de Congregatie haar activiteiten in de eerste plaats in kleine groepen. Hierin bespraken zij de situatie in de wereld vandaag, de situatie van de Kerk van vandaag, roepingpromotie en vorming, de universele missie van de Sociëteit in een geglobaliseerde wereld, de situatie van het gemeenschapsleven in de jezuïetencommunautiteiten, dienend leiderschap, samenwerking en de uitdagingen waarmee de Sociëteit van Jezus zal worden geconfronteerd in de komende tien jaar. Gedurende een middagsessie legde de moderator van de commissie voor de Vernieuwing van het leven van de jezuïet en de missie, Francis Gonsalves (GUJ), uit hoe de commissie haar werk had georganiseerd en uitgevoerd; vervolgens introduceerde hij de laatste versie van een mogelijk decreet. De volgende middag presenteerde de moderator van de commissie Vernieuwd bestuur voor een vernieuwde missie, Miguel Cruzado (PER), een soortgelijk onderzoek en introductie.

Na het ochtendgebed op de vierde dag van de Congregatie, 6 oktober, merkte de vicaris op dat een paar electoren hadden gevraagd om de datum van de verkiezing uit te stellen tot na de oorspronkelijk voorgestelde datum van 11 oktober. Hij noemde het belang van het onderzoek van de bewegingen ervaren bij het overwegen van de redenen voor en tegen een vertraging. Na een korte tijd van gebed en vervolgens samen de redenen voor en tegen het voorstel besproken te hebben, baden de electoren opnieuw kort alvorens met een overweldigende meerderheid te beslissen de *murmuratio* te beginnen op maandag 10 oktober. De electoren ontmoetten elkaar vervolgens in kleine groepen om de bespreking van het De statu document voort te zetten.

In een plenaire zitting aan het begin van de namiddag hadden de electoren de mogelijkheid om vragen te stellen over het rapport *De statu*. Pater

Orobator (AOR), de moderator van de afvaardiging, organiseerde de reacties. Tijdens de laatste vergadering van de dag gaven vier redactoren [Francis Xavier Periyannayagam (MDU), José Ignacio Garcia (ESP), Paulin Manwelo (ACE), en Thomas D. Stegman (WIS)] een samenvatting van de gesprekken in de kleine groepen over de uitdagingen waarmee de Sociëteit van Jezus zal worden geconfronteerd in de komende tien jaar. De electoren grepen de gelegenheid aan om opmerkingen te maken en reflecties te delen tot de schorsing om de eucharistie te vieren in verschillende talen.

Op de vijfde dag van de Congregatie, 7 oktober, maakten de leden een pelgrimstocht door de Heilige Deur voor het buitengewone Jubeljaar van Barmhartigheid en vierden de eucharistie aan het altaar van de Heilige Stoel in de basiliek van Sint-Pieter. Bienvenido Nebres (PHI), de oudste religieus onder de leden, ging voor en predikte in een rustige ceremonie vroeg in de ochtend terwijl buiten een stortbui woedde. Na het gebruikelijke ochtendgebed in de aula kwamen de leden van de Congregatie bijeen in groepen per assistentie om twee ternaes op te stellen - één voor de verkiezing van de secretaris van de Congregatie en één voor de verkiezing van de assistent-secretarissen.

In de eerste middagsessie gaf de procureur-generaal van de Sociëteit van Jezus, Benoît Malvaux (BML), uitleg van de belangrijke veranderingen in de *Formula* die AC35 in decreet 5 had ingevoerd (nn. 2-4). Na een aantal verduidelijkingen te hebben gekregen, stemden de leden unaniem in met de herziene *Formula* voor een Algemene Congregatie. De vicaris legde vervolgens uit waarom de assistenten *ad providentiam* en de coördinatiecomité hadden vastgesteld dat de voorgestelde wijzigingen in de aanvullende norm 362 niet voldeden aan de voorwaarden voor bespreking van deze zaak voor de verkiezing van de generaal. Niemand verzette zich tegen de beslissing. Na een korte discussie stemden de electoren in met de samenstelling van het coördinatiecomité.

Tijdens de laatste vergadering van de dag verzamelden de electoren zich voor een geheime elektronische stemming om de secretaris van de Congregatie en zijn assistenten te kiezen. Luis Orlando Torres (UCS) werd verkozen tot secretaris van de Congregatie; Agnelo Mascarenhas (GOA) werd verkozen tot eerste assistent; en Francisco Javier Álvarez de los Mozos

(ESP) werd verkozen tot tweede assistent. Na een kort dankgebed dat de assistenties zo veel uitstekende kandidaten hadden genomineerd zonder rekening te houden met hun afkomst, trok de Congregatie zich terug voor de viering van eucharistie in de verschillende talen.

Na het openingsgebed van de zesde dag van de Congregatie kondigde Pater Grummer aan dat het coördinatiecomité een beslissing had genomen over een methode voor de goedkeuring van de notulen van de Congregatie (*FCG* 23). Jean-Marc Biron (GLC), Nicolas Standaert (CHN), en Scott Santarosa (CFN) zouden elke dag de notulen beoordelen en goedkeuren namens alle leden. De vicaris vroeg vervolgens aan François-Xavier Dumortier (GAL), Francisco Javier Álvarez de los Mozos (ESP), en Devadoss Mudiappasamy (MDU) om hun ervaringen te beschrijven met betrekking tot het proces voor het verzamelen van informatie voor de verkiezing van de generaal. Andere kiezers die ook hadden deelgenomen aan vorige Congregaties voegden een paar korte punten toe; wat alle aanwezigen hielp beter te begrijpen hoe verder te gaan.

Na een korte pauze las pater Grummer de namen voor van de rechters inzake gevallen van het nastreven van ambten, de vicaris (ACU) en de electoren in elke assistentie die het langst religieus waren: Paramasivam Stanislaus Amalraj (JCS), Jorge Carvajal Cela (ALS), John K. Guiney (EOC), Michael Lewis (AFR), Federico Lombardi (EMR), Anto Lozuk (ECO), Bienvenido F. Nebres (ASP), en Alfonso Carlos Palacio Larrauri (ALM). Hij presenteerde vervolgens een aantal punten voor reflectie en gebed voor het begin van de verkiezingsfase van de Congregatie. Hij stelde een aantal punten op voor een examen van de eerste week van de Congregatie, zodat de electoren de genadegaven die zij hadden ontvangen zouden kunnen herkennen. Na het vieren van de eucharistie in taalgroepen, genoten de electoren van anderhalve dag ontspanning en recreatie.

5. *De verkiezingsfase van de Congregatie*

De verkiezingsfase van de Congregatie begon met een exhortatie door de vicaris op maandag 10 oktober. Pater Grummer herinnerde de electoren aan de bijzondere kwaliteit van de vier dagen als een tijd van eerbiedige inkeer en diep respect voor elk individu en voor de manier waarop God werkt opdat allen Gods wil zoeken met groeiend vertrouwen. Om de atmosfeer van gebed te vergroten en te bevorderen, werd het Heilig Sacrament de hele dag uitgesteld in de Borgia kapel.

De dag van de verkiezing begon met de mis van de Heilige Geest in de vroege ochtend, waarin de vicaris voorging en de preek verzorgde, bijgestaan aan het altaar door Lisbert D'Souza (BOM) en Tomasz Kot (PMA), de oudste en de jongste regionale assistent. Na de eucharistie gingen de electoren in processie naar de aula waar ze het *Veni Creator Spiritus* zongen. Lisbert D'Souza gaf een exhortatie van twintig minuten waarin hij de electoren herinnerde aan belangrijke teksten uit de Bijbel en de Constituties. In overeenstemming met *Formula 75* baden allen in stilte voor de rest van het uur.

Na het vervullen van de voorschriften van de *Formula* werd Arturo Marcelino Sosa Abascal (VEN), afgevaardigde voor de Romeinse huizen, verkozen tot de 31e algemene overste van de Sociëteit van Jezus. Direct nadat de vicaris het decreet dat de verkiezingen certificeerde had voorgelezen, stelde Antonio Spadaro (ITA) de Heilige Vader op de hoogte. Hierop kwam het communicatieteam de aula binnen om de geloofsbelijdenis van de generaal vast te leggen, evenals het traditionele eerbetoon dat aan een nieuwe generaal wordt betuigd en de felicitaties van alle jezuïeten aanwezig in de curie. Een gebedsdienst waarin het *Te Deum* gezongen werd, vond vervolgens plaats in de Borgia kapel. De volgende ochtend ging pater Sosa voor tijdens een mis uit dankbaarheid in de kerk van de *Gesù*. Hij riep de aanwezigen niet alleen op tot de "stoutmoedigheid van het onwaarschijnlijke" genoemd door pater Cadoré bij de openingsmis, maar ook tot de "stoutmoedigheid van het onmogelijke" want, zoals de engel Gabriël Maria aankondigde: "Niets is onmogelijk voor God."

6. *De ad negotia fase van de 36e Algemene Congregatie*

Gedurende de eerste zitting van de *ad negotia* fase van de 36e Algemene Congregatie verwelkomden de electoren formeel drie leden die pater Nicolás had benoemd: Michael J. Garanzini (UCS, secretaris voor hoger onderwijs), José Alberto Mesa (COL, secretaris voor onderwijs), en Thomas W. Smolich (CFN, directeur van de *Jesuit Refugee Service*). Pater secretaris Torres merkte op dat de conferentie van Latijns-Amerika een vervanger diende te kiezen voor pater Sosa voor de *Deputatio de statu* van de Sociëteit van Jezus.

Pater Sosa maakte een paar eerste opmerkingen over het bestuur en stelde een aantal inleidende vragen waarover hij terugkoppeling wilde krijgen van de leden van de Congregatie. Hij kondigde ook aan dat in overeenstemming met *FCG* 88 § 7 pater Nicolás had verkozen om de Congregatie te verlaten zodat hij enige tijd in Spanje kon doorbrengen voordat hij met een nieuwe opdracht in de Filipijnse provincie zou beginnen.

De Congregatie besteedde 23 dagen aan een scala van verschillende kwesties in verschillende werkomstandigheden. De kleine discussiegroepen boden de leden van de Congregatie een bijzonder belangrijke kans om hun begrip van en waardering voor elkaars ervaringen en gedachten over een breed spectrum aan onderwerpen te verdiepen. Bijeenkomsten per conferentie verduidelijkten de regionale perspectieven. Plenaire zittingen voorzagen in een forum voor de ontwikkeling vanuit een universeel standpunt. Redactoren werkten hard om waardevolle en genuanceerde samenvattingen te maken zodat het werk van de Congregatie verder kon gaan. De auteurs van ontwerpvoorstellen werkten lange uren om teksten aan te scherpen zodat deze voldeden aan de eisen van de Congregatie.

Pater generaal kondigde regelmatig de benoeming aan van nieuwe provinciaals; velen van hen waren in de aula aanwezig. Hij kondigde ook zijn voorne- men aan om Antoine Kerhuel (GAL) te benoemen als secretaris van de Sociëteit. Terwijl hij Ignacio Echarte (ESP) bedankte voor zijn jarenlange dienst in Rome als secretaris en afgevaardigde voor de Romeinse huizen, gaf pater Sosa aan dat de overgang naar de nieuwe secretaris plaats zou vinden in het begin van 2017.

Daarnaast vroeg de voorbereiding van *ternae* voor de verkiezing van regionale assistenten, van de assistenten *ad providentiam* en de admonitor de persoonlijke reflectie, dialoog, zorgvuldige aandacht en de actieve deelname van alle leden van de Congregatie. Op basis van de consultaties die pater Sosa had met de leden van de assistenties en met de leden van zijn algemeen consult, benoemde hij op maandag 31 oktober de eerste leden van zijn team. Als regionale assistenten koos hij Victor Assouad (EOC), Joaquín Barrero Díaz (EMR), Vernon D'Cunha (ASM), Lisbert D'Souza (ASM), Daniel P. Huang (ASP), Tomasz Kot (ECO), Douglas Marcouiller (CUS), Fratern Masawe (AFR), Claudio Paul (ALM) en Gabriel Ignacio Rodríguez (ALS). Hij benoemde José Magadia (PHI) als lid van het algemeen consult voor Vorming en John Dardis (HIB) als lid van zijn algemeen consult voor Onderscheiding en Apostolische Planning.

Na vier dagen van privégesprekken en inzameling van informatie koos de Congregatie op vrijdag 4 november tot de assistenten *ad providentiam*: John Dardis, Vernon D'Cunha, Douglas Marcouiller en Fratern Masawe. De Congregatie bepaalde vervolgens dat Douglas Marcouiller zou dienen als admonitor van de generaal.

7. *Het bezoek van de paus*

Misschien wel de belangrijkste dag van de *ad negotia* fase van de Congregatie was het bezoek van paus Franciscus op maandag 24 oktober. Het advies van de paus om nadrukkelijk te vragen om vertroosting, om ons te laten leiden door onze gekruisigde Heer in zijn persoon en in zijn volk, en om te handelen in de goede Geest als mannen van onderscheiding die denken met de Kerk, vond die ochtend merkbaar weerklank in de hoofden en harten van alle aanwezigen in de aula. Gedurende de periode van vragen en antwoorden na de voorbereide toespraak van de Heilige Vader, ontroerde zijn persoonlijk getuigen van het belang van vertroosting, compassie en onderscheiding in het dienen van de Heer en zijn Kerk diep. Deze broederlijke boodschap en de nabijheid van de paus inspireerden en bemoedigden de Congregatie bij haar verdere werk.

8. *Gezellen in een missie van verzoening en gerechtigheid*

De commissie over Leven als jezuïet en de zending probeerde de processen, oorzaken en gevolgen te onderzoeken die het gemeenschapsleven van de jezuïeten koppelen aan de apostolische realiteit van ecologie, migratie, fundamentalisme en werken onder de inheemse bevolking. Zij onderzochten in detail meer dan vijfenzeventig postulaten en zes thema's die door de provincies waren ingediend. De commissie en de Congregatie namen deze uitdaging zeer serieus toen zij zes ontwerpen en 173 amendementen bestudeerden alvorens de definitieve versie van het decreet *Gezellen in een missie van verzoening en gerechtigheid* goed te keuren.

Onder verwijzing naar de ervaring van de eerste gezellen in Venetië waar ze onderscheidden wat ze moesten doen toen politieke omstandigheden hun plannen om naar Jeruzalem te gaan dwarsboomden, benadrukte de Congregatie dat de huidige gemeenschappen van jezuïeten de kwaliteiten moeten hebben die hen in staat stellen aan gemeenschappelijke apostolische onderscheiding te doen. De leden van dergelijke gemeenschappen, vol vuur om te getuigen van het evangelie, kunnen deel uitmaken van de zending van Christus de verzoener zoals Paulus dit verwoordt in 2 Kor 5,18. Op deze manier zullen alle activiteiten van jezuïeten en jezuïetenwerken opnieuw geïnspireerd worden door geestdrift voor de verzoening met God, de mensheid en de schepping.

9. *Vernieuwd bestuur voor een vernieuwde missie*

De commissie voor *Vernieuwd bestuur voor een vernieuwde missie* baseerde haar werk op de 68 postulaten en de vijf thema's die de Provinciale Congregaties hadden ingediend tegen de tijd dat zij haar werk begon alsook op andere postulaten die waren binnengekomen voor het einde van de Algemene Congregatie. De commissie vroeg om advies aan een aantal werkgroepen en individuen die allen belangrijke informatie verstrekten voor overleg. Het document dat hiervan het resultaat was, *Vernieuwd bestuur voor een vernieuwde missie*, benadrukte de centrale rol van de zending van de Sociëteit van Jezus voor elke structuur, procedure of instrument van bestuur. Drie belangrijke kenmerken van het bestuur in de Sociëteit van Jezus van vandaag zijn: onderscheiding, samenwerking en netwerken. Daarom is het vaststellen van de voorwaarden en de middelen voor de ontwikkeling van deze functies

belangrijk op elk niveau van organisatie van de Orde. Het decreet doet zes specifieke aanbevelingen aan pater generaal en degenen die met hem werken in Rome, twee aanbevelingen aan de conferenties van hogere oversten, drie aan de hogere oversten in de provincies en regio's en twee aan de lokale oversten.

Daarnaast heeft de Congregatie drie belangrijke zaken toevertrouwd aan pater generaal: de vernieuwing van de organisatie en structuren van de interprovinciale huizen in Rome (*Domus Interprovinciales Romanae*); de bevordering binnen de Sociëteit en haar werken van een consequente cultuur van beschermen en behoeden van minderjarigen; en een herziening van de Formulae voor een Provinciale Congregatie, een Algemene Congregatie, een congregatie van procureurs en een congregatie om een vicaris-generaal te kiezen.

Tot slot bewerkte AC36 de aanvullende normen 362 en 396 om te komen tot een grotere precisie in het taalgebruik en grotere duidelijkheid van de praktijk. Zij leverde ook een toelichting op Constituties [701] en [704] om ze in overeenstemming te brengen met het huidige Wetboek van Canoniek Recht.

10. Getuigen van vriendschap en verzoening

Het laatste decreet dat door de Algemene Congregatie werd aangenomen was een brief aan en gebed voor jezùieten die leven in zones van oorlog en conflict. John Dardis (HIB), Jean-Baptiste Ganza Gasanana (RWB) en Dany Younès (PRO) vormden een speciale commissie die een document opstelde dat goed de gevoelens en verlangens samenvatte van de Congregatie en de solidariteit tot uiting bracht met hen die getuigen van de Prins van de Vrede in plaatsen van ernstige conflicten.

11. Sluiting van de 36e Algemene Congregatie

Op 11 november stelden de leden vast dat zij al hun werkzaamheden zouden beëindigen op de volgende dag. Daarom begon een biddende evaluatie van de gehele procedure van de Congregatie. Reflecties in groepen per assistentie, kleine groepen en individueel - deskundig georganiseerd door Pablo José Alonso Vicente (ESP), Mark A. Ravizza CFN) en Antonio

F. Moreno (PHI) - stelden de leden in staat om dank te zeggen voor de ontvangen zegeningen gedurende de afgelopen twee jaar en om suggesties te doen over wat er kan worden verbeterd voor toekomstige Congregaties.

Hoewel elk lid spreektijd kon aanvragen om de Congregatie te verzoeken welke noodzakelijke veranderingen ook maar aan te brengen in de decreten, maakte niemand hier gebruik van. Dus stelde de Congregatie vast na een lange periode voor het ochtendgebed op de laatste ochtend dat pater generaal en de assistenten *ad providentiam* de laatste *Acta* van de Congregatie konden goedkeuren. Ook bepaalde de Congregatie dat pater generaal de nodige correcties kon aanbrengen aan de decreten "naar de geest van de Congregatie" en "na overleg met beraadslagende stem met die paters van de generale curie die het recht hebben om op grond van hun functie een Algemene Congregatie bij te wonen" (FCG 140 §4, 2°). Pater generaal en pater Torres bedankten vervolgens de leden van de Congregatie en allen van wie de gebeden en werk het verloop van de Congregatie begeleidde op veel verschillende manieren. Tot slot verklaarden de leden hun werk afgerond en stemden om de vergadering te sluiten alvorens het *Te Deum* te zingen in dankzegging voor de vele ontvangen zegeningen.

De leden van de Congregatie, de jezuïeten van Rome en de vele vrienden van de Sociëteit van Jezus verzamelden zich om 16.00 uur in de kerk van Sint-Ignatius voor een eucharistieviering uit dankbaarheid en om samen het *Te Deum* te zingen. De homilie van pater generaal benadrukte onderscheiding in solidariteit met anderen, vooral de armen, terwijl de Sociëteit voortgaat om het evangelie overal te verkondigen. Teksten in het Latijn, Italiaans, Spaans, Engels, Pools, Portugees, Roemeens, Japans, Frans, Singalees en Arabisch, evenals speciale Congolese en Indiase rituelen benadrukten de universaliteit van de Kerk. Vervolgens was er een receptie in de Gregoriaanse universiteit.

Zo kwam de 36e Algemene Congregatie van de Sociëteit van Jezus na 35 werkdagen tot een einde op 12 november 2016.

(Originele versie: Engels)

AC36: Decreten

DECREET 1

Gezellen in een missie van verzoening en gerechtigheid

Dit alles komt van God. Hij heeft ons door Christus met zich verzoend en ons de dienst van de verzoening toevertrouwd. (2 Kor 5:18)

1. De Sociëteit van Jezus zoekt altijd om Gods wil voor ons te kennen en te volgen. Deze Congregatie neemt die taak weer op. Wij doen dit vanuit het hart van de Kerk, maar kijken naar de wereld “die kreunt en onder barensweeën lijdt”. (1) Aan de ene kant zien we de levendigheid van de jongeren die verlangen hun leven te verbeteren. We zien mensen genieten van de schoonheid van de schepping. We zien de vele manieren waarop mensen hun gaven gebruiken voor anderen. En toch, onze wereld wordt vandaag de dag geconfronteerd met zovele behoeften, zovele uitdagingen. We hebben beelden in ons hoofd van mensen die vernederd worden, getroffen zijn door geweld, uitgesloten zijn van de samenleving en leven aan de rand ervan. De aarde draagt de last van de schade die de mensen hebben aangericht. De hoop zelf lijkt bedreigd; in plaats van hoop vinden we angst en woede.

2. Paus Franciscus herinnert ons eraan: “We worden geconfronteerd niet met twee afzonderlijke crises, een ecologische en een andere van sociale aard, maar eerder met een complexe crisis die zowel sociaal als ecologisch is”. (2) Deze ene crisis die onder zowel de sociale als de milieucrisis ligt, komt voort uit de manier waarop mensen de volken en goederen van de aarde gebruiken – en misbruiken. Deze crisis heeft diepe geestelijke wortels; zij ondermijnt de hoop en de vreugde die God verkondigt en aanbiedt via het evangelie – zelfs in de Kerk en de Sociëteit van Jezus.

3. Toch, met de ogen van het geloof, met name door de *Contemplatio* (3), weten we dat God zwoegt over de hele wereld. Ons hart herkent de tekenen van Gods werk, de verzoening die Hij begonnen is in Christus en die tot vervulling komt in het koninkrijk van gerechtigheid, vrede en heil van de schepping. AC35 erkende deze missie. (4) De brief van pater Nicolás over de verzoening (5) en documenten van de hand van paus Franciscus (6) hebben deze visie een grotere diepte gegeven, door geloof, rechtvaardigheid en solidariteit met de armen en uitgeslotenen op te nemen als centrale elementen van onze missie van verzoening. In plaats van te vragen wat we moeten doen, proberen we te begrijpen hoe God ons uitnodigt – en zo vele mensen van goede wil – om te delen in dat grote werk. Wanneer we alleen staan, zijn we klein en zwak; zondaars. Met de psalmist roepen we uit: “Doe ons, Heer, uw genade aanschouwen, laat komen uw heil over ons.” (7) Het geeft ons vreugde te weten dat we zondaars zijn en toch metgezellen van Jezus en “Gods medewerkers”. (8)

4. Wij zijn niet de eersten die duidelijkheid zoeken met betrekking tot Gods oproep. De geschiedenis van de eerste gezellen die weer bij elkaar kwamen in Venetië (9) geeft ons een krachtig beeld, is de beschrijving van een belangrijke stap in de totstandkoming van de Sociëteit van Jezus. Daar realiseerden de gezellen zich dat hun plannen om naar het Heilige Land geen doorgang konden vinden en dit leidde hen tot een diepere onderscheiding ten aanzien van de oproep van de Heer. Waar leidde de Geest hen heen? Terwijl ze de nieuwe richting van hun leven onderscheidde, hielden ze vast aan wat ze al ervaren hadden als leven-gevend: hun leven delen als vrienden in de Heer; wonen in grote nabijheid van de allerarmsten; en met vreugde het evangelie prediken.

5. Ze waren priesters, zowel geleerd als arm. Voor de eerste gezellen waren leven en zending, geworteld in een onderscheidende gemeenschap, zeer nauw met elkaar verbonden. Wij jezuiten zijn geroepen om te leven op dezelfde manier – priesters, broeders en zij die in opleiding zijn; allen met dezelfde zending. Terwijl we zullen nadenken en bidden over elk van deze elementen, doen we dit in het besef van het nauwe verband tussen de zending, het leven en een onderscheidende gemeenschap – terwijl we allen vol zijn van de liefde voor Christus.

6. Deze Congregatie ondervindt troost en vreugde terwijl ze terugkeert naar deze wortels, deze integrale visie op wie we zijn samen met de zeer velen die net als wij de oproep horen om te werken met Christus. We keren nu terug naar deze wortels, eerst naar de onderscheidende gemeenschap, dan naar ons leven in het geloof en uiteindelijk naar de opdracht die voortvloeit uit beide. Hun zeer eenvoudige levensstijl en de nabijheid van de armen van Venetië moeten ons leven ook raken, (10) – de armoede die creativiteit opwekt en ons beschermt tegen wat onze beschikbaarheid om Gods oproep te beantwoorden zou kunnen belemmeren. Dergelijke armoede roept ons op om na te denken over hoe we eenvoudiger kunnen leven met minder. We bidden ook om steeds meer deel te kunnen hebben aan die grote mystieke traditie die de eerste metgezellen ons nalieten; altijd een genade en altijd een uitdaging. Tot slot vragen we nadrukkelijk om de genade te weten hoe we kunnen delen in het grote dienstwerk van de verzoening terwijl we beseffen dat, zoals paus Franciscus ons eraan herinnert, ons antwoord altijd onvolledig blijft. (11)

Een onderscheidende gemeenschap met wijde horizons

7. Tijdens deze periode in Venetië waren de metgezellen niet altijd samen; ze verspreidden zich om verschillende taken op zich te nemen. Toch was het in die tijd dat ze de ervaring deelden één groep te vormen. Verenigd in hun navolging van Christus, te midden van de diversiteit van hun activiteiten. Wij jezuïeten zijn ook betrokken bij een grote diversiteit van apostolaten die vaak specialisatie en behoorlijk veel energie eisen. Maar als we vergeten dat we één lichaam zijn, samengebonden in en met Christus (12) dan verliezen we onze identiteit als jezuïeten en kunnen we niet meer getuigen van het evangelie. Het is deze band met elkaar en met Christus die een krachtig getuigenis afgeeft van het Goede Nieuws, meer dan onze bekwaamheden of vaardigheden.

8. Zo moet ieder van ons er continu voor zorgen dat ons eigen apostolaat zich ontwikkelt, wordt gestimuleerd, wordt geholpen vruchten te dragen en wordt aangemoedigd door onze medebroeders. We ontvangen onze zending altijd van God in de Kerk, via onze hogere en lokale oversten, waarbij we de gehoorzaamheid van de jezuïet in de praktijk brengen, waar ook de persoonlijke onderscheiding bij hoort. (13) Als deze echter niet

ondersteund wordt door het lichaam, dan bestaat het risico dat ze verwelkt. In onze tijd waarin individualisme en competitie zo nadrukkelijke aanwezig zijn, moeten we onthouden dat de communiteit een zeer speciale rol speelt aangezien het de plaats bij uitstek is voor apostolische onderscheiding.

9. De jezuïetencommuniteit is een concrete ruimte waarin we leven als vrienden in de Heer. Dit is altijd ten dienste van de zending, maar omdat deze broederlijke banden het evangelie verkondigen, is het zelf een zending. (14)

10. In ons leven als jezuïet moeten we ruimte laten voor ontmoeting en uitwisseling. Deze houding helpt de gemeenschap om een ruimte te zijn van waarheid, vreugde, creativiteit, vergeving en het zoeken van de wil van God. Met die houding wordt de communiteit een plaats van onderscheiding.

11. Gemeenschappelijke onderscheiding vraagt ons om een aantal fundamentele kenmerken en houdingen te ontwikkelen: beschikbaarheid, mobiliteit, nederigheid, vrijheid, het vermogen om anderen te begeleiden, geduld en een bereidheid om respectvol te luisteren zodat we elkaar de waarheid kunnen zeggen.

12. Een essentieel instrument dat een inspirerende effect kan hebben op gezamenlijke apostolische onderscheiding is het geestelijk gesprek. Het geestelijk gesprek geeft aanleiding tot een uitwisseling die gekenmerkt wordt door actief en receptief luisteren en een verlangen om te spreken over dat wat ons ten diepste raakt. Het probeert rekening te houden met spirituele bewegingen, individuele en gemeenschappelijke, met als doel het pad van de troost te kiezen die ons geloof en onze hoop en liefde versterkt. Het geestelijk gesprek creëert een sfeer van vertrouwen en ontvankelijkheid voor onszelf en anderen. We zouden armer af zijn wanneer we onszelf een dergelijke conversatie zouden ontzeggen in onze leefgemeenschappen en bij alle andere gelegenheden waarbij besluiten worden genomen in de Sociëteit van Jezus.

13. In onze wereld die te veel verdeeldheid kent, vragen we God om ons te helpen om onze gemeenschappen een “thuis” te maken voor het Rijk van God. We horen de oproep om dat wat ons kan scheiden van elkaar te

overwinnen. Een eenvoudige levensstijl en openheid van hart bevorderen de zorg voor elkaar. Samenleven als vrienden in de Heer voedt de roeping van de onzen in opleiding en kan jongemannen inspireren om in te treden in de Sociëteit.

14. Natuurlijk, deze alertheid op de Geest in onze relaties moet zich ook uitstrekken tot hen met wie we werken. Vaak leren zij ons hoe we open kunnen staan voor de Geest. Belangrijke onderscheiding met betrekking tot de missie wordt vaak verrijkt door hun stem en hun inzet.

15. Het is cruciaal om het belang te benadrukken van de werkelijke nabijheid van de armen voor de eerste metgezellen. De armen dagen ons uit om voortdurend terug te gaan naar wat essentieel is voor het evangelie, naar wat werkelijk leven geeft en om te herkennen wat onnodige bagage is. Zoals paus Franciscus ons herinnert: Wij worden opgeroepen Christus te vinden in de armen, onze stem te verlenen aan hun zaak, maar ook om hun vrienden te zijn, naar hen te luisteren, hen te begrijpen, en de mysterieuze wijsheid die God verlangt met ons te delen door hen te omarmen. (15) Een dergelijke houding staat haaks op wat normaal geldt in deze wereld waarin, zoals Prediker zegt: “De wijsheid van een arme telt niet mee en naar zijn woord wordt niet geluisterd.” (16) Met de armen kunnen we leren wat hoop en moed inhouden.

16. In onze gemeenschappen en apostolaten horen we de oproep om de gastvrijheid voor vreemdelingen, jongeren, armen en hen die vervolgd worden opnieuw te ontdekken. Christus zelf leert ons deze gastvrijheid.

Mannen in vuur en vlam met passie voor het evangelie

17. De eerste gezellen gingen gezamenlijk die rijke onderscheiding van Gods oproep aan omdat ze de genade die hen vrijmaakte hadden ervaren. Paus Franciscus dringt er bij ons op aan met aandrang te bidden voor deze troost die Christus ons verlangt te geven. (17) Deze verzoening met God is voor alles een oproep tot een diepgaande bekering voor elke jezuïet en voor ons allemaal.

18. De grote vraag is waarom de oefeningen ons niet zo diep veranderen als we zouden hopen. Wat in ons leven, werk en onze levensstijl belemmert ons

vermogen om ons door Gods genadige barmhartigheid te laten bewegen? Deze Congregatie is er diep van overtuigd dat God de hele Sociëteit van Jezus oproept tot spirituele vernieuwing. Ignatius herinnert ons eraan dat elke jezuïet er “zorg voor moet dragen om, zolang als hij leeft, op de aller-eerste plaats God voor ogen te houden.”(18) Aldus moeten alle middelen die ons direct verbinden met God meer dan ooit gewaardeerd en beoefend worden: de Geestelijke Oefeningen, het dagelijks gebed, het vieren van de eucharistie, het sacrament van boete en verzoening, in geestelijke begeleiding en door het examen. (19) We moeten ons dit geschenk dat we delen met zo velen, vooral de ignatiaanse familie (20), steeds meer eigen maken en dit geldt ook voor de Constituties, die de Sociëteit van Jezus bezielen. In een wereld die de gevoeligheid voor God verliest, moeten we dieper ingaan in het leven van Christus. Door de oefeningen verwerven wij de stijl van Jezus, zijn gevoelens, zijn keuzes.

19. In het hart van de ignatiaanse spiritualiteit staat de transformerende ontmoeting met de genade van God in Christus die ons beweegt tot een genereuze respons. De ervaring van de genadevolle blik op onze zwakheid en zonde maakt dat wij ons nederig voelen en vol van dankbaarheid en stelt ons in staat om dienaars vol mededogen te zijn tegenover iedereen. (21) Gevuld met het vuur van Christus' genade kunnen we hen die we ontmoeten, aansteken. Deze diepe ervaring van Gods barmhartigheid is altijd de bron geweest van de apostolische durf die de Sociëteit heeft gekenmerkt en deze moeten we bewaren.

20. “Barmhartigheid,” zo herinnert paus Franciscus ons, “is geen abstractie, maar een levensstijl die tot uiting komt in concrete gebaren, veel meer dan in louter woorden.” (22) Voor ons jezuïeten is mededogen actie, actie waartoe we overgaan na gemeenschappelijke onderscheiding. Toch weten we dat er geen authentieke vertrouwdheid met God is als we ons niet toestaan om bewogen te worden tot mededogen en actie door de ontmoeting met Christus die geopenbaard wordt in de lijdende, kwetsbare gezichten van mensen – in het lijden van de schepping. (23)

Een zending samen met Christus de verzoener

21. In de aanloop op de 36e Algemene Congregatie nodigde pater Nicolás ons uit een proces in te gaan waarin we zouden zoeken naar “de oproep van de Eeuwige Koning en zouden onderscheiden wat de drie belangrijkste oproepen zijn die de Heer doet aan de hele Sociëteit van vandaag.” (24) Onze provincies, via de Provinciale Congregaties, reageerden op dit verzoek. De oproep om te delen in Gods werk van verzoening in onze gebroken wereld kwam vaak en nadrukkelijk naar voren. Wat AC35 had geïdentificeerd als de drie dimensies van haar dienstwerk, (25) namelijk verzoening met God, met elkaar en met de schepping, kreeg een nieuwe urgentie. Dit werk van verzoening is altijd een werk van rechtvaardigheid, rechtvaardigheid die altijd onderscheiden en concreet wordt in lokale gemeenschappen en contexten. Christus' kruis en het feit dat wij dit delen staat ook in het centrum van Gods werk van verzoening. Deze missie kan leiden tot conflicten en dood, zoals we hebben gezien in het leven van veel van onze medebroeders. Wanneer we spreken van drie vormen van verzoening gaat het eigenlijk om één werk van God, onderling verbonden en onafscheidelijk.

De eerste oproep: verzoening met God

22. Verzoening met God wortelt ons in dankbaarheid en stelt ons open voor vreugde – als we dit toestaan. Paus Franciscus schrijft: “De vreugde van het evangelie vult het hart en leven van allen die Jezus ontmoeten. ... Met Christus wordt de vreugde voortdurend opnieuw geboren.” (26) De verkondiging van het evangelie blijft de kern van onze *raison d'être* en missie: dat Jezus Christus gekend wordt, dat Hij op zijn beurt geliefd wordt en dat de liefde van Christus een bron van leven wordt voor iedereen. Hij blijft altijd de bron van de vreugde en hoop die wij aanbieden. Hierin delen we in de oproep van de Kerk tot een nieuwe evangelisatie met speciale nadruk op de pastoraal voor en met jongeren en gezinnen.

23. Een speciale gave die de jezuïeten en de ignatiaanse familie de Kerk en haar evangeliseringsmissie kan bieden is de ignatiaanse spiritualiteit; zij vergemakkelijkt de ervaring van God en kan zo het proces van persoonlijke en gemeenschappelijke bekering enorm helpen. Paus Franciscus benadrukt voortdurend dat onderscheiding een bijzondere rol moet spelen in de

familie, onder jongeren, in de promotie van roepingen en bij de vorming van de priesters. Christelijk leven wordt meer en meer gepersonaliseerd door onderscheiding.

24. De verkondiging van het evangelie vindt plaats in vele verschillende contexten. a) De secularisatie is een grote uitdaging voor velen, zij vraagt om creativiteit in het bijzonder bij het aantrekken en initiëren van de jongere generaties in het Christelijk geloof. b) In een wereld die steeds pluralistischer wordt, blijft interreligieuze dialoog een noodzaak, hoewel dit niet altijd makkelijk is en het gevaar bestaat van misverstanden. c) In vele delen van de wereld wordt de Sociëteit van Jezus opgeroepen om te reageren op het feit dat gelovigen de Kerk verlaten op zoek naar persoonlijke zingeving en spiritualiteit. d) Jezuïeten dienen belang te blijven hechten aan theologische studie en studie van de Bijbel waarmee we mensen kunnen helpen om een dieper begrip te krijgen van het evangelie in hun culturele verscheidenheid, hun hoop en hun uitdagingen. In deze studies zou men moeten ingaan op de diepte van de eigen spirituele traditie van de mensen.

De tweede oproep: verzoening tussen mensen

25. Gedurende de voorbereiding voor deze Congregatie als een universeel lichaam met een universele zending (28) hebben we verhalen gehoord van de schokkende vormen van lijden en onrecht die miljoenen van onze broeders en zusters te verduren hebben. Terwijl we hierover nadenken, horen we hoe Christus ons opnieuw oproept tot een dienst van gerechtigheid en vrede, waarbij we de armen en de uitgeslotenen dienen en meewerken aan het realiseren van de vrede. Onder de verschillende vormen van lijden kwamen er drie regelmatig terug in veel van onze provincies en regio's:

a) [26] De gedwongen migratie van mensen: vluchtelingen, migranten en intern ontheemden. – In het licht van de vijandige houding tegenover deze ontheemden, nodigt ons geloof ons uit een ruimere gastvrijheid tegenover deze mensen te bevorderen. De Congregatie erkent de noodzaak om de dienstverlening aan migranten en vluchtelingen op een internationaal niveau te doen en manieren van samenwerking met de JRS te vinden.

b) [27] De onrechtvaardigheid en ongelijkheid die wordt ervaren door gemarginaliseerde bevolkingsgroepen. – Samen met een enorme groei van rijkdom en macht in de wereld zien we een enorme en aanhoudende toename van ongelijkheid. De ontwikkelingsmodellen die het meest voorkomen, maken dat miljoenen mensen, vooral de jongeren en kwetsbaren, geen mogelijkheden hebben om zich te integreren in de samenleving. Inheemse volkeren en gemeenschappen, zoals de *Dalits* en *tribals* in Zuid-Azië, die het slachtoffer zijn van langdurige schending van hun rechten, zijn hier een goed voorbeeld van. In vele delen van de wereld ervaren vooral vrouwen onrechtvaardigheid. We worden opgeroepen om deze gemeenschappen steunen in hun strijd en erkennen dat we veel te leren hebben van hun waarden en hun moed. De verdediging en de bevordering van de mensenrechten en een integrale ecologie is een ethische horizon die we delen met vele andere mensen van goede wil die ook proberen te reageren op deze oproep.

c) [28] Fundamentalisme, onverdraagzaamheid en etnisch-religieus-politieke conflicten zijn een bron van veel geweld. Onze samenlevingen zijn getuigen van groeiende onrust, des te verschrikkelijker wanneer geweld wordt gepleegd op grond van verwrongen geloofsovertuigingen. In deze situatie worden allen die het algemeen belang willen dienen opgeroepen bij te dragen vanuit hun religieus-spirituele traditie met als doel te komen tot lokale en globale vrede.

De derde oproep: verzoening met de schepping

a) 29. Paus Franciscus heeft de fundamentele verbinding benadrukt tussen de ecologische crisis en de sociale crisis waarin we vandaag de dag leven. (29) Armoede, sociale uitsluiting en marginalisering zijn verbonden met de aantasting van het milieu. Dit zijn geen aparte crises, maar één crisis die een symptoom is van iets veel dieper: de gebrekkige manier waarop we onze samenleving en economie organiseren. Het huidige economische systeem met zijn roofzuchtige oriëntatie die inhoudt dat we slecht omgaan met onze natuurlijke hulpbronnen en ook met mensen. (30) Om deze reden dringt paus Franciscus erop aan dat de enige adequate oplossing een radicale oplossing moet zijn. We moeten de richting van onze ontwikkeling veranderen als we willen dat deze duurzaam wordt. Wij jezuiten worden geroepen

om te helpen een gebroken wereld te helen (31) door een nieuwe manier van produceren en consumeren te bevorderen die Gods schepping in het centrum plaatst.

b) 30. De uitdaging om zorg te dragen voor ons gemeenschappelijk huis heeft vele kanten en vraagt om een antwoord van de Sociëteit dat hiermee rekening houdt. We beginnen door onze persoonlijke levensstijl en die van onze leefgemeenschappen te veranderen, Geconfronteerd met deze veelzijdige uitdaging, reageren we op vele manieren: door het veranderen van onze persoonlijke en gemeenschappelijke levensstijl, door ons gedrag te wijzigen zodanig dat het coherent is met ons verlangen naar verzoening met de schepping. We moeten hen die het meest kwetsbaar zijn begeleiden en nabij zijn. Onze theologen, filosofen, andere intellectuelen en deskundigen zouden moeten bijdragen aan een grondige analyse van de wortels en oplossingen van de crisis. De betrokkenheid van jezuïeten in regio's zoals de Amazone en het Congobekken, natuurgebieden die essentieel zijn voor de toekomst van de mensheid, dient ondersteund te worden. We moeten onze financiële beleggingen op verantwoordelijke wijze doen. En we kunnen niet vergeten om de schepping te vieren en te danken voor “zoveel goeds dat we hebben ontvangen.” (32)

Naar een vernieuwing van ons apostolisch leven

31. In al onze werken proberen we om bruggen te bouwen, om vrede te bevorderen. (33) Om dit te doen, proberen we een groter inzicht te krijgen in het mysterie van het kwaad in de wereld en de transformerende kracht van de barmhartige blik van God, die zwoegt om van de mensheid één verzoende, vredevolle familie te maken. Met Christus worden we opgeroepen tot verbondenheid met de hele gekruisigde mensheid. Met de armen kunnen we bijdragen aan het creëren van een menselijke familie door de strijd voor rechtvaardigheid. Maar ook zij die alle benodigdheden van het leven hebben en ver van de armoede wonen, hebben de boodschap van hoop en verzoening nodig die hen bevrijdt van de angst voor migranten, voor uitgeslotenen en voor hen die anders zijn en die hen openstelt voor gastvrijheid en voor vrede met hun vijanden.

32. De Congregatie wil de Sociëteit van Jezus oproepen tot een vernieuwing van ons apostolisch leven gebaseerd op hoop. Meer dan ooit moeten we een boodschap van hoop brengen die geboren is uit de troost van onze ontmoeting met de verrezen Heer. Deze hernieuwde concentratie op hoop omvat al onze apostolaten.

33. We willen geen “simplistische hoop” bieden. Integendeel, onze bijdrage – pater Adolfo Nicolás drong hier altijd op aan – moet worden gekenmerkt door de diepte: een innerlijke diepte en “een diepte van reflectie die ons in staat stelt om de realiteit dieper te begrijpen en zo meer effectief te kunnen dienen.” (34) Hiertoe moeten jezuïeten in opleiding een degelijke intellectuele voorbereiding krijgen en geholpen worden om meer en meer een geïntegreerde persoonlijkheid te ontwikkelen.

34. Ons onderwijsapostolaat op alle niveaus en onze centra voor communicatie en sociaal onderzoek zouden moeten helpen om mannen en vrouwen te vormen die toegewijd zijn aan de verzoening en die in staat zijn om de confrontatie aan te gaan met wat verzoening in de weg staat en mogelijke oplossingen aan te dragen. Het intellectuele apostolaat dient versterkt te worden om te helpen in de transformatie van onze culturen en samenlevingen.

35. Vanwege de omvang en de onderlinge verbondenheid van de uitdagingen waar we voor staan, is het belangrijk om de groeiende samenwerking tussen jezuïeten en apostolaten van jezuïeten te ondersteunen en aan te moedigen door netwerken. Internationale en intersectorale netwerken zijn een gelegenheid om onze identiteit te versterken door onze capaciteiten en lokale betrokkenheid te delen in dienst van een universele missie.

36. Samenwerking met anderen is de enige manier waarop de Sociëteit van Jezus de missie kan vervullen die aan haar is toevertrouwd. Deze coöperatie in de missie strekt zich uit tot hen met wie we het christelijke geloof delen, hen die behoren tot andere religies en mannen en vrouwen van goede wil, die, zoals wij, verlangen om mee te werken in Christus' verzoeningswerk. In de woorden van pater Arturo Sosa zijn jezuïeten “geroepen tot de missie van Jezus Christus, die niet uitsluitend toebehoort aan ons, maar die we delen met zovele mannen en vrouwen die zich toegewijd hebben aan de dienst aan anderen.” (35)

37. In alles wat we doen willen we gehoor geven aan paus Franciscus die ons aangespoord heeft om de dynamiek van persoonlijke en sociale transformatie te bevorderen. “We moeten prioriteit geven aan acties die nieuwe processen in de samenleving in gang zetten.” (36) Biddende onderscheiding dient de gebruikelijke manier te zijn waarop we de realiteit begrijpen wanneer we haar willen veranderen.”

38. Zich bewust van de urgentie van het huidige moment en van de noodzaak om de gehele Orde en haar apostolaten te betrekken bij het gehoor geven aan deze oproepen, vraagt deze Congregatie aan pater generaal om, in nauwe samenwerking met de conferenties en provincies, duidelijke doelstellingen en richtlijnen te ontwikkelen voor ons apostolisch leven van vandaag.

Conclusie

39. Vanuit Venetië reisden Ignatius en zijn metgezellen naar Rome om daar vorm te geven aan het ene apostolische lichaam van de Sociëteit van Jezus en een buitengewone missionaire activiteit te starten. Dat deden ze in trouw aan de Heilige Vader die hun charisma bevestigde. Ook deze Congregatie heeft de genade van de bevestiging, aanmoediging en missie ontvangen van paus Franciscus. De Heilige Vader benadrukte dat we niet tevreden moeten zijn met de status quo van onze werken. Hij riep ons opnieuw op tot het *magis*, “dat extra” dat Ignatius ertoe bracht om “processen te beginnen, ze tot een goed einde te brengen en hun werkelijke impact op het leven van mensen te evalueren.” (37)

40. Vanuit ons geloof weten we dat, te midden van de moeilijkheden en uitdagingen van onze tijden, God nooit ophoudt te zwoegen voor het heil van alle mensen, voor heel zijn schepping. We geloven dat God zijn werk voortzet om “in Christus de wereld met zich te verzoenen.” (38) We horen de dringende oproep om ons aan te sluiten bij de Heer door te zorgen voor de meest behoeftigen en om de grenzen van Gods barmhartigheid uit te breiden tot waar onrechtvaardigheid, lijden of wanhoop Gods plan lijken te dwarsbomen. We bidden voor de moed en de vrijheid om “stoutmoedig te zijn om het 'onwaarschijnlijke' te durven” wanneer we gehoor geven aan de oproep van God “met de nederigheid van hen die weten dat in deze dienst waarin de mens zich volledig geeft 'alles afhangt van God’” (39) “Nu is er die gunstige tijd, vandaag is het de dag van het heil.”(40)

(Originele versie: Engels)

Noten

- 1 Rom 8,22
- 2 *Laudato si'*, n. 139
- 3 Beschouwing om tot liefde te komen, GO, 236
- 4 vgl. AC35, decr. 3 “Uitdagingen voor onze zending in deze tijd”.
Zodoende bouwde AC36 voort op de boodschap van AC32 (decr. 4, par. 2): “De zending van de Sociëteit van Jezus vandaag is de dienst van het geloof, waarvan de bevordering van de rechtvaardigheid een absolute vereiste is, in zoverre deze hoort tot de verzoening van de mensen met elkaar, die van ze gevraagd wordt op grond van hun verzoening met God.”
- 5 Pater Adolfo Nicolás, “Antwoord op de *ex officio* brieven 2014”, *Acta Romana Societatis Iesu* Vol. XXV (2014): 1032-1038
- 6 *Evangelii Gaudium*, 226-230, 239-258 en *Misericordiae Vultus*
- 7 Ps. 84,8
- 8 1 Kor 3,9
- 9 *Autobiografie* 93-95
- 10 CN, 143, 159-160. Onze armoede is voor ons *madre* (*Constituties*, 287) en *muro* (*Constituties*, 553)
- 11 Interview met paus Franciscus, *Civiltà Cattolica* 2013, III, 449-477
- 12 *Constituties*, 813
- 13 AC35, decr. 4
- 14 AC35, decr. 2, 19 en decr. 3, 41 en de brief van pater Peter-Hans Kolvenbach over het gemeenschapsleven, nn. 2 and 10, *Acta Romana Societatis Iesu* Vol. XXII (1998), Cf. CN, 314-330
- 15 *Evangelii Gaudium*, n. 198.
- 16 Pr 9:16
- 17 Toespraak van paus Franciscus voor AC36, 24 oktober 2016
- 18 *Formula Instituti* (1550), 1
- 19 *Constituties*, 813
- 20 AC35, decr. 6, n.29.
- 21 Toespraak van paus Franciscus voor AC36, 24 oktober 2016
- 22 Toespraak van paus Franciscus voor AC36, 24 oktober 2016
- 23 Mt 25,31-46.
- 24 Pater Adolfo Nicolás, Brief waarmee de 36^e Algemene Congregatie bijeengeroepen werd, *Acta Romana Societatis Iesu*, Vol. XXV (2014); 1096.
- 25 AC35, decr.3
- 26 *Evangelii Gaudium*, n. 1

- 27 *Amoris laetitia*, 296-306
- 28 AC35, decr. 2, n. 20
- 29 *Laudato si'*, 139
- 30 “Justice in the Global Economy: Building Sustainable and Inclusive Communities,” *Promotio Iustitiae* 121
- 31 “Healing a broken World”, *Promotio Iustitiae* 106
- 32 GO, 233.
- 33 *Formula Instituti* (1550), 1
- 34 P. Adolfo Nicolás, Brief over de intellectuele vorming, *Acta Romana Societatis Iesu*, Vol. XXV (2014): 926
- 35 Homilie van pater generaal Arturo Sosa, 15 oktober 2016
- 36 *Evangelii Gaudium*, 223
- 37 Toespraak van paus Franciscus voor AC36, 24 oktober 2016. Vgl. *Evangelii Gaudium*, 223
- 38 2 Kor 5,19
- 39 Homilie van pater Bruno Cadoré, O.P. aan het begin van AC36
- 40 2 Kor 6,2

Nicolas Standaert, afgevaardigde en Johan Verschueren, provinciaal van de Noord-Belgische en Nederlandse provincie in de aula, 4 november 2016.

DECREET 2

Vernieuwd bestuur voor een vernieuwde zending

Inleiding

1. Apostolische zending ligt in het hart van de Sociëteit van Jezus. Vanaf haar vroegste dagen heeft onderscheiding de ontwikkeling geleid van de vorm van bestuur van de Sociëteit van Jezus die haar zending, de *Missio Dei*, beter zal dienen en ondersteunen. Bestuur in de Sociëteit is persoonlijk, spiritueel en apostolisch. Elke Algemene Congregatie is een bron van inspiratie die zowel de ontwikkeling van het bestuur in veranderende omstandigheden als de zorg voor de personen die zich bezighouden met de zending richting geeft op een manier die het meest geschikt is in die periode van de geschiedenis.

2. AC35 gaf nuttige aanbevelingen voor het bestuur van de Orde; vele ervan zijn uitgevoerd. Terugblikkend op die voortgang wijst AC36 op diverse gebieden die verdere aandacht en verduidelijking nodig hebben. Ten eerste identificeert AC36 belangrijke aspecten van onze actuele manier van handelen die we willen stimuleren. Ten tweede erkent deze Congregatie enkele manieren waarop de vernieuwing van het bestuur op diverse niveaus sinds AC35 al is begonnen. Ten derde reikt AC36 verduidelijkingen en aanbevelingen aan voor de continue apostolische onderscheiding en planning.

Een manier van handelen voor onze tijd

3. Onderscheiding, samenwerking en netwerken bieden drie belangrijke perspectieven op onze huidige manier van handelen. Omdat de Sociëteit van Jezus een “internationaal, multicultureel lichaam” is in een complexe, “gefragmenteerde en verdeelde wereld” (1) helpt aandacht voor deze perspectieven om het bestuur te stroomlijnen en het flexibeler en meer apostolisch effectief te maken.

4. Onderscheiding: onderscheiding, een kostbaar geschenk van Ignatius, is een integraal onderdeel van ons persoonlijk en gemeenschappelijk apostolisch leven. Het begint met de contemplatie van God die aan het werk is in onze wereld en laat ons toe om “meer voordeel te halen” door onze inspanningen te doen aansluiten bij Gods plan. Onderscheiding is dat wat ons doet “wortelen in de Kerk, waarin de Geest werkt en de diverse charisma's verdeelt voor het algemeen welzijn.” (2) In onze manier van handelen dient onderscheiding als basis voor de besluitvorming door de bevoegde autoriteit. Bij de voorbereiding voor deze Congregatie hebben we de onderscheiding al kunnen ervaren in de provincies en regio's waarbij deze ons hielp om zowel de grote uitdagingen voor onze missie van vandaag als onze reacties op het Goede Nieuws van Jezus te kunnen benoemen. (3) Een dergelijke onderscheiding, te beginnen in elke provincie en regio – en op die manier de hele Sociëteit van Jezus erbij betrekking – biedt de spirituele basis die onze apostolische planning mogelijk maakt.

5. Gezien de omvang en de complexiteit van de uitdagingen voor de zending vandaag de dag en het dalend aantal leden van onze “*minima societas*”, is onderscheiding meer dan ooit van cruciaal belang voor apostolische effectiviteit. (4) Coherente en participatieve onderscheiding is onze manier om ervoor te zorgen dat de continue apostolische planning, inclusief de uitvoering, monitoring en evaluatie, een integraal onderdeel is van elk jezuïetenwerk. Kijkend naar de gezagscrisis in de hedendaagse cultuur (gezinsleven, onderwijs, politiek, religie) is de praktijk van de onderscheiding een geschenk dat wij kunnen aanbieden aan anderen. Door zelf te leven met onderscheiding, kunnen we haar praktijk aan anderen doorgeven. Gezamenlijke onderscheiding leidt tot een gedeelde visie. Het vormen van medewerkers voor de zending betekent allereerst dat we worden gevormd om te onderscheiden.

6. Samenwerking: AC35 verklaarde: “Samenwerking in de zending ... brengt onze ware identiteit tot uitdrukking als leden van de Kerk, evenals de elkaar aanvullende aard van onze verschillende roepingen tot heiligheid, onze onderlinge verantwoordelijkheid voor de zending van Christus, ons verlangen ons te voegen bij mensen van goede wil in de dienst van de mensheid en de komst van het Koninkrijk van God”. (5) AC34 had al gevraagd dat: “Alle medewerkers medeverantwoordelijkheid zouden krijgen en betrokken worden in het onderscheiden en, in voorkomende gevallen, in het mede beslissen.” (6) AC36 erkent de doorslaggevende rol van onze partners voor de vitaliteit van de Sociëteit in de zending van vandaag en spreekt haar dank uit aan allen die een bijdrage leveren aan en een belangrijke rol spelen in werken van jezuiten. Die zending wordt verdiept en de werken worden breder door samenwerking tussen allen met wie we werken, met name met hen die geïnspireerd zijn door de ignatiaanse roeping.

7. Hoewel we opmerkelijke vooruitgang zien in samenwerking in alle geledingen van de Orde, is er nog altijd sprake van obstakels. De uitdagingen kunnen worden gevonden in ons eigen gebrek aan inbeelding en moed, of ze kunnen afkomstig zijn van belemmeringen als gevolg van de sociale context of zelfs van het plaatselijke klerikalisme. Een bijzondere moeilijkheid kan zijn het gebrek aan echte samenwerking tussen jezuiten zelf – personen, instellingen, communiteiten, provincies en conferenties. Inclusieve onderscheiding en continue planning en evaluatie van onze inspanningen om de obstakels te overwinnen is nodig om de deelname van de partners in de zending meer gebruikelijk te laten zijn op de verschillende niveaus van de apostolische activiteiten en het bestuur van de Sociëteit. Het is ook belangrijk om te onderscheiden welke projecten, initiatieven en activiteiten van anderen, wij kunnen steunen – op menselijk, technisch, intellectueel of financieel vlak.

8. Netwerken: meewerken aan leidt vanzelf tot samenwerken via netwerken. Nieuwe communicatietechnologieën maken het mogelijk om vormen van organisatie te vinden die de samenwerking vergemakkelijken, menselijke en materiële middelen mobiliseren ter ondersteuning van de zending en om nationale grenzen en de grenzen van de provincies en regio's te overstijgen. Zoals herhaaldelijk in de documenten van onze recente Congregaties wordt vermeld, bouwen netwerken voort op een gedeelde visie en vereist

het een cultuur van vrijgevigheid, openheid om te werken met anderen en een verlangen om successen te vieren. Netwerken zijn ook afhankelijk van personen die visie en leiderschap hebben voor de gezamenlijke missie. Als de opzet juist is, dan zorgen netwerken voor een gezonde balans tussen centrale autoriteit en lokale initiatieven, versterken ze de werkkraft ter plaatse en stimuleren ze subsidiariteit samen met een gedeeld gevoel van zending vanuit een centraal gezag. Lokale meningen worden gemakkelijker en sneller gehoord.

9. Bestuursorganen in de Sociëteit van Jezus stimuleren de vorming van netwerken al. Afhankelijk van hun doel en omvang kunnen provinciaals, conferenties en de Generale Curie internationale en intersectorale netwerken actief ondersteunen, aanmoedigen, begeleiden en evalueren. In netwerken van jezuiteten vinden we het samenspel tussen enerzijds creativiteit en initiatief dat zich voordoet in netwerken en anderzijds de autoriteit die de zending geeft. Netwerken hebben betrekking op de “horizontale” en “verticale” dimensies van onze werken en bestuur. Netwerken weerspiegelen ook een hedendaagse beweging in de richting van een grotere synodaliteit zoals bevorderd door het Tweede Vaticaans Concilie.

Beoordeling van stappen ondernomen sinds AC35

10. In decreet 5 van AC35, “Bestuur in dienst van de universele zending”, werd de wens uitgesproken dat pater generaal snel over zou gaan tot het opvolgen van bepaalde kwesties. Dit verlangen werd verwoord in richtlijnen, aanbevelingen en suggesties. De richtlijnen gingen onder meer over de algehele herziening van de Formula's voor de generale en de provinciale congregaties en die van de procuratoren en de opdracht tot een uitgebreide evaluatie van het centrale bestuur. Aanbevelingen betroffen onder andere de ontwikkeling van instrumenten om goed bestuur te bevorderen door middel van regelmatige beoordeling van oversten en evaluatie van apostolische instellingen, de ontwikkeling van een strategie voor een betere communicatie binnen en buiten de Sociëteit van Jezus en reflectie over de provinciale en regionale structuren met het oog op de aanpassing ervan aan de hedendaagse realiteit. Suggesties voor deze vervolgacties omvatten onder meer het zoeken naar manieren waarop financiële middelen billijker kunnen worden ingezet voor solidariteit in dienst van de internationale missie.

Een ander verzoek was dat programma's voor de ontwikkeling van leiderschap in de Sociëteit zouden worden opgezet.

11. Elk verzoek ontving veel aandacht; er zijn tijd en middelen vrijgemaakt om de problemen aan te pakken en aanzienlijk succes en vooruitgang zijn evident. AC36 betuigt zijn diepe dankbaarheid aan pater Adolfo Nicolás en allen die een rol in deze hebben gespeeld.

12. Deze Congregatie identificeert drie gebieden voor verdere reflectie en actie:

a. De Sociëteit van Jezus moet het proces van onderscheiding blijven verbeteren zodat het steeds meer coherent wordt. Zij kan dan doorgaan de globale uitdagingen te identificeren en erop te reageren zodanig dat het bestuur op lokaal, provinciaal, conferentie en centraal niveau geïntegreerd wordt. De Sociëteit moet manieren blijven ontwikkelen om op elk niveau genomen besluiten uit te voeren en te monitoren en om de uitvoering van de genomen besluiten te evalueren.

b. De breedte en diepte van de processen van planning en beoordeling (bijvoorbeeld de evaluatie van het centrale bestuur en de structuren van de conferenties) moeten meer aandacht en ruimte krijgen.

c. Naar aanleiding van sommige van de verzoeken in decreet 5 van AC35 (bijvoorbeeld communicatie, het delen van financiële middelen, de ontwikkeling van leiderschap) is actie ondernomen, maar deze is nog niet afgerond en verdient verdere aandacht.

Het voorgaande in overweging nemend vanuit de perspectieven van onderscheiding, samenwerking en netwerken, doet AC36 de volgende aanbevelingen:

*Aanbevelingen**Voor pater generaal en het centrale bestuur*

14. AC36 vraagt pater generaal om het proces te herzien – geïnitieerd door AC34 (7) en voortgezet door pater generaal Peter-Hans Kolvenbach (8) – om vooruitgang met betrekking tot onze huidige apostolische prioriteiten te evalueren, en indien nodig, nieuwe te identificeren. Onderscheiding over deze prioriteiten dient plaats te vinden met een zo groot mogelijke deelname van de Sociëteit en van degenen die met ons samenwerken in onze zending. Daartoe, zoals aangegeven door AC35 (9), dienen pater generaal en zijn Algemeen consult procedures vast te stellen voor het beoordelen van complexe processen van de Sociëteit van Jezus voor apostolische planning op alle niveaus en dient het gebruik van continue onderscheiding en planning aangemoedigd te worden.

15. AC36 roept pater generaal op om de algehele herziening van het centraal bestuur van de Sociëteit van Jezus tot een goed einde te brengen zoals verzocht door AC35 (10) en geïnitieerd door pater Nicolás. In het bijzonder moet deze herziening de diverse elementen van bestuur verder helpen situeren: de algemene overste, zijn Algemeen consult, de regionale assistenten, sectorale secretariaten, voorzitters van conferenties, de hogere oversten en de lokale oversten. Hierbij dient te worden gelet op de competenties van ieder, de complementariteit van hun rol in de dienst van de zending van de Orde en hun relatie met de persoon en het bestuur van pater generaal. Dit proces zou ook een evoluerende communicatiestrategie moeten omvatten zoals vermeld in decreet 5 van AC35. (11) Voor deze beoordeling, in lijn met wat door AC35 werd voorgesteld, wordt pater generaal aangemoedigd om “gebruik te maken van het beste professioneel advies beschikbaar zowel binnen als buiten de Sociëteit van Jezus”. (12)

16. AC36 verzoekt pater generaal om het beleid ten aanzien van de netwerken van de jezuïeten en andere werken die verder reiken dan een provincie of conferentie te bestuderen. Aangezien netwerken worden gestimuleerd om de samenwerking binnen en buiten de Sociëteit van Jezus te verbeteren (13) is het nodig om te reflecteren over hoe en op welk bestuursniveau de Sociëteit haar verantwoordelijkheid voor de netwerken van jezuïeten kan uitoefenen. Op dezelfde manier moet de Sociëteit van Jezus modellen van

bestuur ontwikkelen die geschikt zijn voor werken die wereldwijd zijn in hun zending en dienst.

17. AC36 vraagt pater generaal om de herstructurering van de provincies en regio's die al heeft plaatsgevonden te beoordelen, zodat het geleerde kan worden toegepast op lopende en toekomstige herconfiguraties.

18. AC36 bevestigt dat, rekening houdend met onze gehechtheid aan de armoede verschillende financiële strategieën, kansen en implicaties moeten worden bestudeerd in de apostolische planning en besluitvorming op alle niveaus van het bestuur van de Sociëteit van Jezus. De econoom en andere geschoolde en goed geïnformeerde personen moeten helpen bij deze processen. In deze context, verzoekt AC36 pater generaal om herzieningen door te voeren van de Statuten over de Armoede en de Instructie voor het Beheer van Goederen; met bijzondere aandacht voor het gebruik van de hedendaagse financiële instrumenten en de normen over de bronnen en het gebruik van het Gemeenschappelijk Fonds.

19. AC36 dringt er bij pater generaal op aan om voort te bouwen op de stappen genomen door pater Nicolás om te komen tot een grotere solidariteit van de menselijke, institutionele en financiële middelen in de gehele Sociëteit van Jezus met het oog op een grotere apostolische effectiviteit. Concreet:

- a. door te gaan met het proces “Solidariteit in de vorming” en dit tot een goed einde te brengen.
- b. de doelstellingen en de werking van FACSI te herzien en zo meer effectief de universele zending van de Sociëteit ten dienste van de mensen in grotere nood te promoten.

Voor conferenties van hogere oversten

20. AC36 vraagt dat de zes conferenties, door AC35 omschreven als “een belangrijk initiatief in de bestuursstructuur van de Sociëteit van Jezus”, (14) een studie ondernemen van hun manier van doen. Ze dienen de richtlijnen van decreet 5 van AC35 (15) als basis voor hun zelfevaluatie te gebruiken. Deze evaluatie dient te worden goedgekeurd door pater generaal. Rekening houdend met verschillen in geschiedenis, context en stijlen van besluitvorming, moet deze zelfstudie ten minste de volgende vier punten omvatten:

- a. Meer samenhang tussen de statuten van de conferenties, met name op het gebied van het bindend karakter van besluiten en van de beslissingsbevoegdheid van de voorzitter in verhouding tot de medeverantwoordelijkheid van hogere oversten. (16)
- b. Een proces van voortdurende onderscheiding en planning binnen de conferentie waarbij de president een rol heeft in de apostolische planning van de provincies en de regio's en waarbij rekening wordt gehouden met het voorbereiden van jezuïeten op taken in het internationale apostolaat.
- c. Een verheldering van hun rol om middelen te beheren voor vorming en apostolische doeleinden.
- d. Een overzicht van de manieren waarop de voorzitters samen met pater generaal te werk gaan om de universele zending van de Sociëteit te onderscheiden en te bevorderen. Hetzelfde geldt voor het uitbreiden van het blikveld van provincies en conferenties over hun eigen grenzen heen in hun besluitvorming.

21. AC36 dringt er bij de conferenties op aan om de uitvoering van de *Richtlijnen voor de relatie tussen de overste en de directeur van een werk* (17) te beoordelen. Zij dienen rekening te houden met het toenemende aantal leken- bestuurders van jezuïetenwerken en dienen de *Richtlijnen* aan te passen als de realiteit in hun conferenties dit vereist. Verder moeten ze nagaan in hoeverre de uitvoering van het decreet van 6 AC35 (18) – met betrekking tot de samenwerking met anderen – is uitgevoerd en strategieën ontwikkelen en beoordelen met het oog op bevordering van een dergelijke samenwerking binnen de conferentie. De vermindering van het aantal jezuïeten, de proliferatie van apostolische initiatieven van de Orde, de in toenemende mate actieve en welkome deelname van de partners en de groeiende rol van participatie van leken in de kerk vereisen nadere reflectie en actie op het gebied van samenwerking. Pater generaal zal worden geïnformeerd over de strategieën en dient de bijgewerkte richtlijnen goed te keuren.

Voor het provinciale en regionale bestuur

22. AC36 vraagt de hogere oversten om ervoor te zorgen dat de apostolische onderscheiding en planning in hun provincies of regio's in overeenstemming is met de universele apostolische prioriteiten van de Sociëteit en de apostolische onderscheiding en de planning van hun conferenties, zodat de prioriteiten van de hele Sociëteit van Jezus in aanmerking genomen worden bij de werken van hun provincies of regio's. (19) Onderscheiding over en de beslissingen van hogere oversten over werken in hun provincies of regio's moeten rekening houden met de effecten die zij hebben op de flexibiliteit en beschikbaarheid voor de universele zending van de Sociëteit van Jezus, vooral binnen hun conferenties. Deze overeenkomst versterkt zowel de mogelijkheden van de generaal om wereldwijde zendingen te ondernemen als de medeverantwoordelijkheid van de hogere oversten in hun bijdrage aan de universele zending van de Sociëteit.

23. AC36 dringt er bij hogere oversten op aan om de relatie te bevorderen tussen leven en zending van de jezuïeten op lokaal niveau, in de context van de algemene daling van het aantal jezuïeten maar van toenemende betrokkenheid van anderen en daarmee van de apostolische vitaliteit. Hogere oversten moeten aandringen op de vorming van de jezuïeten die in staat zijn om te gedijen in deze veranderende werkelijkheid. Ze worden aangemoedigd om de dynamiek te creëren en te ondersteunen die relaties tussen jezuïeten opbouwt, de samenwerking tussen jezuïeten en collega's verbetert, apostolische inspiratie versterkt en de initiatieven van intersectorale samenwerking bevordert. Daartoe behoren onder meer bijeenkomsten tussen oversten van dezelfde stad of regio, apostolische netwerken of platforms en commissies voor bepaalde werken of andere structuren van wederzijdse begeleiding. Tegelijkertijd dringt AC36 er bij hogere oversten op aan om processen te ondersteunen die vrijheid geven om werken die niet meer duurzaam of niet meer van groot belang zijn te verlaten en de juridische relaties te verduidelijken met werken die een ignatiaans karakter in plaats van een jezuïtisch karakter (20) gekregen hebben.

24. AC36 dringt erop aan dat hogere oversten ervoor zorgen dat de primaire verantwoordelijkheid van de plaatselijke overste de inspiratie van de lokale jezuïetencommunautéit is. (21) Goede training voor lokale oversten en een beheersbare werklust van de apostolische activiteiten zijn de sleutel tot de goede uitvoering van deze verantwoordelijkheid. (22)

Voor het lokale bestuur

25. AC35 verklaarde: “De kwaliteiten van de plaatselijke overste zijn van zeer groot belang voor de apostolische vitaliteit van de jezuïetencommunauteit...” (23) De apostolische leiding van de lokale overste wordt vandaag de dag gekenmerkt door het belang van de onderscheiding, de bevordering van samenwerking en van netwerken. AC36 verzoekt dat de lokale oversten hun dienst aan de communauteiten baseren op deze drie perspectieven, zodat ze dragers zijn van de zending op alle niveaus: plaatselijk, van de provincie, van de conferentie en universeel.

26. AC36 nodigt leidinggevend en directeuren van werken, en inderdaad alle jezuïeten en partners in de missie uit om een habitus van diepgeworteld gebed en onderscheiding te ontwikkelen als de aanloop op en begeleiding van planning en om de onderlinge relaties en samenwerking te bevorderen bij de uitvoering van plannen. Dit betekent het stimuleren van een geest van beschikbaarheid en vertrouwen tussen ons en met allen die delen in de *Missio Dei*.

Conclusie:

verbeeldingskracht en zoeken naar het grotere en meer universele goed.

27. Als ons bestuur ons kan inspireren om dienst aan de missie te vernieuwen met een grotere aandacht voor onderscheiding, samenwerking en netwerken, dan kan Gods genade ons meer bewegen in de richting van de vervulling ervan.

28. Zoals paus Franciscus ons eraan herinnerde, is onze “manier van handelen” een proces, een reis. “Ik waardeer zeer hoe Ignatius de dingen ziet die nog bezig zijn tot stand te komen.” (24) We trekken voordeel uit, zo gaf paus Franciscus aan, door onze omgang met bepaalde spanningen (25), zoals tussen contemplatie en actie, geloof en rechtvaardigheid, charisma en instelling, communauteit en zending. We zijn pelgrims. Ons pad houdt in dat we de confrontatie aangaan met de creatieve spanningen die het gevolg zijn van de diversiteit van personen die de Sociëteit van Jezus bij elkaar brengt en van de missies die zij ontvangt. Bij het streven naar voortgang in het volgen van de Heer, moet de Sociëteit van Jezus zich voortdurend zaken opnieuw verbeelden en onderscheiden hoe bestuursstructuren de aan ons gegeven missie het best kunnen dienen.

(Oorspronkelijke versie: Engels)

Noten Decreet 2:

- 1 AC35, decr. 3, n. 43
- 2 Toespraak van paus Franciscus voor AC36, 24 oktober 2016
- 3 Zie pater Adolfo Nicolás, “AC36, De roep van de Eeuwige Koning, een meditatie” (2015/15: 3 oktober 2015).
- 4 Zie pater Adolfo Nicolás, “CP70. *De Statu S.J.*” *Acta Romana Societatis Jesu* XXV, 2 (2012) p. 535.
- 5 AC35, decr. 6, n. 30
- 6 AC34, decr. 13, n. 13
- 7 AC34, decr. 21, n. 28
- 8 Pater Peter-Hans Kolvenbach, “Onze apostolische prioriteiten”, *Acta Romana Societatis Jesu* XXIII, 1 (2003) pp. 31-36.
- 9 AC35, decr. 3, n. 40
- 10 AC35, decr. 5, nn. 9-14
- 11 AC35, decr. 5, n. 13
- 12 AC35, decr. 5, n. 14
- 13 vgl. AC34, decr. 21, nn. 13-14 en AC35, decr. 6, n. 29.
- 14 AC35, decr. 5, n. 17
- 15 AC35, decr. 5, n. 17-23
- 16 AC35, decr. 5, n. 20c
- 17 *Acta Romana Societatis Jesu* XXII, 3 (1998) pp. 383-391
- 18 AC35, decr. 6 n. 29
- 19 vgl. AC35, decr. 5, n. 20, c.3
- 20 AC35, decr. 6, nn. 9-14
- 21 *Complémentaire Norm* 351
- 22 AC35, decr. 5, n. 38
- 23 AC35, decr. 5, n. 33
- 24 Toespraak van paus Franciscus voor AC36, 24 oktober 2016
- 25 Toespraak van paus Franciscus voor AC36, 24 oktober 2016

Bijlage: Belangrijke aanbevelingen en resultaten van AC35, decreet 5

Deze bijlage is niet uitputtend; het is slechts een beknopte evaluatie van de verzoeken van AC35 aan het gewone bestuur. Het toont het belang van verantwoording en evaluatie.

Formulae (nn. 2-6): Een uitgebreide herziening van de Formula's voor een Algemene Congregatie, Provinciale Congregatie en de Congregatie van Procuratoren is afgerond. Verdere herziening van de Formula's dient binnen een jaar na het beëindigen van AC36 te zijn afgerond..

Uitgebreide beoordeling van het centraal bestuur (nn. 7-11): Deze beoordeling werd uitgevoerd en had een aantal concrete resultaten: functieomschrijvingen voor medewerkers van de curie, een structuur voor een commissie voor de apostolische planning en consultatie, secretariaten voor de dienst Geloof en samenwerking. Het ontbreken van een evaluatieproces en aanhoudende bezorgdheid over de apostolische onderscheiding in het centrum van het bestuur zouden gebieden voor bijzondere aandacht suggereren.

Financiële effectiviteit en eigen vermogen (n. 12): Deze processen zijn geïnitieerd en lijken veelbelovend.

Een strategie voor communicatie (n. 13): Aanzienlijke verbeteringen zijn aangebracht in de communicatie binnen het bestuur zelf. In een gebied van constante verandering is voortdurende onderscheiding nodig voor effectievere communicatie met de wijdere wereld.

Middelen tot beoordeling (n. 15): De *Practica Quaedam* werd bijgewerkt, nieuwe instrumenten om de uitvoering van besluiten en verantwoording te beoordelen werden ontwikkeld, nieuwe beoordelingen voor eeuwige geloften werden geïmplementeerd.

Conferenties (nn. 17-23): AC35 gaf een uitgebreid overzicht van de structuur, de rol van de president van de conferentie en besluitvormingsprocessen voor deze nog steeds evoluerende dimensie van het bestuur van de Sociëteit van Jezus. N. 21 c. 2 vroeg aan de conferenties om hun statuten aan te passen in het licht van AC35; deze taak is volbracht. De zorgen die aan de Congregatie werden voorgelegd met betrekking tot de conferenties suggereren zowel een mislukking voor wat betreft de implementatie van bepaalde aspecten van AC35 als de noodzaak van continue evaluatie.

Provinciestructuren (nn. 24-28): In n. 26 gaf AC35 een commissie het mandaat om te reflecteren over provincies en provinciestructuren met als doel het verstrekken van richtlijnen voor de oprichting, herconfiguratie en de opheffing van provincies en regio's. Het werk van de commissie heeft aanzienlijke vooruitgang gemaakt bij de veranderende structuur van de provincies en regio's wereldwijd.

Apostolische werken (n. 29): Instrumenten ter beoordeling van apostolische instellingen in functie van hun bijdrage aan de missie hebben aanzienlijke vooruitgang geboekt.

Training for Leadership (nn. 30-32): Opmerkelijk stappen voorwaarts zijn voornamelijk gemaakt door programma's die geïnitieerd zijn door conferenties jezuiten en leken-collega's.

Plaatselijke oversten (nn. 33-39): De paragrafen schetsen principes, uitdagingen en aanbevelingen voor lokaal leiderschap. *Ex Officio* brieven en andere bronnen suggereren dat als gevolg van andere verantwoordelijkheden, veel lokale oversten het moeilijk vinden om van het inspireren van de lokale communiteit hun primaire verantwoordelijkheid (38) te maken.

Oversten en directeuren van werken (nn. 40-42): De relatie tussen de overste en de directeur van een werk (of werken) kan een zeer gevoelig probleem zijn, vooral op plaatsen waar leiding door leken aan jezuitenwerken nog niet gebruikelijk is. N. 40 gaf aan dat de richtlijnen voor de relatie tussen de overste en de directeur van het werk dienen te worden aangepast aan de lokale context in samenspraak met de hogere overste.

AC36: Andere Documenten

Getuigen van Vriendschap en Verzoening

Een boodschap en een gebed voor jezuïeten die leven in oorlogsgebieden en conflictzones.

Gezegend is God, de Vader van onze Heer Jezus Christus, de Vader vol ontferming en de God van alle vertroosting, die ons troost in al onze tegenspoed, zodat wij in staat zijn anderen te troosten in alle nood, dankzij de troost die wij van God ontvangen. ... Onze hoop voor u staat dan ook vast: wij weten dat u, delend in ons lijden, ook zult delen in onze vertroosting. (2 Kor 1,3-4,7)

Sinds de vorige Algemene Congregatie hebben we hartverscheurende situaties van conflict gezien in veel gebieden in de wereld. De treurige litanie omvat: Syrië en Zuid-Soedan, Colombia en het gebied van de grote meren in Afrika, de Centraal-Afrikaanse Republiek, Afghanistan, Oekraïne, Irak en vele andere plaatsen. Verwoestend verlies van levens en grote aantallen mensen op de vlucht zijn een realiteit. De repercussies van deze conflicten zijn voelbaar in de hele wereld. Zij die werken aan de grenzen zijn in het bijzonder getroffen. In verbondenheid en met grote genegenheid schrijven we deze boodschap aan onze medebroeders die leven en werken in situaties van geweld en oorlog.

Dierbare medebroeders en vrienden in de Heer,

Wij, de jezuïeten bijeengekomen voor AC36, groeten en steunen u, onze medebroeders, die uw dienstwerk verrichten in gebieden waar oorlog en geweld heersen, samen met moedige medewerkers. U riskeert uw leven dagelijks om, nederig maar volhardend, tot stand te brengen wat van tijd tot tijd onmogelijk lijkt, namelijk de vrede en verzoening waar Jezus Christus naar verlangt. We zijn dankbaar voor uw families voor hun liefde en ondersteuning en voor de vrienden die u dagelijks ruggensteunen en helpen.

Via u willen we ook de mannen en vrouwen groeten van de *Jesuit Refugee Service* en allen die onze missie delen in die provincies en regio's waar de conflicten het hevigst woeden en het hardnekkigst lijken. Zonder hun

bijdrage zou onze missie aanzienlijk minder vruchten afwerpen. Door te leven in dezelfde omstandigheden van gevaar, dreiging en geweld bent u verbonden door banden van vriendschap, gebed en solidariteit.

Misschien voelt u zich soms vergeten in uw missie waarbij u op verschillende plaatsen ter wereld werkt, ver van elke aandacht van de media. Door deze speciale boodschap willen wij de aandacht op u vestigen, voor u bidden en vragen de hele Sociëteit van Jezus om hetzelfde te doen. U bevindt zich in moeilijke grensgebieden waarbij u in hen die lijden het gezicht ziet van Jezus, onze trouwe vriend en gezelschap.

We danken God voor het getuigenis dat u aflegt van vriendschap en hoop. We zijn dankbaar voor de vele zegeningen die u ontvangt van de mensen die u dient, zegeningen die de hele Sociëteit van Jezus verrijken. U bent niet alleen, u bent een deel van een apostolisch lichaam van wie de enige vertroosting is geplaatst te zijn met de Zoon in zijn lijden net zo goed als in zijn glorie. Uw "opdracht van grote waarde" (1) draagt bij aan de kracht en de werkzaamheid van de Sociëteit van Jezus over de hele wereld.

Wij danken u, dierbare vrienden in de Heer, omdat u door uw toewijding aan de missie van Christus accepteert de armoede van de arme Christus te ondervinden; van tijd tot tijd zelfs de vernedering van de vernederde Christus. U kunt zich met recht de woorden van Paulus eigen maken:

"Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking wellicht of nood, of vervolging, of honger, of naaktheid, of levensgevaar, of het zwaard? (...) Maar over dit alles zegevieren wij glansrijk, dankzij Hem die ons heeft liefgehad." (Ro 8,35,37)

Uw vorming als jezuiet heeft u verrijkt, u voorbereid voor moeilijke strijd en u in staat gesteld om voordeel te trekken uit elke situatie. U gaat met vertrouwen de confrontatie met moeilijkheden en gevaar aan. Maar we zijn ons ervan bewust dat deze zelfde moeilijkheden en dit zelfde gevaar u spiritueel en affectief kunnen uithollen. Daarom is in de moeilijke grensgebieden waar u zich bevindt onderscheiding van vitaal belang evenals de zorg voor elkaar en solidariteit. Herinner u, wanneer u machteloosheid ervaart tegenover de eindeloze verhalen van gewonde waardigheid of van de betekenisloze dynamiek die leidt tot verwoesting, Jezus Christus die

dezelfde machteloosheid ondervond en zijn hoop richtte op de Vader. Hij zal u ondersteunen. Hij die u geroepen heeft, is trouw en werkt eraan om alles nieuw te maken.

Medebroeders, omdat de Sociëteit van Jezus en gezelschap is van liefde en een gemeenschap van hoofd en hart (2) liggen uw namen ons nauw aan het hart. Wij zijn één lichaam van vrienden in de Heer. Wij zien uit naar nieuws van u, luisteren naar uw hoop en frustraties en onderscheiden op welke manier wij het best solidair met u kunnen zijn. Wij willen ook graag dat ons nieuws u bereikt, dat onze successen en mislukkingen u bekend worden zodat u zich met ons kunt verheugen, kunt rouwen en bidden. (3)

Net als u voelen we ons soms hulpeloos tegenover de ontelbare oorzaken van oorlog en geweld. Deze kunnen, en zijn het vaak ook, totaal buiten onze controle lijken. Wat de reden ook is, zoals altijd zijn het de armsten onder de armen die lijden. Samen met u roepen we het uit tegen dit onrecht en protesteren we tegen het lijden van zoveel onschuldige mensen.

Een radicaal getuigenis in alle continenten

We grijpen de gelegenheid aan om onze waardering uit te spreken voor het getuigenis van de nederige dienst van allen die hun leven hebben gegeven in dergelijke situaties. De lijst (4) omvat Frans van der Lugt, een Nederlandse jezuïet-priester die woonde in Syrië en die in 2014 gedood werd in Homs; de jezuïeten en hun medewerkers die omkwamen in El Salvador in 1989 en vele anderen in alle continenten in de tussenliggende jaren. Het betreft een getuigenis van hen van de kracht van het evangelie; van de mooie maar ook pijnlijke breekbaarheid van het menselijk leven; van een betrokkenheid bij een dienstwerk van vriendschap; van de noodzaak om getuigenis af te leggen zelfs wanneer dit inhoudt dat je erbij omkomt; van het feit dat lijden, risico's en de oproep tot moed deel uitmaken van ons leven als jezuïet en onze roeping als Christen.

We brengen Paolo Dall'Oglio in herinnering. Hij werd ontvoerd in Syrië in 2013 en zijn verblijfplaats is onbekend. We bidden God dat hij terug mag keren bij ons en zijn familie. We danken God voor de veilige invrijheidstelling van Prem Kumar, de Indische jezuïet-priester die ontvoerd was in Afghanistan en die meer dan acht maanden werd vastgehouden.

Hoofden en harten doen veranderen.

Het is alleen door de Geest van God dat houdingen die deze conflicten veroorzaken en laten aanhouden werkelijk veranderd kunnen worden. En daarom vraagt de Congregatie aan jezuiten over de hele wereld om te bidden voor een bekering van hart en hoofd door middel van persoonlijk gebed en de viering van de eucharistie; en om anderen uit te nodigen hetzelfde te doen. Op de tweede plaats nodigen we alle provincies uit om op te komen voor vrede door gebruik te maken van alle mogelijke middelen zoals: netwerken, sociale centra, onderwijsinstellingen, parochies en publicaties. Op de derde plaats herinneren we ons de woorden van paus Paulus VI: “Als je vrede wilt, werk dan voor rechtvaardigheid.” (5) Deze woorden herinneren ons eraan dat, wanneer we werken voor rechtvaardigheid over de gehele aarde, we deelnemen aan de strijd voor vrede.

Een missie in het hart van onze roeping als jezuïet

Deze strijd voor rechtvaardigheid, vrede en verzoening brengt ons terug naar onze jezuitenwortels in de *Formula Instituti*. Zij is in recente Algemene Congregaties herhaald en is vandaag de dag nog even relevant – en nog even urgent – als zij was toen onze eerste medebroeders de Sociëteit van Jezus stichtten. Deze zending aan de grens tussen oorlog en vrede is een missie die ons allen raakt, of we nu novicen zijn of scholastieken, broeders, priesters, actief of in een rusthuis van de provincie. Het raakt ons of we nu werken in een parochie of in een theologiefaculteit, een school, een centrum voor spiritualiteit of een andere zending. Het roept ons zowel op tot een diepgaander leven in communiteit als tot genezing en bekering op persoonlijk vlak omdat we weten dat, uiteindelijk, de wortels van de conflicten liggen in de verdeeldheid in het hart van de mensen.

De verrezzen Heer brengt hoop, genezing en vertroosting.

Onze harten mogen verdeeld zijn, maar “God is groter dan ons hart” (6). De Geest van God is actief in heel onze wereld, deze Geest van de herrezzen Jezus die zelfs situaties die hopeloos lijken, kan raken en nieuw leven en genezing kan brengen waar deze het meest nodig is. We weten dat ons geloof elke duisternis kan verlichten, dat onze hoop bruggen kan bouwen en dat onze liefde kan genezen. Maar dit wil niet zeggen dat er makkelijke

antwoorden zijn. Het Kruis van Goede Vrijdag en het wachten in stilte van Stille Zaterdag zijn vaak uiterst kil, maar we weten dat het precies daar is dat de verrezen Christus ons tegemoet komt als trooster en vriend. Het is ons verlangen zijn vriendschap aan te reiken aan hen die geraakt en overweldigd worden door conflict, zelfs aan hen die beschouwd worden als vijanden. We hebben geen wapens dan zijn vriendschap. Deze stelt zich op tegen de dynamiek van geweld, verzamelt ons als vrienden in de Heer en roept ons op om lief te hebben en te dienen in alle dingen, samen met zovele andere vrienden met wie we samenwerken, vieren en delen. Tegenover de grote uitdagingen en zelfs geconfronteerd met ogenschijnlijke mislukkingen, durven we er toch van te dromen met hen een andere wereld te scheppen omdat we weten dat “(Hij) bij machte is oneindig meer te volbrengen dan al wat wij door de kracht die in ons werkt kunnen vragen of bedenken” (7). En dus staan we vast, met “de ijver voor het evangelie van de vrede als schoeisel aan (onze) voeten” (8).

Met ontvlamde harten – we prediken het Goede Nieuws daar waar de nood het hoogst is.

In jullie werk aan de grenzen, riskeren jullie je leven. Jullie staan voor iets dat in de kern van onze roeping als jezuïet ligt – het verlangen, dat met zoveel verbeelding en met zoveel passie beleefd is door Franciscus Xaverius en de eerste gezellen, om het Goede Nieuws te gaan prediken wat het risico ook mag zijn en daar waar de nood het hoogst is.

Terwijl we deze boodschap aan u schrijven, voelen wij ons verbonden met de bron van onze roeping. We merken dat ons hart ontvlamd is met het vuur dat de Heer op aarde kwam brengen (9). En zo worden we vertroost. Samen met u worden we bewogen door mededogen, een mededogen dat zich vertaalt in een sterk verlangen om de pijnlijke realiteit die we voorgeschoteld krijgen op onze beeldschermen te veranderen. Samen met u willen we de verzoening tot stand brengen die Jezus Christus verlangt en die onze wereld zo hard nodig heeft. Samen met u plaatsen wij ons aan de voet van zijn kruis en vragen we hoe we het best kunnen dienen en liefhebben, hoe we het best kunnen handelen om verandering tot stand te brengen, hoe we het best kanalen kunnen zijn voor de Geest van God in onze gebroken wereld. Met deze diepe en grote verlangens, maar ons ook pijnlijk bewust

van onze beperkingen en van onze kleinheid in deze *minima societas*, spreken wij het volgende gebed uit:

Heer onze God,

Wij komen hier voor U en bidden voor onze medebroeders die U dienen aan de grenzen van geweld en oorlog.

We plaatsen onder uw bescherming onze metgezellen in: Syrië en Zuid-Soedan, Colombia en het gebied van de grote meren in Afrika, de Centraal-Afrikaanse Republiek, Afghanistan, Oekraïne, Irak en zoveel andere plaatsen. Samen met vele partners in hun zending, delen zij de gevolgen van oorlog en geweld met miljoenen vrouwen, mannen en kinderen. Geef hen uw vertroosting. Wees hun kracht.

U die de Vader van de vrede bent, breng uw vrede in deze wereld. Laat haar groeien in de harten van de wereldleiders. Verspreid haar onder de mensen in alle delen van de wereld en van alle geloofs-overtuigingen. Laat uw liefde onze wereld leiden.

Tot slot roepen wij in herinnering degenen die gewond of omgekomen zijn terwijl zij op uw missie zending vervulden in oorlogs-gebieden. In hun lichaam laten zij het vuur zien dat de Sociëteit van Jezus inspireert. Mogen de levenden troost vinden in het brood dat gebroken wordt tijdens de eucharistie en mogen de overledenen vreugde vinden in het licht van uw gezicht in het koninkrijk van uw vrede.

Wij vragen u dit door onze Heer Jezus Christus.

Amen.

Maria, koningin van de vrede en moeder van de Sociëteit van Jezus, bid voor ons.

Noten:

- 1 GO 97
- 2 “ ... en ook omdat het me toeschijnt dat met 'Sociëteit van Jezus' bedoeld wordt 'een communautiteit van liefde en eenvormigheid van gezindheid,' en niet van 'strengheid en slaafse angst.’” Franciscus Xaverius, *Brief aan Ignatius* (12 januari 1549) par. 5 (*MHSIMX* II, brief 70)
- 3 “Later, in Malakka, werden me vele brieven vanuit Rome en Portugal gegeven en ik kreeg – ik krijg nog altijd – zoveel vertroosting wanneer ik ze lees – en ik lees ze veel vaak – dat het me lijkt alsof ik hier ben, mijn dierbare broeders, ik ben daar en wanneer niet in lichaam, dan tenminste in geest.” Franciscus Xaverius, *Brief aan zijn medebroeders in Europa* (10 november 1545) par. 2 (*MHSIMX*, brief 52)
- 4 Een volledige lijst van hen die gedood zijn sinds 1974 kan worden gevonden in *Promotio Justitiae* n. 117 en in *Cardoner* 2016/1
- 5 Paus Paulus VI, *Boodschap voor de viering van de dag voor de vrede, 1 januari 1972*, *AAS* (1971), p. 868
- 6 1 Joh 3,20
- 7 Ef 3,20
- 8 Ef 6,15
- 9 Lc 12,49

Slotsessie AC36, 12 november 2016

Kwesties toevertrouwd aan pater generaal

De interprovinciale huizen in Rome

AC36 beveelt aan dat pater generaal de kwestie van de vernieuwing van de organisatie en de structuur van het bestuur van de DIR (*Domus Interprovinciales Romanae*) bestudeert, in samenspraak met de permanente interprovinciale commissie en de leden van de DIR.

Het beschermen en behoeden van minderjarigen

AC36 vraagt pater generaal om te blijven werken met de hogere oversten en met de conferenties, om binnen de communiteiten en de werken van de Sociëteit een consistente cultuur voor minderjarigen te bevorderen, waarin zij beschermd en behoed worden in overeenstemming met de suggesties van de Congregatie met betrekking tot de vorming, het gemeenschapsleven, de werken en het bestuur.

Herziening van de Formula's

De Algemene Congregatie draagt op aan pater generaal en machtigt hem om een herziening van de *Formulae* door te voeren, om deze herziening goed te keuren en om de herziene Formula's mee te delen aan de Sociëteit, na raadpleging van de hogere oversten en na goedkeuring van zijn algemeen consult in een deliberatieve stemming. Deze herziening moet binnen een jaar na het einde van AC36 voltooid zijn.

(Originele versie: Engels)

Wijziging van de Constituties 701 en 704

1. De 36^e Algemene Congregatie wijzigt Const [701] op de volgende wijze:

“Wanneer de keuze niet op die manier tot stand komt, zal het volgende draaiboek in acht genomen moeten worden. Vooreerst zal ieder apart tot God bidden, (C) met niemand anders spreken en ten overstaan van zijn Schepper en Heer op grond van wat hij zich tevoren heeft overwogen, bij zichzelf vaststellen wie hij gaat kiezen; en op papier zal hij de naam van de persoon schrijven die hij tot generaal kiest en er zijn eigen naam onder schrijven; en daarvoor moet ten hoogste een uur ruimte vooraf worden vastgesteld. Vervolgens moeten allen naar hun plaatsen komen; dan moet de vicaris (D) met de secretaris, onder de professen speciaal daarvoor gekozen, en nog een derde om hun assistentie te verlenen, van zijn plaats opstaan en openlijk getuigen dat hij niemand wil toelaten noch uitsluiten die hij niet zou mogen toelaten of uitsluiten. **(E) Dan moet hij aan allen een generale absolutie geven van alle censuren met het oog op de geldigheid van de canonieke keuze.** (1) Daarna moet hij de genade ...”

2. De 36^e Algemene Congregatie wijzigt Const [704] op de volgende wijze:

“(E) Hij spreekt vrij van alle kerkelijke straffen, maar niet van die welke ze opgelopen zouden hebben door tekorten die met deze keuze te maken hebben.” (2)

- (1) Afgeschaft door de 36^e Algemene Congregatie (aangezien de kerkelijke straffen, volgens het Wetboek van Kerkelijk Recht van 1983 en het Wetboek van de Canons van de Oosterse Kerken van 1990, geen effect meer hebben op het recht van deelname aan een verkiezing)
- (2) Afgeschaft door de 36^e Algemene Congregatie (aangezien de kerkelijke straffen, volgens het Wetboek van Kerkelijk Recht van 1983 en het Wetboek van de Canons van de Oosterse Kerken van 1990, geen effect meer hebben op het recht van deelname aan een verkiezing)

(Originele versie: Engels)

Herziening van de Aanvullende Norm 362

De 36^e Algemene Congregatie wijzigt Complementaire Norm 362 als volgt:

362 §1 Pater generaal wordt weliswaar voor het leven gekozen, niet voor een beperkte duur (1), maar het staat hem toch vrij, in geweten en volgens recht, zijn ambt neer te leggen om een goede en verhoudingsgewijs voldoende reden (2), die hem blijvend onbekwaam maakt voor de werkzaamheden van zijn taak (3).

§2Als pater generaal, hetzij uit eigen beweging, en dan niet zonder de assistenten *ad providentiam* geraadpleegd te hebben, hetzij op aanwijzing van dezen, het nuttig vindt zijn ambt neer te leggen, moet hij eerst die assistenten, de andere leden van het algemeen consult en de hogere oversten van heel de Sociëteit in een geheime stemming vragen of de redenen om afstand te doen goed en verhoudingsgewijs voldoende zijn. Al deze stemmen moeten dan in het bijzijn van de assistenten *ad providentiam* en van de secretaris van de Sociëteit voorgelezen worden en indien de meerderheid oordeelt dat een Algemene Congregatie uitgeschreven moet worden om in het hoogste bestuur van de Sociëteit te voorzien, dan moet pater generaal deze Congregatie bijeenroepen (4).

§3Is de meerderheid van een andere mening, dan staat het pater generaal vrij om te doen wat hem volgens ons Instituut en in geweten het meest verantwoord lijkt.

§4Is de Algemene Congregatie bijeengeroepen om andere problemen te behandelen, dan mag pater generaal om een goede en verhoudingsgewijs voldoende reden (5), die hem blijvend onbekwaam maakt de zware lasten van zijn functie te dragen, na gesprek met zijn assistenten *ad providentiam* zijn ontslag aan bieden.

§4Het neerleggen van zijn ambt door pater generaal krijgt slechts geldigheid, wanneer het door de Sociëteit in een Algemene Congregatie wordt aangenomen (6).

Noten:

- (1) vgl. P.IX c.1 [719]
- (2) vgl. CIC 187-189; vgl. CCEO 967-971
- (3) Coll. D. 260 §1 (AC XXXI, d.41 n.2 §1)
- (4) Coll. D. 260 §4 (AC XXXI, d.41 n.2 §4)
- (5) vgl. CIC 187-189 §2; vgl. CCEO 967-971
- (6) Coll. D. 260 §5 (AC XXXI, d.41 n.2 §5)

(Originale versie: Engels)

Herziening van de Aanvullende Norm 396

N° 396 van de Aanvullende Normen wordt als volgt gewijzigd:

Ongeveer alle zes jaar, gerekend vanaf de laatste Algemene Congregatie, zal pater generaal een vergadering van alle hogere oversten bijeenroepen om zich te buigen over de toestand, de problemen en de initiatieven van de hele Sociëteit en ook over de supraprovinciale en internationale samenwerking.

(Originele versie: Engels)

**Toespraak van Zijne Heiligheid paus Franciscus tot de leden van
de 36e Algemene Congregatie van de Sociëteit van Jezus
Aula van de Algemene Congregatie - Generale Curie van de
Sociëteit van Jezus**

Opmerking vooraf: hier volgt de tekst van de toespraak zoals deze door de Heilige Vader is uitgesproken. Aan de tekst zoals deze van te voren was voorbereid, zijn de woorden toegevoegd (tussen [] en cursief) die bij spontaan uitspraak in de aula.

Dierbare broeders en vrienden in de Heer, [*Goedemorgen*],

Terwijl ik bad over wat ik u zou zeggen, herinnerde ik me met bijzondere genegenheid de laatste woorden van Paulus VI in zijn toespraak aan het begin van onze 32^e Algemene Congregatie: “Dit is de weg, dit is de weg, broeders en zonen. Voorwaarts, *in nomine Domini*. Laten we samen optrekken, vrij, gehoorzaam, verenigd met elkaar in de liefde van Christus, tot de meerdere glorie van God.” (1)

Ook de heilige Johannes Paulus II en Benedictus XVI hebben ons aangemoedigd om “een leven te leiden dat de roeping die we ontvangen hebben, waardig is.” (2) [Ef. 4:1] en “het pad van de missie te volgen in volledige trouw aan uw oorspronkelijke charisma in de kerkelijke en maatschappelijke context die het begin van dit millennium kenmerkt. Zoals mijn voorgangers u vaak hebben gezegd, de Kerk heeft u nodig, rekent op u en blijft op u vertrouwen, met name om de geografische en spirituele plaatsen te bereiken waar anderen niet komen of het moeilijk vinden om die te bereiken.” (3) Samen optrekkend – in vrijheid en gehoorzaamheid – naar de periferie, waar anderen niet komen, “onder de blik van Jezus en kijkend naar de horizon, die de steeds grotere glorie is van God, Hij die ons onophoudelijk verrast.” (4) Zoals Ignatius zegt: “Onze roeping is om door de wereld te trekken en om te leven in welk deel ervan ook maar waar er hoop is op een grotere dienst aan God en om de zielen te helpen” [Con., 304]. Dat betekent, zoals Nadal gewoon was te zeggen: “Voor de jezuïetenorde moet de hele wereld ons thuis zijn.” (5)

Ignatius schreef eens aan Borgia over een kritiek van enkele jezuïeten die “engelachtig” genoemd werden (Oviedo en Onfroy) [- *dit is een mooi verhaal*]. Deze critici meenden dat de Sociëteit van Jezus niet goed was gestructureerd; dat zij meer gebaseerd diende te zijn op de geest. Ignatius zei dat de geest die hen leidde “niet op de hoogte is van de stand van zaken met betrekking tot de Orde die altijd in wording is; buiten dat wat noodzakelijk (en) substantieel is.” (6) Ik waardeer zeer hoe Ignatius de dingen ziet die nog bezig zijn tot stand te komen, waarbij hij deze onderscheidt van de zaken die essentieel zijn, omdat hij op die manier voorkomt dat de Sociëteit verlamd raakt en zich verliest in dromerijen.

De *Formule van het Instituut* (*Formula Instituti*) is het “noodzakelijke en substantiële” dat we elke dag voor ogen moet houden, nadat we onze ogen gericht hebben op God, onze Heer. “De aard van dit Instituut, is een weg naar God.” – dit was het voor de eerste metgezellen en zij verwachtten dat dit ook zo zou zijn “voor hen die ons op deze weg zouden volgen.” Aldus zijn zowel de geloftes van armoede en gehoorzaamheid of het feit dat er geen verplichting is om de getijdegebeden in koor te zingen, noch eisen noch privileges, maar hulpmiddelen die bijdragen tot een grotere mobiliteit en beschikbaarheid van de Sociëteit van Jezus – “om te kunnen voortsnelen op de weg van Christus, onze Heer” [Con. 582]. Hierbij hebben de jezuïeten op grond van de gelofte van gehoorzaamheid aan de paus een “zekerder leiding van de Heilige Geest” [Form. 3]. In de *Formula* is te vinden wat Ignatius bedoelde en de essentie is dat wat in de *Constituties* zo benadrukt wordt als het altijd in het oog houden van “de plaatsen, tijden en personen” en dat alle regels hulpmiddelen zijn voor concrete omstandigheden – *tantum quantum*.

Voor Ignatius betekent op weg zijn niet alleen komen en gaan; maar gaat het om iets kwalitatiefs – het houdt ook in: “voordeel trekken uit” en vooruitgang, vorderingen maken, iets doen voor anderen. Dit is hoe de twee *Formulae Instituti*, goedgekeurd door Paulus III [1540] en Julius III [1550], het uitdrukken wanneer zij het werk van de Orde focussen op het geloof – haar verdediging en verspreiding – en op het leven en de leer van personen. Hier gebruiken Ignatius en de eerste metgezellen de uitdrukking “voordeel trekken uit” (*aprovechamiento*) [ad profectum, 7 cf. Phil. 1:12 en 25]; dit is het praktische criterium voor de onderscheiding die eigen is aan onze spiritualiteit.

Voordeel trekken uit is niet individualistisch, maar gemeenschappelijk: “Het doel van deze Sociëteit is niet alleen met Gods genade te zorgen voor het heil en de volmaaktheid van de eigen ziel, maar ook met dezelfde genade intens bij te dragen aan het heil en de volmaaktheid van de zielen der naasten.” [*Examen generale*, I, 2]. Als Ignatius' hart zich al naar iets neigde, dan was het naar het helpen van onze naasten, zozeer zelfs dat hij gewoonlijk boos werd wanneer men hem vertelde dat de reden waarom iemand in de Orde bleef, was “opdat zo zijn ziel gered zou worden. Ignatius wilde geen mannen die, hoewel zij goede mensen waren, niet de geschiktheid hadden voor de dienst van de naasten” (Aicardo I punt 10, blz. 41).

Voordeel kan gehaald worden uit alles. Ignatius' *Formula* laat een spanningsveld zien – “niet alleen ... , maar ook ...” – en dit conceptuele kader waarin spanningen verenigd worden – de redding en vervolmaking van de eigen ziel, én de redding en vervolmaking van de naaste –, uitgaand van de genade die van boven komt, is eigen aan de Sociëteit van Jezus. [*Dit patroon wordt steeds herhaald, een mentaal patroon van het verenigen van tegenpolen.*] Het harmoniseren van deze en alle andere spanningen (contemplatie en actie, geloof en rechtvaardigheid, charisma en instituties, communautiteit en missie ...) komt niet tot stand via abstracte formuleringen, maar wordt bereikt in de loop van de tijd door middel van wat Favre noemde “onze manier van doen” (8). Terwijl we voortgang maken in de navolging van de Heer, komt de Sociëteit van Jezus steeds dichterbij de harmonisatie van de spanningen die de zich onvermijdelijk voordoen door de diversiteit van de mannen die zij samenbrengt en de missies die zij ontvangt.

Voordeel trekken uit is niet elitair. In de *Formula* vervolgt Ignatius met een beschrijving van de middelen om te komen tot een groter en meer universeel goed die eigen zijn aan het priesterschap. Echter, we zien dat de werken van barmhartigheid als vanzelfsprekend worden aangenomen; de *Formula* zegt: “zonder dat dit een obstakel wordt” voor de barmhartigheid!!! De werken van barmhartigheid – zorg voor de zieken in ziekenhuizen, bedelen om een aalmoes en deze vervolgens delen, geloofsonderricht aan kinderen, geduldig dragen van beledigingen... ze waren het dagelijks brood van Ignatius en zijn eerste metgezellen en zij zorgden ervoor dat al het overige hiervoor geen obstakel werd!

Voordeel trekken uit is ten slotte “dat wat meer voordeel geeft.” Dit is het “*magis*”, het méér, dat Ignatius ertoe beweegt om processen op te starten, deze te begeleiden en hun uitwerking in het leven van mensen te evalueren – of het nu gaat over zaken van het geloof, rechtvaardigheid, barmhartigheid of liefdadigheid. [*Dit opstarten van processen is iets anders dan het innemen van plaatsen. De Sociëteit begint processen en laat plaatsen achter zich. Dit is belangrijk – andere religieuzen nemen plaatsen in, kloosters, de Sociëteit van Jezus begint processen.*] Het “*magis*” is het vuur, de ijver in de actie, dat wat hen die zitten te suffen wakker schudt. Onze heiligen hebben deze altijd belichaamd. Men zei van de heilige Alberto Hurtado dat hij “een doorn in het vlees van de slapende kerk was”. Hij gaat in tegen die verzoeking die Paulus VI “*spiritus vertiginis*” noemde en de Lubac de “geestelijke wereldsheid”. Deze verleiding is niet in de eerste plaats moreel, maar spiritueel en leidt ons af van het essentiële: dat we vruchten moeten voortbrengen, dat we sporen moeten achterlaten, de geschiedenis moeten beïnvloeden, met name in het leven van hen die leven aan de rand van de maatschappij. “De Sociëteit van Jezus is ijver” (9) zoals Nadal gewoon was te zeggen. Om die ijver weer op te rakelen, de ijver voor de zending om het grotere goed van de mensen in hun leven en hun leer na te streven, zou ik deze reflecties graag meer concreet willen maken door middel van drie punten die kunnen bijdragen aan onze manier van doen – rekening houdend met het feit dat de Orde werkzaam is in heel uiteenlopende gebieden. De drie punten betreffen: de vreugde, het kruis en de Kerk onze Moeder. Zij zijn erop gericht een stap voorwaarts te doen en de hindernissen die de vijand van onze menselijke natuur opwerpt, weg te nemen wanneer we in dienst van God voortgaan van goed naar beter.

1. [*Nadrukkelijk*] vragen om troost

We kunnen altijd een stap voorwaarts doen door nadrukkelijk te vragen om troost. In de twee apostolische exhortaties en in *Laudato Si'* heb ik consequent het belang onderstreept van de vreugde. In de Geestelijke Oefeningen nodigt Ignatius ons uit om “de taak van het troosten onder vrienden” te beschouwen; deze taak die eigen is aan de verrezen Christus zelf [G.O. 224]. Het gelovige volk van God te troosten en hen te helpen door middel van onderscheiding zodat de vijand van de menselijke natuur ons niet berooft van onze vreugde, is een werk dat eigen is aan de Orde. Het

gaat om de vreugde van het evangeliseren, de vreugde van de familie, de vreugde van de Kerk, de vreugde van de schepping ... . Laat de vijand van de menselijke natuur ons hier niet van beroven, niet door wanhoop vanwege de omvang van het kwaad in de wereld en ook niet door de misverstanden tussen degenen die goed willen doen. Maar we mogen hem ook niet toestaan de vreugde te vervangen door een oppervlakkige vreugde die overal voor het grijpen ligt.

Deze “dienst van vreugde en geestelijke troost” is geworteld in het gebed. Hij moedigt onszelf en anderen aan “nadrukkelijk te vragen om Gods troost.” Ignatius formuleerde dit op negatieve wijze in de zesde regel van de eerste week, waar hij zegt: “Het is zeer nuttig zichzelf intens te veranderen tegen die troosteloosheid in” door ons meer toe te leggen op het gebed [G.O. 319]. Dit doet goed omdat men “weinig waard is in de tijd van troosteloosheid” [G.O. 324]. Dit smeekgebed te beoefenen en te onderwijzen en het met aandrang vragen om troost is de belangrijkste dienst die wij verlenen aan de vreugde. Als iemand zich niet waardig acht (iets wat heel gebruikelijk is in de praktijk), dan moet hij in ieder geval blijven doorgaan met bidden om troost uit liefde voor de boodschap, want de vreugde is het fundament van de blijde boodschap; daarom moet hij er dus ook om vragen uit liefde voor anderen, voor zijn familie en voor de wereld. Men kan geen goed nieuws brengen met een droevig gezicht. Vreugde is niet een decoratief extra, het is een duidelijke aanwijzing van genade: het laat zien dat de liefde actief, werkzaam en present is. Om deze reden moet het zoeken naar de vreugde niet verward worden met het zoeken naar een “*special effect*”, in het produceren waarvan onze consumptiemaatschappij sterk is, maar dat wij haar zoeken met het oog op “duurzaamheid”, haar essentiële kenmerk. Ignatius opent zijn ogen en ontdekt de onderscheiding der geesten wanneer hij het verschil ontdekt tussen gevoelens van vreugde die voortduren en gevoelens die van voorbijgaande aard zijn. (*Verhaal van de pelgrim*, 8). Tijd is de sleutel voor het herkennen van de werking van de Geest. [*Een van de uitingen van diepe vreugde is het gevoel voor humor. Ik denk dat dit een genade is van God. Volgens mij is de menselijke houding die het dichtst komt bij de genade van God het gevoel voor humor is.*]

In de Oefeningen komt “voortgang” in het geestelijk leven tot stand in de troost: in het gaan van “goed naar beter” en ook in “elke vermeerdering van hoop, geloof en liefde en elke innerlijke blijdschap.” [G.O. 316] Deze dienst aan de vreugde was wat de eerste metgezellen bracht tot hun besluit om zich niet te verspreiden, maar om de Sociëteit van Jezus op te richten, zich daar volledig aan toe te wijden en waarvan het belangrijke kenmerk was de vreugde die ze ontvingen van samen bidden, samen op missie gaan om vervolgens weer bij elkaar te komen, in navolging van het leven van de Heer en zijn apostelen. Deze vreugde van de uitdrukkelijke verkondiging van het evangelie – door prediking van het geloof en het in de praktijk brengen van gerechtigheid en barmhartigheid – maakt dat de jezuïetenorde naar alle grenzen gaat. De jezuïet is een dienaar van de vreugde van het evangelie, bijvoorbeeld wanneer hij werkt “als ambachtsman” door geestelijke gesprekken te voeren en de geestelijke oefeningen te geven aan een enkele persoon en hem helpt bij het vinden van “dit innerlijk forum vanwaar de kracht komt van de Geest, die hem leidt, bevrijdt en vernieuwt” (10). Maar hij is dit ook wanneer hij structureel werkt in het onderwijs, een maatschappelijke instelling of een onderzoeksbureau – allemaal omgevingen waarbinnen zich de omslag kan voltrekken waarbij de wil van een individu wordt opgegeven en de Geest kan binnenkomen om zijn werk te doen. Michel de Certeau zei terecht dat de Geestelijke Oefeningen “de apostolische methode *par excellence*” zijn, want zij maken “een terugkeer naar het hart” mogelijk en “het begin van een volzaamheid aan de Geest, die de exercitant doet ontwaken en voert naar persoonlijke trouw aan God” (11).

2. Ons innerlijk laten bewegen door onze Heer aan het kruis

We kunnen altijd een stap verder gaan door onszelf innerlijk te laten bewegen door de gekruisigde, door hem persoonlijk, door hem die aanwezig is in zo vele van onze broeders en zusters die lijden – de grote meerderheid van de mensheid! Pater Arrupe was gewoon te zeggen dat daar waar leed is, daar is de Sociëteit van Jezus [*of, beter gezegd, zou er moeten zijn*].

Het heilig Jaar van Barmhartigheid is een geschikt moment om na te denken over de “diensten” van barmhartigheid. Ik spreek hier met opzet in het meervoud, omdat barmhartigheid geen abstract woord is, maar een levensstijl die meer heeft aan concrete gebaren dan aan woorden. Concrete

gebaren die ingrijpen in het leven van de naaste en vorm krijgen in de werken van barmhartigheid. Voor hen die de Geestelijke Oefeningen doen, begint de genade waardoor Jezus ons vraagt om te lijken op de Vader (zie Lc. 6:36), met een samenspraak van barmhartigheid die de uitwerking is van ons gesprek met de Heer die gekruisigd is voor mijn zonden. De hele tweede oefening is een samenspraak vol gevoelens van schaamte, verwarring, pijn en tranen van dankbaarheid, waarin ik zie wie ik ben – waarbij ik mezelf steeds kleiner maak –, wie God is – die steeds groter wordt –, “die mij tot op vandaag in leven heeft gehouden” – en wie Jezus is, Hij die aan het kruis hangt voor mij [G.O. 61 en voorafgaande]. De manier waarop Ignatius zijn ervaring van barmhartigheid beleeft en formuleert, is van grote persoonlijke en apostolische verdienste en vereist een heldere en aanhoudende ervaring van onderscheiding. Onze vader Ignatius zei tegen Borgia: “Ik ben er persoonlijk van overtuigd wanneer ik kijk naar mezelf dat ik zowel ervoor als erna een groot obstakel ben. Hieraan ontleen ik een groter spiritueel geluk en vreugde in de Heer, omdat ik aan mezelf zelfs geen schijn van goedheid kan toeschrijven.” (12) Ignatius leeft dus puur van de genade van God, tot in de kleinste details van zijn leven en van zijn persoon. Ook voelde hij dat hoe meer hij een obstakel vormde, des te meer behandelde de Heer hem met goedheid: “De barmhartigheid van de Heer was zo groot, evenals de overvloed van zijn tederheid en de beminnelijkheid van zijn genade tegenover hem, dat hoe meer hij op deze manier gestraft wenste te worden, des te goedaardiger was God en des te vrijgeviger verdeelde Hij zijn schatten. Daarom zei hij dat hij geloofde dat er in de wereld geen enkele persoon was bij wie deze twee dingen zo zeer samenvielen als in hem: hoe hij God voortdurend in de steek liet én hoe hij doorlopend zoveel gaven uit Zijn hand ontving.” (13)

Ignatius, door de barmhartigheid in deze vergelijkende termen te beschrijven – hoe meer hij tekortschoot bij God, hoe meer de Heer zijn hand naar hem uitstreekte in zijn genade –, bevrijdt de leven gevende kracht van barmhartigheid die wij zo vaak verdunnen met onze abstracte formuleringen en legalistische voorwaarden. De Heer die met barmhartigheid naar ons kijkt en die óns kiest, stuurt ons erop uit om dezelfde barmhartigheid met al haar effectiviteit naar de armsten te brengen, naar de zondaren, naar de afgedankten, naar hen die gekruisigd worden in de huidige wereld en die

lijden onder onrecht en geweld. Alleen wanneer we deze genezende kracht voelen in onze eigen wonden, als individuen en als groep, verliezen we de angst om ons te laten raken door het immense lijden van onze broeders en zusters en zullen we ons haasten om geduldig met onze mensen mee te lopen en van hen te leren hoe we hen het beste kunnen helpen en dienen. (vgl. AC 32, decreet 4, n. 50)

3. Goed doen in de goede geest; meedenkend met de Kerk

Het is altijd mogelijk om in de goede geest een stap vooruit te zetten door het goede te doen “meedenkend met de Kerk”, zoals Ignatius het zegt. Het onderscheiden van de geesten over de manier waarop we dingen aanpakken is ook eigen aan de Sociëteit van Jezus. Faber formuleerde het door te vragen om de genade dat “al het goede dat tot stand gebracht, gedacht, georganiseerd zou kunnen worden, dat men dit zou doen door middel van de goede geest en niet door middel van de slechte.” (14) Deze genade van onderscheiding, waarbij het niet genoeg is om het goede te denken, te doen of te organiseren, maar om het te doen in de goede geest, is wat ons wortelt in de Kerk, de Kerk waarin de Geest werkt en de diverse charisma's verdeelt met het oog op het algemeen welzijn. Faber zei dat zij die de kerk wilden hervormen in veel dingen gelijk hadden, maar dat God deze niet wilde corrigeren met hun middelen [*die zij voorstelden*].

Het is eigen aan de jezuïetenorde om de dingen te doen terwijl zij meedenkt met de Kerk. Dit te doen zonder de vrede en de vreugde te verliezen, in de context van de zonden die we zien – in onszelf en in anderen, in de structuren die we hebben gecreëerd –, brengt met zich mee dat we het kruis moeten dragen, armoede en vernederingen moeten ondervinden; waarbij Ignatius ons aanmoedigt om te kiezen tussen deze geduldig te dragen of ernaar te verlangen. (15) Wanneer de tegenstrijdigheid heel duidelijk was, gaf Ignatius een voorbeeld door in zichzelf te keren, alvorens te praten of te handelen, om zó te werken in de goede geest. We moeten de regels voor het denken met de Kerk niet lezen als nauwkeurige instructies over contro-versiële punten (een enkele regel zou gedateerd kunnen zijn), maar als voorbeelden waarmee Ignatius in zijn tijd uitnodigde om “in te gaan tegen” de anti-kerkelijke geest, waarbij hij volledig en resoluut neigde in de richting van onze Moeder, de Kerk; niet om een omstreden standpunt te rechtvaardigen, maar om ruimte te maken voor de Geest die kan zal handelen op zijn tijd.

Dienst in de lijn van de goede Geest en op grond van onderscheiding maakt ons mannen van de Kerk – van de Kerk, zonder klerikaal te worden – mannen “voor anderen” die niets voor zichzelf houden en zich daardoor isoleren, maar die alles wat we hebben geven ten dienste van allen.

We lopen niet alleen en ook niet zonder moeite; we lopen met “een hart dat niet rust, dat niet op zichzelf gericht is, maar dat slaat op het ritme van een reis ondernomen samen met alle mensen die trouw zijn aan God.” (16) We lopen terwijl we alles voor allen worden, met als doel sommigen te helpen.

Deze zelfgave maakt dat de Sociëteit van Jezus het gezicht, het accent en de levensstijl van alle volken, van elke cultuur kan hebben; waarbij zij zichzelf plaatst in allen, midden in het hart van elk volk, om daar Kerk te worden met iedereen, het goede nieuws brengend en iedere cultuur evangeliserend.

In een samenspraak als van een kind met zijn moeder of als van een dienaar met zijn meesteres, bidden wij Onze Lieve Vrouw van de Weg om onze voorspraak te zijn bij de “Vader vol ontferming en de God van alle vertroosting” (2 Kor 1,3), om ons steeds opnieuw te plaatsen met haar Zoon, met Jezus die het kruis draagt en ons uitnodigt om met Hem het kruis van de wereld te dragen. Laten we aan haar “onze manier van doen” toevertrouwen, opdat deze kerkelijk, geïncultuureerd, arm, dienstbaar, vrij van alle wereldse ambitie is. We vragen onze Moeder dat zij optrekt met en de begeleidster is van elke jezuiet samen met dat deel van het volk van God waarnaar deze gezonden is, langs de paden van troost, mededogen en onderscheiding.

(Oorspronkelijke versie: Spaans)

Noten:

- 1 Paulus VI, Toespraak tot de 32^e Algemene Congregatie van de Sociëteit van Jezus, 3 december 1974. [“Cosi, così, fratelli e figli. *Avanti, in Nomine Domini. Camminiamo insieme*, liberi, obbedienti, uniti nell'amore di Cristo, per la maggior gloria de Dio.”]
- 2 Johannes Paulus II, Toespraak tot de deelnemers aan de 33^e Algemene Congregatie van de Sociëteit van Jezus, 2 september 1983.
- 3 Benedictus XVI, Toespraak tot de deelnemers aan de 35^e Algemene Congregatie van de Sociëteit van Jezus, 21 februari 2008.

- 4 Franciscus, Homilie in de kerk van de *Gesù*, 3 januari 2014
- 5 MNadal V 364-365.
- 6 Ignatius van Loyola, brief 51, aan Francisco de Borja, juli 1549, 17 N. 9. vgl. M. A. Fiorito en A. Swinnen, “*La Fórmula del Instituto de la Compañía de Jesús (introducción y versión castellana)*”, *Stromata*, juli-december 1977-nº 3/4, 259-260.
- 7 “*Ad profectum animarum in vita et doctrina Christiana*” in *Monumenta Ignatiana, Constitutiones* T. I (MHSI), Roma, 1934, 26 en 376; vgl. *Constituzioni della Compagnia di Gesù annotate dalla CG 34 e Norme complementari*, Roma, ADP, 1995, 32-33.
- 8 vgl. MF. 50, 69, 111, 114, etc.
- 9 vgl. MNadal V, 310.
- 10 Pierre Favre, *Mémorial*, Paris, Desclée, 1959 ; vgl. inleiding van M. de Certeau, p. 74.
- 11 *ibid.*, p. 76.
- 12 Ignatius van Loyola, brief 26, aan Francisco de Borja, eind 1545.
- 13 P. Ribadeneira, *Vida di S. Ignazio di Loiola*, Roma, La Civiltà Cattolica, 1863, 336. [De paus spraak dit citaat uit in het italiaans – “Omdat ik de Spaanse tekst niet kon vinden”: “Tanta era la misericordia del Signore, e tanta la copia della soavità e dolcezza della grazia sua con esso lui, che quante egli piu desiderava d'essere in questo modo gastigato, tanto piu benigno era Iddio e con abbondanza maggiore spargeva sopra di lui i tesori della su infinita liberalità. Laonde diceva, che egli credeva no vi essere nel mondo uomo, i cui queste due cose insieme, tanto come in lui, concorressero; la prima mancare tanto a Dio e l'altra il ricevere tante e così continue grazie dalla sua mano.”]
- 14 Pierre Favre, *Mémorial*, cit. N° 51.
- 15 vgl. Ignatius van Loyola, *Directorio Autógrafo* 23.
- 16 Franciscus, Homilie in de kerk van de *Gesù*, 3 januari 2014

"Moed en profetische durf!"

Een samenspraak van paus Franciscus met de jezuïeten verzameld in de 36e Algemene Congregatie

Op 24 oktober 2016 ontmoette paus Franciscus de jezuïeten die bijeengekomen waren voor hun 36^e Algemene Congregatie. Een paar minuten voor negen in de ochtend kwam hij in een gewone auto aan. Na de begroeting door pater generaal en anderen die hem stonden op te wachten, ging hij naar de aula van de Congregatie, waar hij met luid applaus werd begroet. Daar hield hij een toespraak. Na een pauze was er tijd voor een open en hartelijke dialoog met de leden van de Congregatie die hem spontaan vragen stelden. De paus wilde niet dat de vragen van tevoren werden geselecteerd en hij wilde ze ook niet eerst zien. Dit droeg bij aan een ontspannen ontmoeting die ongeveer anderhalf uur duurde. Na afloop wilde Franciscus alle aanwezigen een voor een ontmoeten. De vragen en antwoorden reproduceren wij hieronder. In de aula werden de vragen, om praktische redenen, in groepen van drie gesteld. De volgende tekst geeft de antwoorden van de paus in hun geheel weer. De vragen zijn voor groter leesgemak gescheiden waarbij de essentie van elke vraag behandeld is. De tekst behoudt de toon en de betekenis van de mondelinge conversatie.

V: Heilige Vader, u bent een levend voorbeeld van profetische durf. Hoe slaagt u erin deze zo effectief te communiceren? Hoe kunnen wij dat ook doen?

A: Moed gaat niet alleen over het maken van lawaai, maar over weten hoe je het goed doet en wanneer en hoe. Bovendien moet je, voor alles, onderscheiden of je lawaai moet maken of niet. Moed is een essentieel onderdeel van alle apostolische actie. En vandaag, meer dan ooit, hebben we moed en profetische durf nodig. We hebben behoefte aan een *parresia* (1) (vrijmoedigheid) voor vandaag, profetische durf zonder angst. Het is opmerkelijk dat dit het eerste was dat Johannes Paulus II noemde toen hij werd verkozen tot paus: "Wees niet bang." Hij kende alle problemen van de Oost-Europese landen en zijn durf leidde hem ertoe om de confrontatie met hen aan te gaan.

Welke profetische durf wordt vandaag van ons gevraagd? Dit moeten we onderscheiden en we moeten ons afvragen hoe deze profetische durf moet worden gekanaliseerd? Het is een houding die voortkomt uit het *magis* (2). En het *magis* is *parresia*. Het *magis* is gebaseerd op God die altijd groter is. Terwijl je kijkt naar die altijd grotere God, verdiept zich je onderscheidingsvermogen en zoekt deze de plaatsen waarheen de durf gekanaliseerd kan worden. Ik geloof dat dit uw werk is tijdens in deze Congregatie: te onderscheiden “waarheen” het *magis*, de profetische durf, de *parresia*, moet worden geleid.

Soms gaat profetische durf samen met diplomatie, met pogingen om te overtuigen en met veelbetekenende acties. Zo is profetische durf nodig om in sommige landen wijdverspreide corruptie te bestrijden. Corruptie, om een voorbeeld te geven, zoals wanneer de grondwettelijke periode van een ambtstermijn afloopt en men probeert de grondwet te hervormen om aan de macht te blijven. Ik geloof dat de Sociëteit van Jezus, in zo een geval, in haar werk om het sociaal bewustzijn te vormen en te verhogen, met durf te werk moet gaan om iedereen ervan te overtuigen dat een land niet kan groeien wanneer het de wettelijke beginselen die dat land zelf heeft ingevoerd om de toekomstige bestuurbaarheid te garanderen, niet respecteert.

V: Heilige Vader, de manier waarop kolonistoren inheemse volken behandeld hebben is een ernstig probleem geweest. De toe-eigening van hun land door de kolonisten was een ingrijpende gebeurtenis waarvan de gevolgen vandaag nog voelbaar zijn. Wat denkt u hiervan?

A: In de eerste plaats moet gezegd worden dat we ons vandaag meer bewust zijn van de betekenis van de rijkdom van de inheemse volkeren. Dit geldt in het bijzonder in een tijd waarin, zowel politiek als cultureel, men deze steeds meer wil onderdrukken door de globalisering opgevat als een “bol”, een globalisering waarbij alles wordt geüniformeerd. Vandaag moet onze profetische durf, ons bewustzijn de kant van de inculturatie kiezen. En ons beeld van de globalisering moet niet die zijn van een bol, maar die van het veelvlak, het polyhedron. Ik vind de geometrische figuur van het veelvlak aantrekkelijk, omdat het één is, maar verschillende gezichten heeft. Het geeft uitdrukking aan hoe je tot eenheid kunt komen met behoud van de

identiteit van volken, van mensen en van culturen. Dat is de rijkdom die we vandaag zouden moeten geven aan het proces van globalisering, omdat het anders leidt tot een destructieve homogenisering.

Het proces van een standaardiserende en destructieve globalisering vernietigt de inheemse culturen die juist zouden moeten worden hersteld. En we moeten ze herstellen met de juiste hermeneutiek – die zal deze taak vergemakkelijken. Deze hermeneutiek is niet dezelfde als die tijdens de kolonisatie. De hermeneutiek van die tijd was om te proberen de volkeren te bekeren, de kerk te vergroten ... en zodoende de onafhankelijkheid van de inheemse volken te beëindigen. Het was een centralistische soort hermeneutiek, waarbij het dominante imperium op een of andere manier zijn geloof en cultuur oplegde. Het is begrijpelijk dat mensen destijds op deze manier dachten, maar vandaag is een radicaal andere hermeneutiek nodig. Wij moeten de dingen anders interpreteren, met waardering voor ieder volk – hun cultuur, hun taal. We moeten onze bijdrage leveren aan dit proces van inculturatie dat steeds belangrijker is geworden sinds het Tweede Vaticaans Concilie.

Ik wil hier verwijzen naar pogingen tot inculturatie uit de begindagen van de missies. Deze initiatieven kwamen voort uit een ervaring zoals die van Paulus met de heidenen. De Heilige Geest liet hem heel duidelijk zien dat het evangelie moest worden geïncultuureerd in de heidense volkeren. Dit werd herhaald in het tijdperk van de missionaire expansie. Denk bijvoorbeeld aan de ervaringen van Matteo Ricci en Roberto de Nobili (3). Ze waren pioniers, maar een Romeins centralisme met een sterk dominerend karakter remde dit experiment af, legde het stil. Dit maakte een dialoog waarin culturen werden gerespecteerd niet langer mogelijk. En dit gebeurde omdat sociale gebruiken werden geïnterpreteerd met behulp van een religieuze hermeneutiek. Respect voor de doden, bijvoorbeeld, werd verward met afgoderij. Hier speelt hermeneutiek een centrale rol. Tegenwoordig, denk ik, is het belangrijk, met het grotere bewustzijn dat we hebben ten aanzien van inheemse volken, om de expressie, de cultuur van elk van hen te ondersteunen ... en dit werkt door in de wijze van evangeliseren, die immers betrekking heeft op de liturgie en de manieren waarop de eredienst vorm krijgt. De Congregatie voor de Goddelijke

Eredienst aanvaardt dit.

Ik eindig met een herinnering die te maken heeft met de moraaltheologie. Toen ik student theologie was, werd ik gevraagd om bibliothecaris te worden. Toen ik een Mexicaanse tekst, geschreven in vraag-en-antwoord-formaat, over de moraal van omstreeks 1700 doornam, vond ik de volgende vraag: “Is seksuele vereniging tussen een Spanjaard en een inheemse vrouw een doodzonde?” Het antwoord van de moralist maakte me aan het lachen: “De zaak is ernstig, daarom is het een ernstige zonde wat betreft de materie, maar omdat het gevolg hiervan een nieuwe christen is die het koninkrijk van God vergroot, is het niet zo ernstig als wanneer het in Europa zou plaatsvinden.”

V: In uw toespraak toonde u zich een voorstander van een moraal die is gebaseerd op onderscheiding. Hoe stelt u zich voor dat we te werk gaan volgens deze dynamiek van onderscheiding in morele kwesties? Het lijkt mij dat het niet mogelijk is om te blijven bij een interpretatie met een oppervlakkige toepassing van de norm die zich beperkt tot het zien van specifieke situaties als gevallen van de algemene norm.

A: Onderscheiding, in staat zijn om te onderscheiden, is het belangrijkste element. Ik zie dat in de vorming van priesters de onderscheiding ontbreekt. We lopen het risico om gewend te raken aan “zwart-wit denken”, aan ons af te vragen wat wettelijk al dan niet toegelaten is. In het algemeen sluiten we ons nogal af wanneer het gaat om onderscheiding. Een ding is duidelijk: tegenwoordig is in een aantal seminaries opnieuw een rigiditeit ingevoerd die ver afligt van een onderscheiding met betrekking tot situaties. En dat is gevaarlijk omdat het kan leiden tot een opvatting van de moraal die casuïstisch is. Dit verschijnsel uit zich op verschillende manieren, maar ook zie je steeds eenzelfde lijn. Dit baart me zorgen.

Dit is wat ik zei tijdens een bijeenkomst met de jezuïeten in Krakau tijdens de Wereld Jongeren Dagen. De jezuïeten vroegen me daar wat ik dacht dat de Sociëteit van Jezus kon doen en ik antwoordde dat een belangrijke taak van de jezuïetenorde is om het onderscheidingsvermogen van seminaristen en priesters te vormen.

Ikzelf en zij die van mijn generatie zijn – misschien niet de jongsten hier, maar wel mijn generatie en enkele daarna –, werden opgeleid in een

decadente scholastiek. We studeerden theologie en filosofie met behulp van handleidingen. Het was een decadente scholastiek. Bijvoorbeeld, om het “metafysisch continuüm” uit te leggen – elke keer dat ik me dit herinner, moet ik lachen – kregen we de theorie van de “puncta inflata” (4). Toen de grote scholastiek haar kracht begon te verliezen, ontstond er die decadente scholastiek volgens welke in ieder geval mijn generatie en anderen hebben gestudeerd.

Het was de decadente scholastiek die deze casuïstische houding veroorzaakte. Heel merkwaardig: de cursus over het “sacrament van de boete” in de faculteit theologie, werd in het algemeen – niet overal – gegeven door docenten sacramentele moraal. De hele morele sfeer was beperkt tot “men kan”, “men kan niet”, “tot hier ja, maar tot daar niet”. Tijdens een *ad audiendas* examen (5) zei een studiegenoot van mij toen hem een zeer ingewikkelde kwestie werd voorgelegd heel eenvoudig: “Maar pater, alstublieft, deze dingen gebeuren niet in de praktijk!” De examinator antwoordde: “Maar het staat in de boeken!”

Het was een moraal die ver afstond van de onderscheiding. In die tijd had je de “cuco” (6), het spook van de situationele moraal ... Ik denk dat het Bernard Häring (7) was die als eerste begon te zoeken naar een nieuwe manier om te helpen om de moraaltheologie weer tot bloei te brengen. Het is duidelijk dat in onze tijd de moraaltheologie veel vooruitgang heeft gemaakt in haar reflecties en rijpheid; zij is niet langer een “casuïstiek”.

Op het gebied van de moraal moeten we vooruit zonder te vervallen tot situationisme; het is noodzakelijk om de grote rijkdom naar boven te brengen die vervat is in de dimensie van de onderscheiding – een kenmerk van de grote scholastiek. Wanneer je Sint-Thomas of Sint-Bonaventura leest, realiseer je je dat zij menen dat het algemene beginsel geldt voor allen, maar – dat zeggen ze nadrukkelijk – naarmate men afdaalt tot het bijzondere wordt de vraag gediversifieerder en zijn er vele nuances zonder dat dit het principe verandert. Deze scholastieke methode heeft zijn waarde. Het is de morele methode die werd gebruikt in de *Katechismus van de Katholieke Kerk* en het is de methode die gebruikt werd in de laatste apostolische exhortatie *Amoris laetitia*; na de onderscheiding die door de hele kerk werd gedaan door middel van de twee synodes. De moraal

gebruikt in *Amoris laetitia* is thomistisch, maar die van de grote Sint-Thomas zelf, niet die van de auteur van de “puncta inflata”.

Het is duidelijk dat men op het gebied van de moraal te werk moet gaan met wetenschappelijke discipline, met liefde voor de Kerk en onderscheiding. Er zijn bepaalde punten van de moraal waarover je alleen in gebed voldoende licht kan krijgen om er verder theologisch over te kunnen reflecteren. En hier moet je, sta me toe om het te herhalen, “theologie op de knieën” bedrijven. Je kunt niet aan theologie doen zonder gebed. Dit is een belangrijk punt. Ze moet op die manier gebeuren.

V: Over de jezuïetenorde zijn vele legendes: positieve van hen die welwillend tegenover ons staan en nogal zwarte legendes van hen die dat niet doen. Ik zou u, die van ons houdt en ons goed kent, willen vragen: aan welke dingen zou u willen dat we aandacht besteden?

A: Ik vind het nogal moeilijk om hier op te antwoorden omdat het nodig is om te zien waar de kritiek vandaan komt. Het is moeilijk omdat in mijn situatie en in het milieu waarin ik mij beweeg kritiek op de Sociëteit van Jezus vaak een sterk behoudende bijklank heeft. Met andere woorden, het is kritiek afkomstig van mensen die dromen van een restauratie van de jezuïetenorde zoals die misschien toen aantrekkelijk was, voor die tijd, maar waar we niet naar moeten willen terugkeren; want God wil vandaag iets anders voor de Sociëteit. Ik denk dat dit het soort argumentatie achter de kritiek is; maar de Sociëteit moet op dit punt trouw zijn aan wat de Geest haar zegt.

Kritiek is ook afhankelijk van wie ze geeft. We moeten onderscheiden waar ze vandaan komt. Ik denk dat soms zelfs de meest kwaadaardige criticus iets kan zeggen dat me helpt. Ik denk dat we naar alle kritiek moeten luisteren en daarover moeten onderscheiden en dat we de deur niet moeten sluiten voor kritiek omdat we het risico lopen dan te wennen aan het sluiten van deuren - en dat is niet goed. Na een onderscheiding kan men zeggen: deze kritiek heeft geen fundering en ik kan haar opzij zetten. Maar we moeten alle kritiek die we horen blootstellen aan onderscheiding; ik zou zeggen dagelijks, persoonlijk, maar altijd met goede wil, met openheid van hart en kijkend naar de Heer.

V: We leven in een wereld die gekenmerkt wordt door politieke en religieuze polarisatie. Uzelf heeft in dit opzicht verschillende ervaringen gehad in uw leven, als provinciale overste en als aartsbisschop van Buenos Aires. Vanuit uw ervaring, welke suggesties kunt u ons doen over hoe met deze situaties van polarisatie om te gaan, in het bijzonder wanneer er medebroeders bij betrokken zijn?

A: Ik denk dat de politiek in het algemeen, de grote politiek, in toenemende mate is gereduceerd tot kleine politiek. Niet alleen de partijpolitiek in afzonderlijke landen, maar ook de sectorale politiek binnen een continent. Ik wilde deze specifieke vraag behandelen – omdat me dit gevraagd was – tijdens de drie toespraken over Europa: de twee in Straatsburg en die ter gelegenheid van de Karel de Grote-prijs. De Franse bisschoppen hebben onlangs een verklaring afgegeven over de politiek die weer opneemt of die volgt op een verklaring van vijftien of twintig jaar geleden, *Réhabiliter la politique*, en die van groot belang was. Deze verklaring kwam op het juiste moment: zij gaf nieuw elan aan de politiek, de politiek als kunst om te bouwen aan de eenheid van alle volken en de eenheid van één volk met alle diversiteit die er is. In het algemeen hoor ik dat het vertrouwen in politici een slechte tijd doormaakt. Het ontbreekt landen aan de grote politici die in staat waren om zich serieus te wijden aan hun idealen en die niet bang waren voor dialoog of strijd, maar die door durfden gaan met de intelligentie en het charisma die eigen zijn aan de politiek. Politiek is een van de hoogste vormen van liefdadigheid. De grote politiek. En ik denk dat polarisatie hierbij niet helpt. Integendeel, wat in de politiek helpt, is overleg.

V: Wat is uw ervaring met broeders-jezuïeten in termen van hun rol en hoe kan men hen aantrekken die de roeping van broeder in de Sociëteit van Jezus hebben?

A: Mijn ervaring met broeders is altijd zeer positief geweest. De broeders met wie ik woonde tijdens mijn studententijd waren zeer wijze mannen. Ze hadden een wijsheid die verschilt van die van scholastieken of die van priesters. Vandaag hebben broeders, zelfs zij die veel hebben gestudeerd en die leidende posities in de instellingen hebben, nog steeds een *je ne sais quoi* dat anders is dan dat van priesters. En ik denk dat dit moet worden bewaard, de wijsheid, die speciale kwaliteit die samengaat met het broeder-zijn.

Bovendien was ik bij de broeders die ik kende onder de indruk van hun speciale zintuig om te “ruiken”, bijvoorbeeld wanneer ze zeiden: “Let op,

pater, ik denk dat hij speciale hulp nodig heeft ...” De broeders die ik kende, hadden vaak een grote discretie. En ze hielpen! De broeder realiseerde, vóór alle andere leden van de communiteit, wat er gebeurde. Ik weet niet hoe ik het moet zeggen, maar ik denk dat hier sprake is van een specifieke genade. We moeten uitvinden wat Gods wil is voor de broeder vandaag de dag en we moeten ook ontdekken hoe hier vorm aan te geven.

V: Ik zou graag van u willen horen wanneer de profetie van Jesaja vervuld zal worden: “Zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegscharen ... “ In mijn werelddeel, Afrika, hebben we al genoeg middelen om ieder van ons tien keer te doden.

A: Werken voor de vrede is urgent. Ik zei meer dan anderhalf jaar geleden dat we in de Derde Wereldoorlog leven, maar dan in stukjes en beetjes. Nu klonteren deze stukjes en beetjes steeds meer samen. We zijn in oorlog. Laten we niet naïef zijn. De wereld is in oorlog en verschillende landen betalen de prijs. Laten we denken aan het Midden-Oosten, Afrika: er is daar een situatie van voortdurende oorlog. Oorlogen die voortvloeien uit een hele geschiedenis van kolonisatie en exploitatie. Het is waar dat deze landen hun onafhankelijkheid hebben, maar vaak heeft het land dat hen de onafhankelijkheid gaf de ondergrondse rijkdommen voor zichzelf gereserveerd. Afrika blijft een bron van exploitatie vanwege haar rijkdom; zelfs voor landen die voorheen niet eens dachten aan dit continent. Afrika wordt altijd bekeken vanuit het perspectief van exploitatie en dit lokt natuurlijk oorlogen uit.

Daarnaast is er in sommige landen het probleem van de ideologisering die grote breuken veroorzaakt. Ik geloof dat het werken voor de vrede op dit moment een prioriteit is en niet alleen omdat het een van de zaligsprekingen is. Wanneer zal de vrede komen? Ik weet niet of zij voor de wederkomst van de Mensenzoon zal komen, maar aan de andere kant weet ik wel dat we zo veel mogelijk moeten werken aan de vrede, door middel van de politiek, door samen te leven en op vele andere manieren. We kunnen het. We kunnen het. Met de christelijke houding die de Heer ons toont in het evangelie kan veel worden gedaan, wordt veel gedaan en maken we vooruitgang. Soms komt dit tegen een hoge prijs in iemands eigen leven. En toch gaan we vooruit. Martelaarschap is een onderdeel van onze roeping.

V: Kunnen we alléén gered worden? Wat is de relatie tussen de verlossing van een gemeenschap en de verlossing van een individu?

A: Niemand wordt alleen gered. Ik ben van mening dat dit principe heel duidelijk moet worden gehouden: de redding is voor het volk van God. Niemand wordt alleen gered. Degene die zichzelf wil redden, langs zijn eigen weg van vervulling, zal eindigen met het bijvoeglijk naamwoord dat Jezus zo vaak gebruikt: hypocriet. Hij eindigt in huichelarij. Alleen gered te worden, te proberen zichzelf te redden, in de elitaire betekenis van het woord, is hypocrisie. De Heer is gekomen om iedereen te redden.

V: Is het goed om theologie te studeren in praktijksituaties?

A: Mijn advies is dat alles wat jongeren studeren en ervaren in hun contact binnen verschillende contexten ook het onderwerp moet zijn van persoonlijke en gemeenschappelijke onderscheiding en meegenomen moet worden in gebed. Er moet academische studie zijn, contact met het echte leven – niet alleen aan de periferie, maar aan de grens van de periferie –, gebed en persoonlijke en gemeenschappelijke onderscheiding. Wanneer een communautiteit van studenten dit alles doet, ben ik in vrede. Wanneer een van die dingen ontbreekt, begin ik me zorgen te maken. Als studie ontbreekt, dan kan men onzin zeggen of situaties op een simplistische manier idealiseren. Als er geen reële en objectieve context is, begeleid door iemand die het milieu kent en die helpt, dan kan dom idealisme ontstaan. Als er een gebrek aan gebed en onderscheiding is, dan kunnen we heel goede sociologen en politicologen zijn, maar zullen we niet de evangelische durf hebben en ook niet het evangelische kruis dat we moeten dragen – zoals ik al zei aan het begin.

V: In de Sociëteit van Jezus is, sinds AC 35, een groter besef gegroeid met betrekking tot de bedreiging van het ecosysteem. We hebben Laudato si' met vreugde ontvangen. We hebben het gevoel dat de paus deuren heeft geopend voor de dialoog met allerlei instellingen. Wat kunnen we blijven doen om ons bij dit onderwerp betrokken te voelen?

A: *Laudato si'* is een encycliek waaraan velen hebben meegewerkt. Aan de wetenschappers die eraan werkten, was gevraagd om gegronde dingen te zeggen en geen eenvoudige hypothesen. Veel mensen werkten aan de encycliek. Mijn werk was, in feite, om richtlijnen op te stellen, om een paar

correcties aan te brengen en vervolgens – in mijn stijl – de laatste versie voor te bereiden en een aantal dingen uit te werken. Ik denk dat we moeten blijven werken door middel van bewegingen, zowel academische als politieke. Het is duidelijk dat de wereld lijdt, niet alleen vanwege de opwarming van de aarde, maar als gevolg van het misbruik van dingen en omdat de natuur wordt mishandeld.

Men moet er bij de uitleg van *Laudato si'* ook rekening mee houden dat het geen “groene encycliek” is. Het betreft een sociale encycliek. Zij begint met de realiteit van dit moment, en die is ecologisch, maar zij is een sociale encycliek. Het is duidelijk dat degenen die leiden aan de gevolgen de armsten zijn, de gemarginaliseerden. Het is een encycliek die ons confronteert met deze cultuur waarin mensen aan de rand worden gezet. We moeten hard werken aan het sociale aspect van de encycliek omdat het de theologen die eraan werkten zeer aan gelegen was om te laten zien hoe groot de maatschappelijke impact van de ecologische feiten is. Het helpt veel om ernaar te kijken als een sociale encycliek.

V: Verlangt paus Franciscus een arme jezuïetenorde voor de armen? Welk advies zou u ons geven om in die richting te gaan?

A: Ik denk dat op het punt van de armoede Sint-Ignatius ver voor ons uitgaat. Wanneer men leest hoe hij dacht over armoede en over de gelofte dat we haar niet moeten veranderen, tenzij om haar strenger te maken ... dan zet ons dat aan het denken. Deze opvatting van Sint-Ignatius is niet alleen maar een ascetische houding – op de manier van: ik knijp mezelf harder, zodat het meer pijn doet –, maar het is een liefde voor de armoede als een manier van leven, een heilvolle manier, een manier voor de Kerk. Want voor Ignatius is de armoede, en dit zijn twee belangrijke woorden die hij gebruikt, zowel een moeder als een muur. Armoede voedt, zorgt en geeft geestelijk leven, een leven van heiligheid, apostolisch leven. En zij is een muur, zij verdedigt. Hoeveel kerkelijke rampen begonnen niet als gevolg van een gebrek aan armoede, ook buiten de Sociëteit van Jezus, ik bedoel in de hele Kerk in het algemeen. Hoeveel van de schandalen waarvan ik helaas op de hoogte geraakt ben, zijn er niet geboren uit geld. Ik geloof dat de heilige Ignatius een zeer goede intuïtie had. In de ignatiaanse visie op armoede hebben we een bron van inspiratie die ons kan helpen.

Klerikalisme, een van de meest ernstige ziekten waaraan de kerk lijdt, distantieert zich van de armoede. Klerikalisme is rijk. Als het niet rijk is aan geld, dan is het wel aan trots. Maar het is rijk: er is in klerikalisme een gehechtheid aan bezit. Het laat niet toe te worden gevoed door moeder armoede, het laat niet toe te worden bewaakt door de muur van de armoede. Klerikalisme is een van de vormen van de rijkdom waaraan we het meest lijden in de kerk van vandaag; althans in sommige delen van de kerk. Zelfs in de meest alledaagse ervaringen. De arme kerk voor de armen is de kerk van het evangelie, de bergrede van het evangelie van Matteüs, en de rede op de vlakte van het evangelie van Lucas, evenals het “protocol” volgens welke we zullen worden beoordeeld – zie Matteüs 25. Ik ben van mening dat het evangelie hier heel duidelijk over is en het is noodzakelijk om die richting op te gaan. Maar ik wil ook benadrukken dat het goed zou zijn wanneer de Sociëteit kon helpen om de visie van Ignatius over de armoede te verdiepen omdat ik denk dat het een visie voor de hele Kerk is; iets dat ons allemaal kan helpen.

V: U sprak heel goed over het belang van de vertroosting. Wanneer u aan het eind van elke dag terugblijkt, wat geeft u dan vertroosting en wat neemt haar weg?

A: Ik praat hier met familie, dus ik kan het zeggen: ik ben nogal pessimistisch, altijd! Ik zeg niet dat ik depressief ben want dat is niet waar, maar het is waar dat ik de neiging heb om me te concentreren op wat niet goed uitwerkte. Dus voor mij is vertroosting het beste antidepressivum dat ik ooit heb gevonden! Ik vind het als ik voor de Heer sta en hem toesta te laten zien wat Hij in de loop van de dag heeft gedaan. Wanneer ik aan het eind van de dag besef dat ik geleid ben, wanneer ik inzie dat, ondanks mijn verzet, er een drijvende kracht was die me als een golf meenam, dan geeft dat me troost. Het is een gevoel als: “Hij is hier.” Met betrekking tot mijn pontificaat troost het mij om innerlijk te voelen: “Het is geen convergentie van stemmen die maakte dat ik uitgenodigd werd voor deze danspartij – Hij is erbij betrokken.” Dit geeft me vertroosting. En wanneer ik me bewust ben van de keren dat mijn weerstanden het wonnen, dan voel ik me daar niet goed bij en vraag ik om vergeving. Dit is heel gebruikelijk ... en het doet me goed. Te beseffen dat, zoals Sint-Ignatius het zegt, je “een en al beletsel” bent, te erkennen dat je weerstanden hebt waar je elke dag weer mee

geconfronteerd wordt en ze soms overwint en soms niet ... deze ervaring houdt je op je plaats. Het helpt. Dit is mijn persoonlijke ervaring, in de meest eenvoudige termen.

V: De exhortatie Evangelii gaudium is zeer inspirerend en moedigt ons aan om meer over het thema van de evangelisatie te praten. Wat bedoelt u met de laatste woorden waarin u ons aanspoort om het debat voort te zetten?

A: Een van de gevaren van pauselijke geschriften is dat ze een beetje enthousiasme veroorzaken, maar dan verdwijnen achter de erop volgende. Dat is de reden waarom ik denk dat het belangrijk is om te blijven werken; vandaar de aanwijzing aan het eind dat bijeenkomsten moeten worden gehouden en dat de boodschap van *Evangelii gaudium* moet worden verdiept: het geeft uitdrukking aan een manier van omgaan met verschillende kerkelijke problemen en evangelisatie van het christelijke leven. Ik denk dat je verwees naar een aansporing aan het eind en die is overgenomen van het *Aparecida* document. In die passage wilden we verwijzen naar *Evangelii nuntiandi*, een exhortatie die nog altijd actueel is, nog dezelfde frisheid heeft als toen zij voor het eerst uitkwam; het blijft voor mij het belangrijkste pastorale document sinds het Tweede Vaticaans Concilie. Het wordt echter niet vermeld, het wordt niet geciteerd en hetzelfde kan gebeuren met *Evangelii gaudium*. Een paar dagen geleden las ik dat het noodzakelijk was om van *Evangelii gaudium* het punt over de homilie weer op te nemen omdat het in de vergetelheid was geraakt. Het is nodig dat de kerk haar prediking corrigeert en een klerikaal element hieruit wegneemt. Ik geloof dat *Evangelii gaudium* moet worden uitgediept, er moet aan worden gewerkt door groepen van leken, van priesters en in seminaries want het gaat om de evangelische ademtocht waarnaar de Kerk vandaag de dag verlangt. Op dit punt dienen we voortgang te maken. Het is niet dat iets klaar is, alsof we kunnen zeggen: “Gedaan, en nu over naar *Laudato si'* ” en vervolgens: “Klaar, en nu aan de slag met *Amoris laetitia*.” In geen geval! Ik beveel *Evangelii gaudium* aan als kader; het is niet origineel – daarin wil ik heel duidelijk zijn. Het zet *Evangelii nuntiandi* en het *Aparecida* document naast elkaar. Hoewel het tot stand kwam na de Synode over evangelisatie, was het de kracht van *Evangelii gaudium* om terug te keren naar die twee documenten, om ze te vernieuwen, ze in een andere vorm aan te bieden – verandering van spijs doet eten. *Evangelii gaudium* is het apostolisch kader van de Kerk van vandaag.

V: De kerk heeft te maken met een daling van het aantal roepingen, vooral op plaatsen waar ze terughoudend was om lokale roepingen te bevorderen.

A: Het overkwam me als bisschop in Buenos Aires meer dan eens dat zeer goede priesters tegen me zeiden: “In mijn parochie heb ik een leek 'die goud waard is!'” Ze omschreven hem als een eerste klas leek en vroegen dan: “Denkt u dat we hem diaken kunnen wijden?” Dit is het probleem: een leek die waardevol is, maken we een diaken, we “klerikalizeren” hem. In een brief die ik onlangs aan kardinaal Ouellet stuurde, schreef ik dat in Latijns-Amerika het enige dat zich min of meer heeft kunnen redden van het klerikalisme de volksvroomheid is. Omdat, aangezien volksdevotie een van die dingen “van het volk” is waar priesters niet in geloofden, de leken hierin zeer creatief waren. Misschien is het nodig geweest om een aantal dingen te corrigeren, maar volksdevotie werd gered omdat de priesters er zich niet mee bemoeiden. Klerikalisme laat groei niet toe, het staat niet toe dat de kracht van het doopsel groeit. Het is de genade van de doop die aan de zending haar genade en evangelische kracht geeft. Klerikalisme beheert deze genade slecht en geeft aanleiding tot afhankelijkheid die soms hele volken in een staat van zeer grote onvolwassenheid houdt. Ik herinner me de heftige discussies die plaatsvonden tijdens mijn studie theologie of toen ik net gewijd was toen de basisgemeenschappen verschenen. Waarom? Omdat de leken zelf sterk leiderschap begonnen te ontwikkelen; het waren enkele priesters die zich hier als eersten onzeker bij voelden. Ik generaliseer te veel, maar ik doe dit met opzet: wanneer ik een karikatuur van het probleem geef, dan doe ik dat omdat het probleem van klerikalisme zeer ernstig is.

Met betrekking tot de lokale roepingen kan ik zeggen dat de daling in roepingen besproken zal worden tijdens de volgende synode. Ik geloof dat roepingen bestaan, je moet alleen weten hoe ze ter sprake te brengen en er zorg voor te dragen. Als de priester altijd haast heeft, als hij betrokken is bij duizend administratieve zaken, als wij onszelf er niet van overtuigen dat geestelijke leiding geen klerikaal charisma is, maar een charisma van leken (dat een priester ook kan ontwikkelen) en als we geen beroep doen op de leken in roepingonderscheiding, dan is het duidelijk dat we geen roepingen zullen hebben.

Jongeren moeten worden gehoord en jongeren kunnen vermoeiend zijn. Ze komen altijd met dezelfde problemen en je moet naar ze luisteren. En natuurlijk, je moet er geduld voor hebben, er voor gaan zitten en luisteren. Bovendien moet je creatief zijn: je moet ze aan het werk zetten met bepaalde dingen. Vandaag de dag zijn de “vergaderingen” die lange tijd belangrijk waren niet langer zinvol. Jongeren moeten deelnemen aan activiteiten met een missionair, catechetisch of sociaal karakter. Deze activiteiten doen veel goeds.

Een keer kwam ik in een parochie in de periferie, in een sloppenwijk. De priester had me verteld dat hij bezig was met het bouwen van een ontmoetingscentrum. Deze priester gaf ook les aan de staatsuniversiteit en hij had zowel bij jongens als meisjes enthousiasme opgewekt om mee te doen. Op een zaterdag ging ik eens kijken hoe het ging en ze waren aan het werk als metselaars. De ingenieur die de algemene leiding had was Joods, één van de meisjes was atheïstisch en van de andere weet ik het niet, maar ze waren verenigd in een gemeenschappelijke project. Deze ervaring riep de volgende vraag op: kan ik iets voor en met anderen doen? Je moet jonge mensen aan het werk zetten en naar hen luisteren. Dat zijn de twee dingen die ik zou willen zeggen.

Niet bevorderen van lokale roepingen komt neer op zelfmoord, leidt direct tot sterilisatie van een kerk – de kerk die moeder is. Niet bevorderen van roepingen is als kerkelijke sterilisatie; het maakt het deze moeder onmogelijk om kinderen te krijgen. En dat is ernstig.

V: Digitalisering is het typische kenmerk van deze moderne tijd. Het creëert snelheid, spanning, crisis. Wat is de weerslag ervan op de hedendaagse samenleving? Wat kan er gedaan worden zodat het zowel snelheid als diepte krijgt?

A: Zo'n dertig jaar geleden bedachten de Nederlanders een woord: “to rapidize” – denk hierbij aan meetkundige reeks in termen van toenemende snelheid –; het is deze “rapid-izing” in de digitale wereld die een potentiële bedreiging wordt. Ik heb het hier niet over de positieve aspecten, want die kennen we allemaal. Ik benadruk ook het probleem van de liquiditeit, de vloeibaarheid die wat concreet is, kan opheffen. Een tijdje geleden vertelde iemand me over een Europese bisschop die een vriend opzocht die

zakenman was. Deze liet de bisschop zien hoe hij in tien minuten een winstgevende transactie afsloot: hij verkocht vee van Los Angeles naar Hong Kong en in een paar minuten was de winst bijgeschreven op zijn rekening. De liquiditeit van de economie, de liquiditeit van de arbeid: dit alles zorgt voor stijgende werkloosheid ... en een vloeibare wereld. Men hoort de kreet, de oproep tot “terugkeren”, hoewel ik niet hou van dat woord, want het is een beetje nostalgisch. *Volver* is de titel van een Argentijnse tango! Er is een verlangen om de concrete dimensie van het werk te herstellen. In Italië is 40% van de jongeren onder de 25 werkloos; in Spanje 50%; in Kroatië 47%. Het is een alarmsignaal dat laat zien dat deze liquiditeit werkloosheid creëert.

Bedankt voor de vragen, de levendigheid van het gesprek en vergeef me als ik te vrij gesproken heb ...

Aan het eind van de dialoog bedankte pater Arturo Sosa S. J., algemene overste van de Sociëteit van Jezus, de paus met de volgende woorden:

“Heilige Vader, aan het eind van deze twee sessies wil ik u, namens alle medebroeders verzameld in de 36^e Algemene Congregatie, hartelijk bedanken voor uw broederlijke aanwezigheid onder ons en, God zij dank, voor de vrijheid waarmee u sprak! Hartelijk dank voor uw bijdrage aan onze onderscheiding.

We zijn dankbaar dat u de oproep om ons charisma in de diepte te beleven, heeft bevestigd. Hierbij trekken we op samen met de kerk en met vele mannen en vrouwen van goede wil, die bewogen zijn door mededogen, vastbesloten om te troosten en te verzoenen en ontvankelijk voor wat de tekenen van de tijd ons kunnen zeggen.

We verlangen voort te gaan zonder toe te geven aan de verleiding om te blijven stilstaan op een van de vele mooie plekken waar we langskomen. We verlangen te lopen bewogen door de vrijheid van de kinderen van God die ons beschikbaar maakt om overal heen te worden gezonden. We worden hierbij geconfronteerd met een lijdende mensheid; we willen de dynamiek van de incarnatie van de Heer Jezus volgen en het lijden verlichten van zoveel broeders en zusters die, net als Hij, gekruisigd worden.

We zullen samen wandelen, volgens onze manier van doen, zonder de spanningen tussen geloof en rechtvaardigheid, dialoog en verzoening, contemplatie en actie op te heffen ... langs een pad dat ons leidt naar een diepgaande ontmoeting met de menselijke rijkdom zoals die tot uiting komt in culturele diversiteit. Wij zullen onze inspanningen voor inculturatie voortzetten om het evangelie beter bekend te maken en te verkondigen en om het interculturele gezicht van onze gemeenschappelijke Vader te laten zien.

Wij zullen trouw uw advies opvolgen om ons aan te sluiten bij u in uw voortdurend gebed om de vertroosting te ontvangen die dienaren van de blijde boodschap van het Evangelie maakt van iedere jezuïet en van alle mannen en vrouwen die de missie van Christus delen.

Met een dankbaar hart zouden we u nu graag persoonlijk willen begroeten.”

Noten:

- (1) *Parresia* (vrijmoedigheid) is een Grieks woord dat vaak voorkomt in de Griekse tekst van het Nieuwe Testament. Het geeft de moed en oprechtheid van de getuigenis aan. Het is een woord dat veel gebruikt wordt in de christelijke traditie, vooral in het begin, soms als het tegengestelde van hypocrisie.
- (2) Het *magis* (Lat: meer) in de ignatiaanse traditie komt van het beroemde motto *Ad Maiorem Dei Gloriam* (tot meerdere glorie van God – afkorting: AMDG) en vat heel beknopt een belangrijk aspect van de ignatiaanse spiritualiteit samen. Het werk van de Jezuiten wordt gekenmerkt door dit *magis*: een levende spanning die ons eraan herinnert dat het altijd mogelijk is om een stap voorwaarts te doen van waar we zijn omdat onze weg in de lijn ligt met een steeds meer expliciete manifestatie van de heerlijkheid van God. Door de onderscheiding van geesten leren we het goede dat aanwezig is in elke situatie te herkennen en kunnen we zo kiezen voor wat leidt tot het grotere goed.
- (3) De jezuiten Matteo Ricci (1552-1610) en Roberto de Nobili (1577-1656) waren echte pioniers. Missionarissen in respectievelijk China en India, probeerden ze de verkondiging van het evangelie aan te passen aan de lokale cultuur en godsdienst. Dit veroorzaakte echter onrust en in de kerk rezen er protesten tegen de geest van deze manier van doen omdat men meende dat de christelijke boodschap hierdoor werd besmet.
- (4) De paus verwijst naar de theorieën en debatten uit de beginjaren van de zeventiende eeuw waarbij ook jezuiten betrokken waren zoals Rodrigo de Arriaga.
- (5) Het gaat hier om een examen, gebruikelijk in de Sociëteit van Jezus, dat bedoeld is om het vermogen te testen van een kandidaat voor het priesterschap om de biecht te horen.
- (6) (Sp) *Cuco* kan worden vertaald als: boeman.
- (7) Bernard Häring (1922-1998), redemptorist, was een Duitse moraaltheoloog en een van de oprichters van de *Academia Alfonsiana*. Zijn werk had een belangrijke invloed op de voorbereiding en ontwikkeling van het Tweede Vaticaans Concilie.

AC36: Aanvullende documenten

Woord van dank tot pater Adolfo Nicolás S.J. door pater Federico Lombardi S.J. (ITA)

Dierbare pater Adolfo,

Ik ben gevraagd om enkele woorden van dank tot u te richten namens de Congregatie en, in zekere zin, de hele Sociëteit van Jezus, nu u, na de aanvaarding van uw ontslag, uw werk als algemene overste neerlegt.

Dit was een missie die de Sociëteit u toevertrouwde meer dan acht jaar geleden, op 19 januari 2008, in deze zelfde aula, toen u werd gekozen met een zeer grote meerderheid. Deze verkiezing bracht vreugde aan alle deelnemers aan de 35e Congregatie die het volste vertrouwen hadden dat ze door de leiding van onze Orde toe te vertrouwen aan u, de juiste keuze gemaakt hadden.

Vandaag, terugkijkend op de jaren waarin u onze algemene overste was, danken we de Heer voor al het goede dat is gekomen tot ons, tot de Sociëteit van Jezus verspreid over de hele wereld, tot de Kerk en tot alle mensen aan wie wij onze diensten aanbieden.

Dank u voor uw persoonlijke stijl. Allen die u hebben gekend en ontmoet, spreken over uw hartelijkheid, spontaniteit en eenvoud, van uw toegankelijkheid, van uw vriendschappelijke relatie met iedereen, of het nu eenvoudige personen betreft of hooggeplaatsten. Degenen die jarenlang met u hebben geleefd in de curie zijn getroffen door het feit dat u altijd glimlachte en een goed humeur had; ze herinneren zich niet u ooit afstandelijk, grimmig, gespannen of, het minst van al, kwaad te hebben gezien.

Uw hartelijke deelname aan de bijeenkomsten van onze communiteit heeft genegenheid en zekerheid, openheid en vertrouwen doen groeien bij medebroeders uit alle delen van de wereld die zich aangemoedigd voelden in hun apostolisch werk. U bent een overste geweest op wie men erg gesteld was, die nabijheid uitstraalde en een echte medebroeder was – om kort te zijn: van wie men hield.

Bedankt voor uw vermogen om ons religieus leven en inzet voor onze zending te inspireren.

U hebt ons voortdurend herinnerd aan het universele karakter van onze missie, buiten de enge grenzen van de regio's, landen of provincies, en nodigde ons uit tot spirituele diepgang om het risico van middelmatigheid en oppervlakkigheid te vermijden. “Universaliteit” en “diepte” zijn twee woorden die we vaak van u hoorden en die wij niet zullen vergeten. U spoorde ons aan geen jezuïeten te worden die “verstrooid” zijn, maar die de dingen “innerlijk voelen en proeven” om te gaan tot de kern van de problemen, van de apostolische uitdagingen van onze tijd, met behulp van intelligentie, studie en het hart om de wereld te zien met de ogen van God. U wilde dat wij wisten hoe de vreugden, angsten en vragen van onze broeders en zusters te delen. U wilde dat wij hen zouden begeleiden bij het zoeken naar en het vinden van de tekenen van de aanwezigheid en de wil van God, de bewegingen van de Geest onder het oppervlakkige vernisje, achter de buitenkant van deze geglobaliseerde en hectische wereld die gekenmerkt wordt door de nieuwe digitale cultuur.

U heeft ons het voorbeeld van een serene wijsheid gegeven, die tot uiting kwam in preken die rijk waren aan beelden en punten voor diepe reflectie; in de uitnodiging tot integriteit in ons religieuze leven en tot de realiteit van de dagelijkse bekering. Deze preken putten uit uw rijke spirituele ervaring en uw apostolisch leven, waarin we niet zelden de echo hoorden van de missie aan de verre horizon van Azië.

Deze gaven van uw persoon en uw manier van zijn, doen echter niet af aan het feit dat u zich met overgave gewijd heeft aan het bestuur, om zo te beantwoorden aan de verwachtingen van de Sociëteit zoals die tot uitdrukking kwamen in de 35e Algemene Congregatie. In deze jaren heeft, onder uw leiding en aanmoediging, het grote werk van de herstructurering van de provincies in verschillende delen van de wereld plaatsgevonden. Hogere oversten werden vaak uitgenodigd om vooruit te kijken en te onderscheiden over het misschien overdreven aantal werken in gebieden onder hun verantwoordelijkheid. De Conferenties van Provinciaals en hun voorzitters werden aangemoedigd in hun taak om te reageren op de uitdagingen die verder gaan dan provinciale of regionale grenzen.

De generale curie was een laboratorium waarin op dynamische en creatieve wijze geëxperimenteerd werd met nieuwe manieren om de universele Sociëteit van Jezus te dienen. U had geen individualistische en gecentraliseerde stijl van bestuur maar eerder een die open stond voor de hulp van anderen, voor het erbij betrekken van uw naaste medewerkers en voor teamwork met gedeelde verantwoordelijkheden. Vaak en effectief werd er gebruik gemaakt van groepen en commissies om complexe problemen aan te pakken. Verder werden secretariaten opgericht, gereorganiseerd en verbeterd zoals die voor de oecumene en interreligieuze dialoog, voor het voortgezet en hoger onderwijs ...

Het Archief en het Historisch Instituut werden ook gereorganiseerd. De werkomgeving werd geherstructureerd en meer gastvrij en functioneel gemaakt. De gebouwen van de curie en de Via dei penitenzieri werden volledig gerenoveerd, en tenslotte dus de aula waarin we ons nu bevinden – een waardige bekroning van al het werk dat gedaan is door uw bestuursteam.

U herinnerde ons eraan dat het intellectuele apostolaat een van de kenmerken moest blijven van de dienst van de Sociëteit aan de Kerk en de wereld en u moedigde op effectieve wijze de inzet aan van onze hele Orde in het ondersteunen van de instellingen en missies die de Heilige Stoel haar heeft toevertrouwd in Rome voor het welzijn van de universele Kerk.

U heeft onder ons bevorderd wat zou kunnen worden genoemd een “cultuur van verantwoordelijkheid”. Een Engels woord dat heel populair is, is “*accountability*”: verantwoording afleggen, rekenschap geven van taken en verantwoordelijkheid die zijn toevertrouwd. Dit geldt voor al onze verantwoordelijkheden zowel in het apostolaat als in het bestuur.

In het bijzonder heeft u ervoor gezorgd dat de Sociëteit in staat was met ernstige situaties om te gaan waarin het noodzakelijk was om in te grijpen, bijvoorbeeld met betrekking tot het misbruik van minderjarigen, waarin we, samen met de hele Kerkgemeenschap, de moeilijke weg moesten gaan van te reageren op begane misdaden, van bekering en van zuivering. Er blijft nog meer te doen voordat we ons echte pleitbezorgers van het beschermen en behoeden van minderjarigen kunnen noemen, maar er is al veel gedaan.

Er zijn nog andere belangrijke aspecten van uw leiderschap van de Sociëteit van Jezus die we niet willen vergeten.

U heeft het erg druk gehad en veel gereisd; eerst om de universele Sociëteit te leren kennen, met name in die gebieden die u onbekend waren voordat u gekozen werd; daarna om u voor te stellen, om aan te moedigen, om deel te nemen en om een diepere kennis van zaken te krijgen. U schreef veel brieven, gaf vele toespraken, ging vaak in gesprek en nam deel aan talloze colloquia waarbij u actief en aandachtig luisterde. In de vele provincies – bijna alle – die u bezocht en in bijeenkomsten waaraan u deelnam, werd u altijd verwelkomd met vreugde en dankbaarheid, als een bron van inspiratie en leiding, zowel door jezuïeten als door onze medewerkers en vrienden. U talmde niet in uw dienst aan de universele Sociëteit van Jezus, maar gaf zich gul en vreugdevol. U hoorde niet uzelf toe maar de Heer en zijn Sociëteit; concreet, - in de laatste acht jaar – u hoorde ons toe. Voor dit alles zijn we u dankbaar.

Bij de Congregatie van Procuratoren, die voor het eerst gehouden werd in Afrika, in Nairobi in 2012, wilde u, door uw uitgebreid rapport over de toestand van de

Sociëteit, ons een objectieve en diepgaande lezing van zowel de positieve als negatieve aspecten bieden van onze situatie zodat we een goed gewetensonderzoek konden doen. We zijn uw heldere beschrijving van drie soorten jezuiten niet vergeten: zij die volledig beschikbaar zijn voor de missie; degenen die, hoewel ze goed werken, niet zo vrij zijn als het ignatiaanse *magis* vereist; en degenen die, helaas, een “ernstig gebrek aan vrijheid” hebben. Dit verslag is vandaag nog steeds een waardevol document en het heeft ons geholpen om ons voor te bereiden op deze Algemene Congregatie die nu haar beslissende fase begint.

We willen niet het inzicht vergeten waarmee u ter gelegenheid van het tweede eeuwfeest van het herstel van de Orde, in 2014, de gelegenheid aangreep om in ons te doen herleven een gevoel van onze bijzondere geschiedenis en de verantwoordelijkheden die daaruit voortvloeien, evenals een gemeenschappelijk bewustzijn en zelfbegrip van onze identiteit en zending.

Maar uw bemoedigende en inspirerende begeleiding werd ook gewaardeerd buiten de Sociëteit van Jezus. U bent enige tijd vicevoorzitter en vervolgens voorzitter van de Unie van algemene oversten geweest. Religieuzen, zowel mannen als vrouwen, hebben uw werk gewaardeerd en ervan geprofiteerd. Zoals de pausen ons meermalen hebben herinnerd, we kunnen niet voorbijgaan aan het feit dat de Sociëteit altijd een rol in en een verantwoordelijkheid voor het apostolische religieuze leven in de Kerk heeft gehad. U hebt deze verantwoordelijkheid goed verpersoonlijkt en vertegenwoordigd. Het is geen toeval dat de algemene oversten u verkozen om hen te vertegenwoordigen tijdens de synodes gedurende deze jaren. Uw interventies werden gekenmerkt door vrijheid van geest, originaliteit, moed en ruimdenkendheid. Zij lieten de breedte van uw ervaring zien, uw kennis van verschillende culturen, van de omstandigheden waarin de Kerk zich bevindt en de noodzaak van een vernieuwing van de theologie van de missie. We hebben reden om te geloven dat u ook een rol gespeeld heeft bij het aanmoedigen van paus Franciscus om de methodologie van de synode te vernieuwen. Het is niet verwonderlijk dat in de twee synodes gewijd aan de familie, u door hem gevraagd werd om actief deel te nemen aan de commissie die het formidabele werk van synthese op zich nam bij het opstellen van het eindrapport.

De algemene overste leidt ons, maar vertegenwoordigt ons ook in onze betrekkingen met de andere organen van de kerk en haar universele bestuur. U heeft zich persoonlijk ingezet om te zorgen voor goede en constructieve relaties met de verschillende dicasteries van de Romeinse curie door regelmatig de hoogste ambtenaren te bezoeken. En jezuiten voelden zich in goede handen wanneer u hun problemen ter harte nam in de wetenschap dat u wist hoe hun zaak met duidelijkheid en vastberadenheid op te nemen en hoe voor hen op te komen

wanneer dit redelijk en noodzakelijk was. Ze voelden zich begeleid met stil vertrouwen, in een houding van dienst die niet slaafs was, in de geest van een echt en volwassen *sentire cum Ecclesia*, in overeenstemming met de wens van Sint-Ignatius en de karakteristieken van onze Orde.

Tot slot was u de eerste algemene overste die zichzelf in de situatie bevond getuige te zijn van de verkiezing van een jezuiet als paus – voor de meesten van ons echt onverwacht en moeilijk voor te stellen. De verkiezing van een jezuiet die, voordat hij bisschop en kardinaal werd, provinciaal geweest was en die aan twee Algemene Congregaties in deze Aula had deelgenomen en die we nu in het wit gekleed zien kijken vanaf de loggia van de Sint-Pieter. Een historisch ongekende omstandigheid waarvan wij in de loop van deze Congregatie de gelegenheid zullen hebben om de gevolgen te overwegen. Maar nu danken wij u. Wij danken u zeer, want vanaf het begin was u, van uw kant, in staat om met paus Franciscus een relatie van directe en vriendelijke communicatie te ontwikkelen waarvan de hele Sociëteit de voordelen onmiddellijk ondervond. U deed dit met de eenvoud en discretie die kenmerkend zijn voor u en dit heeft de Orde alle moeite die de nieuwigheid van de situatie met zich meebracht, bespaard. De Sociëteit van Jezus is, zoals altijd, doorgegaan om zich volledig ter beschikking te stellen van de paus voor de zendingen. Maar tegelijkertijd heeft de Sociëteit van Jezus, bij verscheidene gelegenheden, met de paus die spirituele harmonie gevoeld die op natuurlijke wijze voortvloeit uit onze gedeelde identiteit en religieuze spiritualiteit. Dit heeft op zijn beurt in ons de liefde aangewakkerd voor de plaatsvervanger van Christus en het verlangen om hem bij te staan in zijn dienst aan de Kerk en de mensheid. Wij beleven de zending in de Kerk en met de Kerk “naar buiten toe”, geroepen om Jezus te verkondigen en te dienen aan de grenzen en in de periferie, waarbij we optrekken met het volk van God, in solidariteit met de armen en allen die lijden, God zoekend en herkend als aanwezig en actief in alle dingen tot aan de uiteinden van de wereld en in de diepten van de geschiedenis ... *Evangelii gaudium*, de vreugde van de verkondiging van het evangelie, dat is de missie van de Kerk en van de Sociëteit in de Kerk en in de wereld.

Dierbare pater Adolfo, u hebt in uw leven die vreugde ervaren waartoe onze broeder, de plaatsvervanger van Christus, ons uitnodigt. Zij kan gezien worden in uw rustige wijsheid. Dank u dat u ons naar deze dag hebt geleid en begeleid en in deze geest – als het lichaam van de Sociëteit van Jezus.

Dank u en alle goeds. Moge de Heer u altijd blijven vergezellen. U kunt zeker zijn van onze gebeden voor u.

Rome, 3 oktober 2016

(Originele versie: Italiaans)

Homilie van pater Bruno Cadoré O.P. in de kerk van de Gesù in Rome op 2 oktober 2016

Lezingen: Hab 1,2-3.2,2-4; Ps 94; 2
Tim 1, 6-8.13-14; Lc 17,5-10

Heer, geef ons meer geloof!

Dit dringende verzoek aan de Heer is het mooiste gebed dat men zich kan voorstellen om de viering van uw Algemene Congregatie te “openen”.

En in het evangelie dat zojuist voorgelezen is, noemt Jezus twee redenen waarom dit gebed zo goed is. Dit geloof is nodig – zelfs al is het zo klein als een mosterdzaadje – omdat het gaat over durven te streven naar het onwaarschijnlijke: “Je kunt tegen deze moerbeiboom zeggen: Maak uw wortels los uit de grond, en hij zou u gehoorzamen.” Het is des te meer noodzakelijk, omdat het erom gaat te begrijpen dat, zelfs wanneer we streven naar het ongelooflijke, het gaat over het durven zeggen: “Wij zijn onwaardige dienaren: we hebben alleen onze plicht gedaan.” Een bijeenkomst als de uwe, geworteld in een traditie van zo rijke evangelisatie, drager van zo vele en zulke uiteenlopende ervaringen, zal zich zonder twijfel bewegen tussen de plicht om de Sociëteit voortdurend op te roepen om met stoutmoedigheid het “onwaarschijnlijke” te durven en de evangelische bereidheid om het te doen met de nederigheid van degenen die weten dat, in deze dienst waar de mens al zijn energie instopt, “alles afhangt van God.”

Maar is het mogelijk voor ons om deze stoutmoedigheid van het onwaarschijnlijke te hebben? - Deze stoutmoedigheid van het evangelie, de stoutmoedigheid van uw stichter Ignatius, die zijn Sociëteit oprichtte klein als een mosterdzaadje in een tijd van crisis, van behoefte aan broederschap en geconfronteerd met enorme uitdagingen? Dit is, lijkt mij, de vraag die de profeet Habakuk kwelt: “Hoe lang moet ik nog roepen, Heer, terwijl Gij maar niet luistert? Hoe lang moet ik nog: Geweld! tot u schreeuwen, terwijl Gij maar geen uitkomst brengt?” Velen onder u kunnen een lijst maken van de vloeken van de profeet die de kracht verklaren waarmee hij roept tot zijn God. Ook vandaag nog wordt de wereld ontsierd door hen die ophopen wat niet van hen is; die in de eerste plaats hun eigen belangen

nastreven; die een wereld bouwen op het bloed van een hele menigte vergeten en gemanipuleerde mensen; die voortdurend nieuwe idolen uitvinden. Geweld dat het gezicht van de mens in individuen, in samenlevingen en in volken ontsiert. Het meest onwaarschijnlijke is in deze context misschien niet eens om met onze menselijke handen en binnen de grenzen van onze mogelijkheden deze daden van geweld te keren, om zo de wereld te weer op het goede spoor te zetten. Natuurlijk moeten we durven proberen om te herstellen wat gescheurd is. Maar de echte vermetelheid van het onwaarschijnlijke, is dat niet om in het hart van dit werk van “weer aan elkaar naaien”, de stem te laten horen van de ene die tegen alle verwachtingen in zijn mensen leidde en hen de kracht gaf om te leven door zijn trouw? Moge de Heer u de genade verlenen tijdens uw reflecties en onderscheiding om geleid, om opgewekt te worden in deze vermetelheid, om door uw inzet, uw woorden, uw solidariteit de altijd onverwachte stem bekend te maken van die ene in wie de wereld hoopt, die de dood keert en leven geeft, degene aan wie u probeert de grootste eer te geven.

Verre van naïef, is deze durf realistisch. De apostel Paulus helpt ons in zijn tweede brief aan Timoteüs te begrijpen waarom. Het is een realistische stoutmoedigheid in de eerste plaats omdat zij gebaseerd is op een geschenk dat al gegeven is: “Wilt het vuur van Gods genadegift aanwakkeren”, Die uitnodiging is een echo van andere uitnodigingen van de apostel: “Laat uw ijver niet verflauwen, weest vurig van geest, dient de Heer” (Rom 12,11); “Blust de Geest niet uit” (1 Tes 5,19); “Wilt Gods Heilige Geest niet bedroeven” (Ef 4,30). Dit is waarschijnlijk de belangrijkste taak van een Congregatie zoals deze die vandaag geopend wordt: gebruik maken van de stoutmoedigheid van het onwaarschijnlijke in trouw aan het werk van de Geest. Om de kracht en creativiteit van de trouw te vinden in de inspiratie die de Geest ons geeft; de Geest die ons leidt om de ander te ontmoeten en naar hem te luisteren; de Geest die een bron van mededogen aanboort in het hart van de persoon en die ons onverbreeklijk verbindt met hen die ons worden toevertrouwd. Maar deze vermetelheid van het onwaarschijnlijke is ook realistisch omdat zij er voortdurend naar streeft om in vereniging te zijn met de Ene van wie Paulus, volhardend in zijn lijden, de bode, apostel en leraar is gemaakt; de ene Jezus Christus die onze zaligmaker is, die het onwaarschijnlijke gedaan heeft toen hij de dood vernietigde en leven en onsterfelijkheid liet schijnen door het evangelie (v. 9-12). De moed van de evangelisatie is gericht op het gezicht van deze redder van wie zij de stem wil laten horen en van wie zij het mysterie bekend wil maken. Het mysterie van deze stem is dat haar enige pretentie is te bevestigen dat door de nederige confrontatie met het absurde het weggegeven leven het pad opent in deze wereld van een nieuwe geboorte tot het leven.

Vermeerder ons geloof – dit vroegen de apostelen. Maar hoe kwamen ze ertoe om dit te vragen? Hoe moeten wij in onze tijd reageren op de dringende noodzaak om te leven als mensen van geloof, als contemplatieven in actie, als mensen van wie het leven echt zal worden gegeven voor anderen? U herinnert zich dat in het evangelie van Lucas de passage die we vandaag hebben gehoord komt na die waarin Jezus leert over het leven gedeeld tussen broeders. Het is onvermijdelijk dat schandalen plaatsvinden en je moet op je hoede zijn zelfs niet een van deze kleinen tot zonde te leiden. Vervolgens komt de passage over vergeving die onvermoebaar gegeven wordt aan je broeder, één keer, zeven keer ... en dan komt het verzoek van de apostelen! Diep van binnen is het altijd hetzelfde: net als het Koninkrijk is het onwaarschijnlijke nooit ver weg. Ja, natuurlijk, het is een gepassioneerde zoektocht om de weg te bereiden voor wijsheid in deze wereld, paden waarlangs menselijke woorden en projecten betekenis krijgen in de pogingen een gastvrije wereld op te bouwen voor de mens. Maar wat kan worden aangeboden als innerlijke vuur voor deze gepassioneerde zoektocht, is de concrete ervaring van de vergeving – soms zo banaal en vaak zo moeilijk. De ervaring van de belediging achter ons te laten om opnieuw, zonder voorwaarde, leven te geven in overvloed. De ervaring waardoor we ontdekken dat we in onszelf een leven hebben dat zo veel sterker is, zo veel mooier, dan het leven dat we dachten dat we bezaten; een leven dat haar volle waarheid vindt als het wegbreekt uit het alleen maar gericht zijn op zichzelf om aangeboden te worden aan de ander.

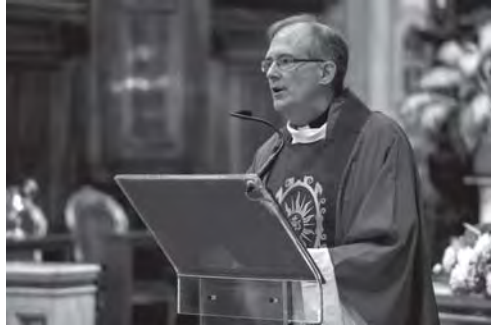
Dit is de ervaring van het communautitsleven waarvan getuigenissen vandaag de dag zo belangrijk zijn. Het lijkt mij dat niet voor niets in het evangelie van vandaag Jezus verder gaat met ons te herinneren aan de eenvoudige dienaar. Waarvan bent u eigenlijk de dienaar? Van een tafel, een tafel van zondaars, een tafel die allen verwelkomt, waarvoor worden uitgenodigd blinden en lammen, Farizeeërs en tollenaars, overspeligen en goede mensen. Uw stichter Ignatius bad als volgt: “Heer, leer me om genereus te zijn, leer me om U te dienen zoals U verdient; mezelf te geven en niet de prijs te kennen; te vechten en geen acht te slaan op de wonden; te zwoegen en niet naar rust te zoeken; te werken en niet naar beloning te vragen; behalve te weten dat ik Uw wil doe.” Is dit geen uitnodiging, eens te meer vandaag de dag, om onszelf in dienst te stellen van deze tafel?

De tafel van Emmaüs, waar de eenvoudige dienaar zijn missie verneemt door zich te laten leiden door zijn eerste metgezel, de Heiland, Jezus Christus.

Heer, geef ons meer geloof!

(Originele versie: Frans)

**Homilie van pater James E. Grummer S.J.
tijdens de mis van de Heilige Geest in de
kerk Santo Spirito in Sassia, Rome, op 14 oktober 2016**

Lezingen: 1 Kor 12,3b-7.12-13; Joh 20,19-23

Sint-Ignatius liet in zijn geschriften bijna niets na over de Heilige Geest, behalve in zijn persoonlijke aantekenboek tijdens zijn beraadslagingen over de armoede. Nu, misschien was hij alleen maar voorzichtig, want een aantal van zijn tijdgenoten dacht immers dat hij eruit zag en klonk als een van de *alumbrados*. U herinnert zich hen uit de geschiedenislessen in het noviciaat: de verlichte ketteren die beweerden directe kanalen van communicatie met en directe openbaringen van de Heilige Geest te hebben. Op basis van uiterlijkheden onderzochten diverse inquisiteurs de heilige Ignatius in ten minste acht formele procedures vóór 1545 toen hij de koning van Portugal informeerde dat hij 64 dagen in verschillende gevangenissen had doorgebracht als een vermoedelijke ketter.

Omdat Sint-Ignatius de Heilige Geest zo zelden in zijn geschriften noemt, zijn de weinige keren dat we een citaat vinden des te kostbaarder. In de *Geestelijke Oefeningen* verwijst hij slechts zes keer rechtstreeks naar de Heilige Geest en vijf van deze referenties zijn citaten uit de Bijbel die zich voordoen in het aanvullend materiaal voor de overweging van de mysteries van Christus onze Heer. Eén van die directe citaten presenteert punten voor het bidden met de evangeliepassage de we zojuist gehoord hebben. Laat me vanochtend paragraaf 304 citeren want in de drie punten die Ignatius presenteert, hebben we een goede lens om te kijken naar de Heilige Geest, van wie wij hulp vragen tijdens deze eucharistie. (1) De leerlingen waren “uit vrees voor de Joden” bijeen. (2) “Terwijl de deuren gesloten waren, verscheen Jezus hun, ging in hun midden staan en zei: 'Vrede zij jullie.'” (3) “Hij

geeft hun de Heilige Geest met de woorden: 'Ontvang de Heilige Geest. Aan wie jullie de zonden vergeven, hun zullen zij vergeven zijn.'" We kunnen zien dat de beweging die Ignatius in deze drie punten voorstelt heel simpel is: een reis van angst naar vreugde en van gave naar missie, een reis voor iedere jezuïet en voor elke Algemene Congregatie.

Men zou kunnen zeggen dat er een zekere angst komt kijken bij wat we vandaag en gedurende de komende dagen doen. Misschien zijn we bang om de rest van ons leven door te brengen in kleine groepsdiscussies of met in de aula zitten met een koptelefoon op. Erger nog, het verslag *De statu* schetst enorme uitdagingen die ons zouden kunnen vervullen van angst – de problemen van het individuele menselijke hart, de Sociëteit van Jezus, de Kerk en de wereld van vandaag kunnen ons bang maken. Misschien zijn we bang om een van degenen onder ons te vragen om de taak van generaal te dragen ten behoeve van de rest, of misschien zijn we gewoon bang voor wat de nieuwe generaal te zeggen zou kunnen hebben over een nieuwe missie.

Echter, angsten zijn even talrijk als ze nutteloos zijn. Belangrijker is de vreugde die elke ervaring van de verrezen Heer begeleidt en die de angsten die we misschien voelen, verdringt. Keer op keer, in het leven en in het apostolaat, hebben we de verrezen Heer ervaren in zijn gewonde handen en zijn zijde, in de minsten van onze broeders en zusters, in de gebrokenheid van onze metgezellen en vrienden in de Heer. Met vreugde hebben we de gekruisigde en verrezen Heer ervaren in elkaar in de afgelopen week van bezinning en gezamenlijk gebed, bij het ontmoeten van oude vrienden en het maken van nieuwe vrienden in de Heer. Ondanks, of misschien juist dankzij, onze angsten vervult Jezus ons met vreugde.

Vreugde is slechts een van de geschenken die we van de verrezen Heer ontvangen. De afgelopen week ontvingen we de gave van de herkenning van de werking van de Geest in de Sociëteit en de Kerk en de wereld, in ieder menselijk hart. We hebben onze waardering verdiept voor het geschenk van het lidmaatschap in een groep die zich inzet voor de strijd onder de banier van het kruis. De *contemplatio ad amorem* vraagt ons na te denken over de gaven die we hebben ontvangen zodat we ze vrij ten dienste kunnen stellen van de gever die zo graag een gevallen wereld wil genezen en zegenen. Zoveel gaven, net zoals de onophoudelijke stroom van een waterval of van de fontein op het Sint-Pietersplein!

Alsof de gaven van de schepping, verlossing en heiliging nog niet genoeg waren, vertelt het evangelie over de grote gave van de Heilige Geest en de gave van verzoening die een speciale betekenis heeft voor de leden van een priesterlijke religieuze orde als de onze. Of we nu gewijd zijn of niet, door het doopsel en de

religieuze professie zijn wij bemiddelaars van de God van barmhartigheid, “klaar om de vervreemden te verzoenen”, zoals we lezen in de *Formula van het instituut*. Tijdens dit Jaar van barmhartigheid, heeft het evangelie van vandaag een bijzondere relevantie door ons eraan herinneren om samen te werken met de God die op zoek gaat naar het verloren schaap; die elke hoek van het huis veegt voor de verloren penning; die nooit ophoudt sandalen aan onze voeten, kleren op onze rug en ringen aan onze vingers te doen.

Onze missie vanmorgen is om een generaal te kiezen. Wij zullen worden opgesloten in een bovenkamer, niet uit angst maar om geconcentreerd te luisteren naar het fluisteren van de Geest. We zijn niet bang omdat we zó sterk geloven dat de Geest de verkiezing leidt dat *Formula* 84 luidt: “De man (die) verkozen is, kan de verkiezing niet weigeren.” Onze missie is om aandachtig te luisteren, maar ook om te vertrouwen dat zelfs wanneer ik batterijen in mijn spirituele gehoorapparaat nodig heb, ik erop kan vertrouwen dat door deze groep van broeders de Geest de man die hij gekozen heeft, zal aanwijzen. We kunnen erop vertrouwen dat Jezus ons zijn Geest zal geven, hoe opgesloten we ons ook kunnen voelen.

Trouwens, ik betwijfel dat omzichtige voorzichtigheid Ignatius ervan weerhouden heeft om te verwijzen naar de Heilige Geest, want de inquisitie intimideerde hem nooit – hij was vol vreugde in wat we derde week momenten zouden kunnen noemen. Toen hij de Portugese koning schreef over de procedures van de inquisitie, zei hij: “Niet voor alle wereldlijke macht noch alle rijkdom onder de hemel zou ik wensen dat dit alles me niet was overkomen; sterker nog, ik wens dat veel erger me zou overkomen tot meerdere eer en glorie van Zijne Goddelijke Majesteit.” Ik geloof dat Ignatius zo weinig zei over de Heilige Geest, omdat hij niet wilde dat woorden twijfelaars en inquisiteurs zou afleiden van de daden van de Geest, van het ervaren van de vreugde, de gaven en de missie die tot ons komen door de Heilige Geest. Ignatius' stilte over de Heilige Geest laat meer ruimte voor elk individu om de actie van Heilige Geest te contempleren en zijn werking te ervaren op een unieke persoonlijke manier.

Wanneer we vanmorgen de eucharistie vieren op dit altaar, moge de Geest onze stilte vullen met vreugde en alle andere gaven die we nodig hebben om de speciale missie van vandaag – die van het kiezen van degene die de Heer heeft gekozen – te omarmen.

(Originele versie: Engels)

**Preek van pater Arturo Sosa S.J.
tijdens de mis uit dankbaarheid
in de kerk van de Gesù, Rome, op 15 oktober 2016**

Lezingen: Sir 39,6-10 (gr); Rom 15,2-7.16, 17-18.25-27; Mc 13,33-37

Dierbare medebroeders,

Enkele dagen geleden nodigde pater Bruno Cadoré ons uit, in deze kerk van de *Gesù* waar de resten van Sint-Ignatius en Pedro Arrupe begraven zijn, tot de durf om het onwaarschijnlijke te hopen. Deze durf in het bijzonder karakteriseert de gelovige mens die ernaar streeft te getuigen van zijn geloof in de complexe realiteit van het menselijk leven. Hij nodigde ons uit onze angst achter ons te laten en de volle zee op te roeien – een houding van waaruit we tegelijk creatief en trouw kunnen zijn tijdens de Algemene Congregatie.

Zeker, de durf die we nodig hebben om dienaars van de zending van Jezus Christus te zijn, kan alleen voortkomen vanuit het geloof. Daarom is onze blik in de eerste plaats gericht op God, want er is maar één Vader, en Hij is in de hemel – de passage uit het evangelie die we zojuist hoorden, herinnert ons hieraan. Ook de *Formula* van het Instituut herinnert ons hieraan in paragraaf 1: “Laat (de jezuïet), zolang hij leeft, boven alles God voor ogen hebben en dan deze *Formula Instituti*.” Uiteindelijk is wat we willen dat heel ons hart in harmonie is met de barmhartige Vader, de God die alleen liefde is, ons Uitgangspunt en Fundament – het hart van ieder van ons en ook het hart van het lichaam van de Sociëteit van Jezus

Als ons geloof is als dat van Maria, Jezus' eigen moeder en de moeder van de Sociëteit van Jezus, dan kan onze durf nog verder gaan en zoeken we niet alleen het onwaarschijnlijke, maar het onmogelijke; want niets is onmogelijk voor God, zoals de aartsengel Gabriël verkondigt bij de Annunciatie (Lc 1,37). Dat was ook het geloof van de heilige Teresa van Ávila, of de heilige Teresa de Jesús, van wie we vandaag de gedachtenis vieren. Ook zij droeg

zich, zonder angst, op aan de Heer om het onwaarschijnlijke en het onmogelijke te ondernemen.

Laten we daarom de Heer vragen om dit geloof zodat ook wij, als Sociëteit van Jezus, ons de woorden van Maria eigen kunnen maken die zij uitsprak in reactie op de buitengewone oproep die ze had ontvangen: “Ik ben de dienaars van de Heer; laat mij geschieden naar uw woord.” Net als Ignatius en de eerste metgezellen, zoals zovele medebroeders-jezuïeten die streden en die vandaag strijden onder de banier van het kruis, alleen in dienst van de Heer en zijn kerk, verlangen ook wij bij te dragen aan wat vandaag onmogelijk lijkt: een mensheid verzoend in rechtvaardigheid, die vreedzaam woont in een goed verzorgd gemeenschappelijk huis waar plaats is voor iedereen, omdat we elkaar herkennen als broeders en zusters, als zoons en dochters van dezelfde en enige Vader.

Dit is de reden waarom we vandaag de overtuiging van Ignatius bevestigen zoals hij deze beschreef in de Constituties: “Aangezien de Sociëteit van Jezus niet werd ingesteld door menselijke middelen, is het niet door deze dat zij kan worden bewaard en vergroot, maar door de almachtige hand van Christus, onze God en Heer; op Hem alleen moeten wij onze hoop vestigen.”

Met onze hoop gevestigd op God en op God alleen zal de Algemene Congregatie doorgaan met haar beraadslagingen en zal zij bijdragen aan haar plicht dit hele lichaam te behouden en te doen groeien. (vgl. Const. 719).

Het behoud en de groei van het lichaam van de Sociëteit van Jezus hangt nauw samen met de diepte van het geestelijk leven van elk van haar leden en van de communautiteiten waarin we ons leven en de zending van onze medebroeders delen. Tegelijkertijd is het noodzakelijk om te komen tot een buitengewone intellectuele diepgang om creatief na te denken over de manier waarop onze dienst aan de zending van Christus Jezus meer effectief kan zijn, binnen het kader van de creatieve spanning van het ignatiaanse *magis*. Om na te denken over manieren waarop we tot een diepgaand begrip kunnen komen van de unieke periode in de geschiedenis van de mensheid waarin wij leven en bij te dragen aan het zoeken naar alternatieve oplossingen om een einde te maken aan armoede, ongelijkheid en onderdrukking.

Om na te denken en ons zonder ophouden relevante theologische vragen te stellen, zo dat het begrip van het geloof waar we de Heer om vragen zich blijft verdiepen in ons.

We zijn niet alleen. Als metgezellen van Jezus willen we de weg van de incarnatie volgen en onszelf identificeren met de mensen die lijden onder de gevolgen van onrecht. De Sociëteit van Jezus kan zich alleen ontwikkelen in samenwerking met anderen; alleen wanneer zij de *”minima societas”* wordt *die samenwerkt*. Laten we hier alert zijn voor taalkundige valkuilen. We willen de samenwerking vergroten, niet alleen door ernaar te streven dat anderen met ons samenwerken, uitsluitend in onze eigen werken, alleen maar omdat we het prestige van de positie van wie het laatste woord heeft niet willen verliezen. We willen ruimhartig samenwerken met anderen, binnen en buiten de kerk, in het bewustzijn dat komt met de Godservaring, geroepen te zijn tot de zending van Jezus Christus, die echter niet uitsluitend van ons is, maar die wij delen met zo veel mannen en vrouwen die zich wijden aan de dienst aan anderen.

Tijdens deze gezamenlijke reis zullen we, met de genade van God, ook nieuwe metgezellen vinden om het aantal te vergroten – dat echter altijd veel te klein zal zijn, hoe groot het ook zal zijn –, medewerkers die, samen met de anderen, worden uitgenodigd om een deel van dit lichaam te worden. Er is nauwelijks enige twijfel over de noodzaak van ons gebed en van onze inspanningen om het aantal roepingen tot de orde te doen toenemen. Dit geldt ook voor de vraag of we door moeten gaan met de moeilijke taak om deze jonge leden op te leiden tot echte jezuïeten, tot ledematen van dit multiculturele lichaam, dat geroepen is om te getuigen van de rijkdom van de interculturaliteit die het gezicht is van de mensheid, geschapen naar het beeld en de gelijkenis van God.

Laten we ons daarom vandaag de woorden van de apostel Paulus eigen maken: Moge de God van geduld en vertroosting u geven om eensgezind te zijn tegenover de ander volgens het voorbeeld van Jezus Christus, zodat u eer kunt geven aan de God en Vader van onze Heer Jezus Christus met één hart en één stem. (vgl. Rom 15,5)

(Originele versie: Italiaans)

**Preek van pater Arturo Sosa S.J. tijdens de mis ter afsluiting van de
36e Algemene Congregatie in de kerk van Sant'Ignazio, Rome, op
12 november 2016**

Lezingen: 1 Joh 4,7-16; Ps 144; Mc 16,15-20

Aan het einde van een krachtige ervaring van onderscheiding voelen wij een zekere duizeligheid wanneer we denken over wat er nu moet gaan gebeuren. We vinden het moeilijk om leven te geven aan de keuze, om de richting in te slaan die ligt in de lijn van wat de Heilige Geest ons ingegeven heeft.

In de Geestelijke Oefeningen van Sint-Ignatius komt de *Beschouwing om tot liefde te komen* op het punt waar de overgang naar het dagelijks leven gemaakt moet worden. Deze contemplatie en de eerste brief van de apostel Johannes die we zojuist hebben gehoord, lijken dezelfde golfengte te hebben. God wil bekend zijn als de God van liefde. Daarom is Hij aanwezig onder de mensen in zijn Zoon; dit is een gebaar van liefde dat ons leven geeft, het enige echte leven waar we naar streven. God de Vader brengt de twee opmerkingen in praktijk die Ignatius maakt aan het begin van de contemplatie: “De liefde moet zich meer uiten in daden dan in woorden.” en “de liefde bestaat in wederzijdse mededeling waarin iedereen alles geeft wat hij heeft en is.” De Heer heeft zich helemaal gegeven, zelfs tot de dood aan het kruis, en blijft bij ons alle dagen tot het einde van de wereld omdat hij ons zijn Geest heeft gegeven. De heilige Ignatius nodigt ons uit om te vragen om dankbaarheid voor zoveel ontvangen gaven en om zodanig bewogen te worden dat ook wij onszelf volledig kunnen geven – *in alle dingen de Goddelijke Majesteit liefhebben en dienen.*

Deze uitdrukking heeft onze sessies in de aula van de Congregatie begeleid. Christus aan het kruis was aanwezig in onze inspanningen om door onderscheiding uit te stijgen boven onze beredeneringen, onze voorkeuren of afkeuren uit en om zo te komen tot de vertroosting van het in harmonie zijn met de wil van de Vader. Aan de vooravond van zijn passie ging Jezus naar de Olijfberg en worstelde in gebed totdat zijn zweet werd als druppels bloed

om de gevolgen van zijn missie te aanvaarden, gevolgen die zo ver stonden van wat voor hem verheugend of acceptabel zou zijn geweest. Evenzo werden wij opgeschrikt door het getuigenis van onze medebroeders in situaties van oorlog en werden we door de liefde bewogen om eenstemmig te roepen: “Neem, Heer, en aanvaard heel mijn vrijheid, mijn geheugen, mijn verstand en heel mijn wil, alles wat ik heb en bezit. U hebt het mij gegeven, aan U, Heer, geef ik het terug. Alles is van U, beschik erover geheel volgens uw wil. Geef dat ik U mag liefhebben, die genade is mij genoeg.”

In deze Algemene Congregatie beleefden we ook opnieuw de ervaring van Gods liefde, die op zoveel verschillende manieren tot uiting komt in ons persoonlijk en in ons als groep – als metgezellen van Jezus. Opnieuw hebben de overvloed, de verscheidenheid en de diepte van zijn gaven ons overweldigd. Alles wat we hebben meegemaakt was genade, gratis en verrassend.

Het onderscheidingsproces van de Sociëteit van Jezus bijeengekomen in deze Algemene Congregatie confronteert ons met de uitdaging om dienaars van de verzoening te worden in een wereld die doorging met draaien tijdens onze beraadslagingen. De wonden van de oorlog verdiepen zich verder, de stroom van vluchtelingen neemt toe, het lijden van migranten verplettert ons meer en meer, de Middellandse Zee heeft tientallen mensen verzwolgen in de twee maanden die we samen hebben doorgebracht. Ongelijkheden tussen volken en binnen naties zijn het teken van een wereld die de mensheid minacht. Het niveau van de politiek, de “kunst” van het onderhandelen om zo het algemeen belang te plaatsen boven persoonlijke belangen, gaat zienderogen omlaag. Deze bijzondere belangen, die feitelijk vermomd gaan achter het masker van nationalisme, maken dat leiders gekozen worden en dat beslissingen genomen worden die processen van integratie en acties door mensen die zich wereldburger voelen, geblokkeerd raken. De politiek worstelt om op een humane manier redelijke beslissingen te nemen en tegenwicht te bieden aan pogingen van de machtigen om hun wil op te leggen. Het diepe verlangen van moeders en kinderen overal ter wereld om een leven te leiden in vrede, met sociale relaties op basis van rechtvaardigheid, lijkt te verdorren te midden van conflicten en oorlogen om redenen die de liefde die leven mogelijk maakt, ondermijnen.

Onze onderscheiding leidt ons ertoe om de wereld te zien door de ogen van de armen en om met hen samen te werken, zodat het ware leven kan groeien. Zij nodigt ons uit om naar de periferie te gaan en te proberen te begrijpen hoe, wereldwijd, de crisis in al zijn aspecten aan te pakken; een crisis die minimale leefomstandigheden ontkent voor de meerderheid van de mensheid en het leven op aarde bedreigt; een aanpak met het oog op het maken van ruimte voor het evangelie. Ons apostolaat is daarom noodzakelijkerwijs intellectueel. De ogen van barmhartigheid die we ontvingen door ons te identificeren met de gekruisigde Christus, helpen ons om alles wat mannen en vrouwen onderdrukt in onze wereld beter te begrijpen. De tekenen die onze verkondiging van het evangelie vergezellen, zijn de uitdrijving van de demonen van onjuiste opvattingen van de werkelijkheid. Daarom leren we nieuwe talen om het leven van de verschillende volken te begrijpen en het Goede Nieuws van het heil voor iedereen te delen. Als we ons hart openen voor de Heilige Geest en onze geest voor de waarheid van Gods liefde dan zullen we het gif niet drinken van ideologieën die de onderdrukking, het geweld rechtvaardigen onder de mensen en ook niet de irrationele exploitatie van natuurlijke hulpbronnen. Ons geloof in Christus, die gestorven is en opstond, stelt ons in staat om te helpen, samen met vele andere mannen en vrouwen van goede wil, om de handen op te leggen aan deze zieke wereld en om haar bij staan in haar genezing.

Laten we dan heengaan om het evangelie overal te verkondigen, getroost door de ervaring van de liefde van God die ons bijeengebracht heeft als gezellen van Jezus. Net als de eerste gezellen is de Heer ons gunstig gezind geweest in Rome en stuurt Hij ons naar alle werelddelen en naar alle culturen. We gaan in vertrouwen, want Hij werkt met ons en bevestigt met nieuwe tekenen ons leven en onze zending.

(Originele versie: Italiaans)

Lijst van de 215 deelnemers aan de 36e Algemene Congregatie

Afiawari, Chukwuyenum A.	Elector	ANW	JES
Afulo, Joseph O.	Provinciaal	AOR	JES
Almeida, Miguel Nuno de	Elector	POR	EUR
Alonso Vicente, Pablo José	Elector	ESP	EUR
Alvarado López, Rolando E.	Provinciaal	CAM	PAL
Álvarez de los Mozos, Francisco Javier	Elector	ESP	EUR
Amalraj, Paramasivam Stanislaus	Provinciaal	AND	JCS
Assouad, Victor	Elector	PRO	EUR
Barrero Díaz, Joaquín	Lid algemeen consult	CUR	EUR
Béré, Paul	Elector	AOC	JES
Biron, Jean?Marc	Provinciaal	GLC	JCU
Bisson, J. Peter	Provinciaal	CDA	JCU
Bresciani, Ivan	Elector	SVN	EUR
Bürgler, Bernhard	Elector	ASR	EUR
Calderón Schmidt, Gustavo	Elector	ECU	PAL
Cancino Franklin, Alejandro Patricio	Elector	MEX	PAL
Cariou?Charton, Sylvain	Elector	GAL	EUR
Casalone, Carlo	Elector	ITA	EUR
Castro Fones, Pablo	Elector	CHL	PAL
Cecero, John J.	Provinciaal	UNE	JCU
Cela Carvajal, Jorge	Voorzitter conferentie	PAL	PAL
Chimhanda, Chiedza	Provinciaal	ZIM	JES
Chirveches Pinaya, Osvaldo A.	Provinciaal	BOL	PAL
Chiti, Peter Leonard	Elector	ZAM	JES
Chong, Che?chon John	Provinciaal	KOR	CAP
Chow Sau?yan, Stephen	Elector	CHN	CAP
Ciancimino, David S.	Elector	UNE	JCU
Collins, David J.	Elector	MAR	JCU
Consolmagno, Guy J.	Elector	JCU	JCU
Corcoran, Anthony J.	Elector	RUS	EUR
Correa Jaramillo, Carlos Eduardo	Provinciaal	COL	PAL
Correia, José Manuel Frazão	Provinciaal	POR	EUR
Costa, António Virgílio Oliveira e	Elector	ZIM	JES
Costantino, Joseph S.	Elector	UNE	JCU
Côté, Gabriel	Elector	GLC	JCU
Cribb, Ian	Elector	CAP	CAP
Cruzado Silveri, Miguel Gabriel	Lid algemeen consult	CUR	PAL

Curtin, Stephen	Elector	ASL	CAP
Cutinha, Jerome	Elector	JAM	JCS
Dardis, John	Voorzitter conferentie	EUR	EUR
Dartmann, Stefan	Elector	GER	EUR
D'Cruz, Wendell	Elector	BOM	JCS
D'Cunha, Vernon	Provinciaal	BOM	JCS
de Roux Rengifo, Francisco José	Elector	COL	PAL
Del Campo Simonetti, Cristián	Provinciaal	CHL	PAL
Devadoss Mudiappasamy,	Elector	MDU	JCS
Díaz Marcos, Cipriano	Elector	ESP	EUR
D'Mello, Joseph A.	Elector	KAR	JCS
Dobbelstein, Thierry	Elector	BML	EUR
D'Souza, Lisbert	Lid algemeen consult	CUR	JCS
D'Souza, Stanislaus Jerome	Provinciaal	KAR	JCS
Dubovský, Peter	Elector	SVK	EUR
Dumortier, François?Xavier	Elector	GAL	EUR
Echarte Oñate, Ignacio	Stafffunctionaris	CUR	EUR
Edema, James	Elector	JES	JES
Eidt, João Renato	Provinciaal	BRA	PAL
Etxeberria Sagastume, Juan José	Elector	ESP	EUR
Fernandes, George	Provinciaal	JAM	JCS
Fernandes, Stanislaus	Elector	PUN	JCS
Fernández Dávalos, David de Jesús	Elector	MEX	PAL
Francis Xavier Periyamayagam	Elector	MDU	JCS
Freire Yáñez, Gilberto	Provinciaal	ECU	PAL
Friedrich, Ryszard	Elector	PMA	EUR
Ganza Gasanana, Jean?Baptiste	Elector	RWB	JES
Garanzini, Michael J.	Lid (FGC 7)	CUR	JCU
García Jimenez, José Ignacio	Elector	ESP	EUR
Gartland, James G.	Elector	CDT	JCU
Geisinger, Robert J.	Elector	CDT	JCU
Gonsalves, Francis	Elector	GUJ	JCS
Greene, Thomas P.	Elector	UCS	JCU
Grenet, Jean?Yves	Provinciaal	GAL	EUR
Grieu, Etienne	Elector	GAL	EUR
Grummer, James E.	Lid algemeen consult	CUR	JCU
Guiney, John K.	Elector	HIB	EUR
Hernandez, Jean?Paul	Elector	ITA	EUR
Herry Priyono, Bernardinus	Elector	IDO	CAP

Heru Prakosa, Yoannes Berchmans	Elector	IDO	CAP
Howard, Damian	Elector	BRI	EUR
Huang, Daniel Patrick L.	Lid algemeen consult	CUR	CAP
Hurtado Durán, Manuel Gilberto	Elector	BOL	PAL
Hussey, Robert M.	Provinciaal	MAR	JCU
Iznardo Almiñana, Francisco	Elector	CAM	PAL
Janin, Franck	Provinciaal	BML	EUR
Jebamalai Irudayaraj L.,	Elector	MDU	JCS
Jeerakassery, Sebastian J.	Elector	DEL	JCS
Jeyaraj, Veluswamy	Provinciaal	CCU	JCS
Kajiyama, Yoshio	Provinciaal	JPN	CAP
Keller, Herbert B.	Elector	MAR	JCU
Kerhuel, Antoine	Lid algemeen consult	CUR	EUR
Kesicki, Timothy P.	Voorzitter conferentie	JCU	JCU
Kiechle, Stefan	Provinciaal	GER	EUR
Kolacz, Jakub	Provinciaal	PME	EUR
Kot, Tomasz	Lid algemeen consult	CUR	EUR
Kowalczyk, Dariusz	Elector	PMA	EUR
Kujur, Joseph Marianus	Provinciaal	RAN	JCS
Kurien, Francis	Provinciaal	HAZ	JCS
Kyungu Musenge, Rigobert	Elector	ACE	JES
Lado Tonlieu, Ludovic	Elector	AOC	JES
Lamanna, Thomas J.	Elector	ORE	JCU
Lawler, Thomas A.	Provinciaal	WIS	JCU
Layden, Thomas	Provinciaal	HIB	EUR
Lee Hua, John	Provinciaal	CHN	CAP
Lenk, Martin	Elector	ANT	PAL
Lewis, Michael	Voorzitter conferentie	JES	JES
Lobo, John Wilfred	Elector	DAR	JCS
Lombardi, Federico	Lid algemeen consult	CUR	EUR
Loua, Zaoro Hyacinthe	Provinciaal	AOC	JES
Lozuk, Anto	Elector	CRO	EUR
Luna Pastore, Alberto Cristóbal	Elector	PAR	PAL
Magadia, José Cecilio	Lid algemeen consult	CUR	CAP
Magaña Aviña, José Francisco	Provinciaal	MEX	PAL
Magro, Patrick	Elector	MAL	EUR
Malvaux, Benoît	Stafffunctionaris	CUR	EUR
Mangai, Varghese Poulouse	Elector	CCU	JCS
Manickam, Irudayaraj	Elector	GUJ	JCS

Manwelo, Paulin	Elector	ACE	JES
Marcouiller, Douglas W.	Lid algemeen consult	CUR	JCU
Maruthukunnel, Jose Jacob	Elector	KER	JCS
Masawe, Fratern	Lid algemeen consult	CUR	JES
Mascarenhas, Agnelo	Elector	GOA	JCS
Matarazzo, Gianfranco	Provinciaal	ITA	EUR
McCarthy, John W.	Elector	CDA	JCU
McClain, J. Thomas	Stafffunctionaris	CUR	JCU
McCoy, Brian	Provinciaal	ASL	CAP
McFarland, Michael C.	Elector	UNE	JCU
Mercier, Ronald A.	Provinciaal	UCS	JCU
Mesa Baquero, José Alberto	Lid (FGC 7)	CUR	PAL
Migacz, Andrzej	Elector	PME	EUR
Minaku Lukoli, José	Provinciaal	ACE	JES
Minj, Francis	Elector	RAN	JCS
Minj, Kalyanus	Provinciaal	MAP	JCS
Minj, Santosh	Elector	HAZ	JCS
Morante Buchhammer, Juan Carlos	Provinciaal	PER	PAL
Moreno, Antonio F.	Provinciaal	PHI	CAP
Morgalla, Stanislaw	Elector	PME	EUR
Mumba, Emmanuel	Provinciaal	ZAM	JES
Mutholil, George	Provinciaal	KER	JCS
Nebres, Bienvenido F.	Elector	PHI	CAP
Ngo, Chi Van	Elector	CFN	JCU
Nguyên Hai Tính, Francis Xavier	Elector	VIE	CAP
Nicolás, Adolfo	Generale overste	CUR	CAP
Odiaka, Jude O.	Provinciaal	ANW	JES
Oh, In?don Francisco	Elector	KOR	CAP
O'Keefe, Joseph M.	Elector	UNE	JCU
Oliveira, Pedro Rubens Ferreira de	Elector	BRA	PAL
Orobator, Agbonkhianmeghe Emmanuel	Elector	AOR	JES
Ortmann, Tomasz	Provinciaal	PMA	EUR
Palacio Larrauri, Alfonso Carlos	Elector	BRA	PAL
Pallippalakatt, Varghese	Provinciaal	DUM	JCS
Pandikattu, Kuruvilla	Elector	DUM	JCS
Parmar, Francis	Provinciaal	GUJ	JCS
Pathirana, Angelo Sujeeva	Elector	SRI	JCS
Pattery, George	Voorzitter conferentie	JCS	JCS

Paul, Claudio	Elector	BRA	PAL
Paulson, Brian G.	Provinciaal	CDT	JCU
Peraza Celis, Arturo Ernesto	Provinciaal	VEN	PAL
Perekkatt, Varkey	Provinciaal	DEL	JCS
Pham, Hung T.	Elector	UCS	JCU
Pham Thanh Liêm, Joseph	Provinciaal	VIE	CAP
Power, Stephen	Elector	EUR	EUR
Preston, Dermot	Provinciaal	BRI	EUR
Pudota Rayappa John Susai Raj	Elector	AND	JCS
Puig Puig, Llorenç	Elector	ESP	EUR
Rabeson, Solofonirina Jocelyn	Elector	MDG	JES
Raj, Susai	Elector	PAT	JCS
Ramos, Eudson	Elector	PAL	PAL
Ranaivoarson, Pierre André	Provinciaal	MDG	JES
Raper, Mark	Voorzitter conferentie	CAP	CAP
Rasiah, Jeyaraj	Provinciaal	SRI	JCS
Ratsimbazafy, Fulgence	Elector	MDG	JES
Ravizza, Mark A.	Elector	CFN	JCU
Ribeiro, Elton Vitoriano	Elector	BRA	PAL
Roca Alcázar, Fernando	Elector	PER	PAL
Rocha, Rosario	Provinciaal	GOA	JCS
Rodríguez Tamayo, Gabriel Ignacio	Lid algemeen consult	CUR	PAL
Ruiz Pérez, Francisco José	Provinciaal	ESP	EUR
Rutishauser, Christian Michael	Elector	HEL	EUR
Sakuma, Tsutomu	Elector	JPN	CAP
San Juan, Karel S.	Elector	PHI	CAP
Sansare, Bhausahab	Provinciaal	PUN	JCS
Santarosa, Scott R.	Provinciaal	ORE	JCU
Sarmento, Joaquim Francisco da Silva	Elector	ETR	CAP
Sarralde Delgado, Luis Javier	Elector	COL	PAL
Sebasti L. , Raj	Provinciaal	MDU	JCS
Siebner, Johannes	Elector	GER	EUR
Smolich, Thomas H.	Lid (FGC 7)	CUR	JCU
Sosa Abascal, Arturo Marcelino	Lid algemeen consult	CUR	PAL
Spadaro, Antonio	Elector	ITA	EUR
Standaert, Nicolas	Elector	BSE	EUR
Stegman, Thomas D.	Elector	WIS	JCU
Stuchly, Josef	Elector	BOH	EUR
Sugiyo Pitoyo, Agustinus	Elector	IDO	CAP

Sunu Hardiyanta, Petrus	Provinciaal	IDO	CAP
Susaimanickam, Arul	Elector	KHM	JCS
Talos, Marius	Elector	ROM	EUR
Tigga, Boniface	Elector	PAT	JCS
Tigga, Ranjit	Elector	MAP	JCS
Tilve, Alejandro	Provinciaal	ARU	PAL
Torres Santos, Luis Orlando	Elector	UCS	JCU
Tshering, Kinley Joseph	Provinciaal	DAR	JCS
Tustonjic, Ante	Provinciaal	CRO	EUR
Uher, Rudolf	Provinciaal	SVK	EUR
Vadassery, Jose J.	Provinciaal	PAT	JCS
van Drunen, Theo	Elector	NER	EUR
Vaz, Dionysius	Elector	KAR	JCS
Vaz, Thomas	Elector	JCS	JCS
Velasco, Luis Rafael	Elector	ARU	PAL
Veramendi Espinoza, Johnny José	Elector	VEN	PAL
Verschueren, Johan	Provinciaal	BSE	EUR
Vidal González, Javier	Provinciaal	ANT	PAL
Vitkus, Gintaras	Elector	LIT	EUR
Vizi, Elemér	Elector	HUN	EUR
Weiler, Michael F.	Provinciaal	CFN	JCU
Xess, Ajit Kumar	Elector	RAN	JCS
Younès, Dany	Provinciaal	PRO	EUR

IHS